

Colofon

Mei-elkoar fan hjoed nei moarn; dorpsvisie Tzummarum-Firdgum 2008-2020

is een uitgave van de Vereniging Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum

Adres: De Buffer 13, 8851 GR Tzummarum

Telefoon: 0518-481983

E-mail: margotvanslooten@hetnet.nl

Website: www.tzummarum-firdgum.nl

Tzummarum, maart 2008

© Vereniging Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum

INHOUD

Voorwoord	3
Hoofdstuk 1: Doelstelling en status	4
Hoofdstuk 2: Werkwijze	5
Hoofdstuk 3: Inwoners	8
Hoofdstuk 4: Wonen en woonomgeving	11
a. Wonen	
b. Woonomgeving	
c. Winkelaanbod	
Hoofdstuk 5: Tijdsbesteding overdag	21
a. Werkgelegenheid	
b. Onderwijs	
Hoofdstuk 6: Besteding vrije tijd	27
a. Verenigingsleven	
b. Voorzieningen en activiteiten	
c. Accommodaties	
d. Voorzieningen voor kinderen en jeugd	
Hoofdstuk 7: Gezondheidszorg en welzijn	33
Hoofdstuk 8: Veiligheid	38
a. Verkeer	
b. Openbare orde	
c. Milieuveiligheid	
Hoofdstuk 9: De positie van Tzummarum en Firdgum in groter verband	45
a. Relaties en samenwerking	
b. Toeristische waarde	
c. Milieuaspecten	
Hoofdstuk 10: Samenvatting	51
Bijlagen:	65
1. Huis aan huis verspreide flyer wijkbijeenkomsten	59
2. Verslagen wijkbijeenkomsten, bijeenkomsten jeugd en senioren	57
3. Huurwoningen Wonen Noordwest Friesland, mei 2007	72
4. Rijksmonumenten en jongere bouwkunst Tzummarum-Firdgum	77
5. Bedrijven in Tzummarum-Firdgum, ingeschreven bij de KvK	81
6. Verenigingen in Tzummarum en Firdgum, januari 2008	83
7. Bronnen en literatuur	85

VOORWOORD

Het initiatief tot het formuleren van deze dorpsvisie is genomen door het bestuur van de Vereniging Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum. Het is een actualisering van de in 2001 verschenen beleidsvisie "Wonen, werken en leven in Tzummarum-Firdgum". De dorpsvisie is een uitgave van Dorpsbelang die ook de coördinatie van het geheel op zich heeft genomen.

De dorpsvisie is geen vrijblijvend document. De komende jaren moeten de ambities in deze dorpsvisie gestalte krijgen. Daarvoor is in de eerste plaats de inzet van de inwoners zelf nodig. Maar ook samenwerking met partijen en organisaties buiten Tzummarum en Firdgum. Vooral van de gemeente Franekeradeel wordt een actieve inzet voor het behoud van de leefbaarheid van onze dorpen verwacht, die minder dan tot nu toe een centralistische visie op het ontwikkelen van voorzieningen betoont. Verder moet voor de realisatie van zowel de visie als de uitvoering van activiteiten financiële dekking worden gevonden. Naast reguliere financiering kan daarvoor een beroep op verschillende subsidiebronnen worden gedaan. Hierbij kan ook worden gedacht aan gelden uit het Project Gebiedsontwikkeling Franekeradeel-Harlingen.

Deze dorpsvisie omvat de volgende onderdelen:

- De hoofdstukken 1 en 2 beschrijven de doelstelling, de status van de dorpsvisie en de wijze waarop deze tot stand is gekomen.
- In de hoofdstukken 3 tot en met 9 wordt themagewijs de toekomstvisie voor 2020 beschreven.
- Hoofdstuk 10 is een samenvatting van de dorpsvisie.
- Tot slot zijn 7 bijlagen toegevoegd.

Bij deze dorpsvisie hoort een Activiteitenplan. Dit is een los document dat jaarlijks wordt geëvalueerd en zonodig aangepast.

Wij danken een ieder die heeft meegewerkt aan de totstandkoming van de dorpsvisie en hopen dat de dorpsvisie blijvend bijdraagt aan de leefbaarheid van Tzummarum en Firdgum.

Het bestuur van de Vereniging Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum:

De heer W. Spoelhof, voorzitter
De heer L. Heeringa, vice-voorzitter
De heer A. van der Zee, penningmeester
Mevrouw M. van Slooten-Preng, secretaris
De heer N. Bonnema
Mevrouw B. Bootsman
Mevrouw D. van Krimpen
De heer J. Struiksma
De heer F. Talsma

1. DOELSTELLING EN STATUS VAN DEZE DORPSVISIE

Met de dorpsvisie willen de inwoners van Tzummarum en Firdgum een leidraad voor de toekomst tot het jaar 2020 formuleren die houvast biedt voor toekomstig beleid en activiteiten. De dorpsvisie moet worden gezien als een dynamisch werkstuk, dat ieder jaar moet worden geëvalueerd en zonodig bijgesteld.

a. Doelstelling

Het formuleren van een toekomstvisie noopt tot nadenken over verleden, heden en toekomst. De inwoners van Tzummarum en Firdgum hebben zich bezonnen op hun ideeën en wensen voor de eigen leefgemeenschap en hebben die met elkaar gedeeld. Met het maken van de dorpsvisie tot het jaar 2020 hebben de inwoners van Tzummarum en Firdgum zich een tweetal doelen gesteld:

1. Met maken van een leidraad voor de toekomst
De dorpsvisie is een leidraad voor de toekomst van Tzummarum en Firdgum. Niet alleen voor de inwoners van de dorpen zelf, maar ook voor overheid, beleidsmakers en organisaties op allerlei terrein. De dorpsvisie biedt houvast als zich ontwikkelingen voordoen, waarover een (beleids)beslissing moet worden genomen.
2. Het stellen van prioriteiten
Het formuleren van algemeen beleid voor de toekomst maakt het mogelijk een aantal concrete zaken en uit te voeren activiteiten te benoemen en daarin een prioritering aan te brengen. Bij de dorpsvisie hoort dan ook een activiteitenplan dat jaarlijks wordt geëvalueerd.

b. Status

Het is verleidelijk een document, waarin een toekomstvisie wordt beschreven als wet van Meden en Perzen te hanteren. Dat is niet de bedoeling van deze dorpsvisie.

1. Dynamisch geheel
Hoewel deze dorpsvisie houvast voor beleid wil bieden tot aan het jaar 2020, moeten de dorpsvisie en het activiteitenplan jaarlijks op hun merites worden bekeken en waar nodig worden aangepast of aangevuld. In deze zin is de dorpsvisie een dynamisch geheel dat meegroeit met de ontwikkelingen in eigen dorp en de wereld daarbuiten.
2. Geen uitputtende boodschappenlijst
De inhoud van deze dorpsvisie heeft geen eeuwigheidswaarde en wil geen uitputtende beschrijving van de toekomst zijn. Het formuleren van een toekomstvisie is een momentopname – weliswaar gebaseerd op de wensen van inwoners en getoetst aan toekomstscenario's van allerlei deskundigen en onderzoeken – maar kan niet dienen als boodschappenlijst voor alle nu nog onbekende, onverwachte en onvoorstelbare scenario's. Van organisaties, beleidsmakers en overheden wordt verwacht dat zij deze dorpsvisie gebruiken zoals zij bedoeld is: het leveren van een bijdrage aan het formuleren en uitvoeren van beleid.

2. WERKWIJZE

Voor het ontwikkelen van de dorpsvisie voor Tzummarum en Firdgum heeft de Vereniging Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum een werkgroep samengesteld en externe deskundigen geconsulteerd. Via wijkbijeenkomsten werden de ideeën van de inwoners over belangrijke thema's geïnventariseerd. De dorpsvisie is tot slot goedgekeurd door de ledenvergadering van de Vereniging Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum.

Bij de start van het ontwikkelingsstraject heeft het bestuur van de Vereniging Dorpsbelang een draaiboek samengesteld met daarin vijf stappen, die hieronder worden uitgewerkt.

a. Het samenstellen van een werkgroep en een groep externe deskundigen

Voor de ontwikkeling van de visie heeft het bestuur van Dorpsbelang een werkgroep samengesteld van inwoners uit verschillende wijken. De werkgroep die op woensdag 8 november 2006 werd geïnstalleerd bestond uit:

De heer Th. Draijer, De Buffer
De heer J. Haakma, Cecilia Benninghastrjitte
Mevrouw R. Haakma, Sinaedawei
Mevrouw M. Haitsma-Bergsma, Hearewei
Mevrouw T. Huizinga, Roardamaleane
De heer G. Monsma, Cecilia Benninghastrjitte
De heer J. van der Werf, De Buffer

Voor enkele thema's konden bestuur en werkgroep een beroep doen op een aantal externe deskundigen, die op consultbasis beschikbaar waren:

De heer J. Lautenbach, IJlst (historie).
De heer S. Miedema, locatiemanager van Zorgcentrum Nij Bethanië (gezondheidszorg).
De heer R. van Booma, directeur Schatzenburg BV (toerisme).
De heren E. Sprenger en K. Kooistra, directeuren basisscholen (onderwijs).
De heer S. Miedema, Ondernemersvereniging Tzummarum e.o. (bedrijvigheid, werkgelegenheid).

b. Het bepalen van de thema's voor de dorpsvisie

De rode draad in de totstandkoming van deze dorpsvisie zijn de thema's die zowel aan de orde kwamen in de brainstormsessies per wijk als in de uiteindelijke tekst van dorpsvisie staan beschreven. Samen dekken deze thema's alle aspecten van de samenleving. Aan ieder thema is een hoofdstuk in deze dorpsvisie gewijd.

De thema's

1. De inwoners van Tzummarum en Firdgum in 2020
(aantal inwoners, verhouding jeugd/volwassenen/ouderen, gezinsgrootte)
2. Wonen en woonomgeving
(woningbouw, inrichting woonomgeving, winkelaanbod)
3. Tijdsbesteding overdag
(werkgelegenheid, onderwijs, openbaar vervoer)

4. Besteding vrije tijd
(verenigingsleven, accommodaties, jeugd)
5. Gezondheidszorg en welzijn
6. Veiligheid
(verkeer, openbare orde)
7. De positie van Tzummarum en Firdgum in groter verband
(toerisme, partners als gemeente, dorpen in de omgeving, provincie)

c. Het vaststellen van de organisatie en werkwijze

Centraal in het hele traject stond het betrekken van de inwoners van de dorpen bij het ontwikkelen van de dorpsvisie. Door het organiseren van wijkbijeenkomsten voor alle inwoners en het via de dorpskrant regelmatig communiceren van de stand van zaken is geprobeerd om zoveel mogelijk mensen bij het proces te betrekken. De leden van de Vereniging van Dorpsbelang werden via de dorpskrant voor de wijkbijeenkomsten uitgenodigd; bovendien werden in Tzummarum en Firdgum huis aan huis flyers verspreid om alle inwoners uit te nodigen voor deze bijeenkomsten (bijlage 1).

Schema wijkbijeenkomsten

Datum	Wijk/Straten	Locatie
16 januari 2007	E. Sybesmastrjitte, Hearewei, Stasjonswei, Skoalstrjitte, Vosseleane	Untwyk
24 januari 2007	Sinaedawei, De Buffer, Spoarstrjitte	Wapen van Barradeel
24 januari 2007	Jel Rinckesstrjitte, Roordastrjitte, Abel Zuurstrjitte, Douwe Sixmastrjitte, C. Benninghastrjitte, W. Koningsstrjitte	Kantine Harnehal
25 januari 2007	Finkepôlle, Flaekspaed, De Kamp, De Fjouwere	Wapen van Barradeel
25 januari 2007	Kade, Hegesylsterwei, De Mieden (Sytzemaleane vanaf het terrein van Barradeel)	Untwyk
30 januari 2007	Buorren vanaf hoek Skoalstrjitte en vanaf Park Barradeel (Klokkenmaker De Hoop), Sytzamaleane tot Park Barradeel, Swaerderwei, Sjoerd Draijerstrjitte, industrieterrein 't Spoardykje	Wapen van Barradeel
30 januari 2007	Kleasterwei, Roordemaleane, Westerbuorren	Kantine Harnehal
31 januari 2007	Buorren tot hoek Skoalstrjitte en tot hoek Park Barradeel, Skûtebuorren, Smidssteech, Foarmanje, Lytse Buorren, Koarnsteech, Tsjerkepaed	Wapen van Barradeel
1 februari 2007	Sédyk, Camstrawei, Hoarnestreek (Firdgum)	Yeb Hettinga Skoalle

Voor de jeugd werd een tweetal speciale bijeenkomsten georganiseerd: één voor de jeugd tot 16 jaar en één voor de jeugd van 16 jaar en ouder. Verder werd op 29 januari 2006 een overleg gevoerd met een afvaardiging van bewoners van Nij Bethanië en de in- en aanleunwoningen. De verslagen van de bijeenkomsten zijn te vinden in bijlage 2.

d. Tijdschema

Het oorspronkelijke tijdschema voorzag in een traject van november 2006 tot en met mei 2007. Dit schema bleek te ambitieus. Het bestuur van Dorpsbelang koos in deze voor kwaliteit en degelijkheid boven snelheid. De redactie van de dorpsvisie kon in maart 2008 worden afgerond.

e. Afronding en presentatie

Het document wordt ter finale fiattering voorgelegd aan een speciaal hiervoor belegde ledenvergadering van de Vereniging Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum. Voorafgaand hieraan worden de samenvatting van de tekst en het activiteitenplan in Tzummarum en Firdgum huis aan huis verspreid. Na goedkeuring van de dorpsvisie vindt een presentatie aan overheden en media plaats.

De werkgroep wordt aan het einde van het traject opgeheven.

3. DE INWONERS VAN TZUMMARUM EN FIRDGUM IN 2020

In 2007 bedraagt het inwonertal van Tzummarum en Firdgum 1572, een aantal dat in 2020 zou moeten groeien naar ca. 1700. Hierbij krijgt de leeftijdsgroep 20-64 jaar extra aandacht om tegenwicht te bieden aan de algemene trend naar vergrijzing. De verwachting is dat het aantal eenpersoonshuishoudens groeit. Om het inwonertal enigszins uit te breiden moeten Tzummarum en Firdgum beschikken over een aantrekkelijk en gevarieerd aanbod aan voorzieningen.

a. De situatie in 2007

Per 1 januari 2007 heeft Tzummarum 1499 inwoners en Firdgum 73, verdeeld over de volgende leeftijden:

Leeftijd	Tzummarum	Firdgum	Totaal
0-4 jaar	95	3	98
5-9 jaar	88	5	93
10-14 jaar	81	8	89
15-19 jaar	86	4	90
20-24 jaar	81	5	86
25-29 jaar	94	4	98
30-34 jaar	81	2	83
35-39 jaar	94	7	101
40-44 jaar	111	6	117
45-49 jaar	115	8	123
50-54 jaar	108	8	116
55-59 jaar	114	4	118
60-64 jaar	88	4	92
65-69 jaar	49	4	53
70-74 jaar	56	0	56
75-79 jaar	46	0	46
80-84 jaar	47	0	47
85+	65	1	66
Totaal	1499	73	1572

Het aantal huishoudens bedraagt per 1 januari 2007 in Tzummarum ca. 650 en in Firdgum ca.30.

b. Landelijke en regionale ontwikkelingen en trends

Uit verschillende onderzoeken en trendramingen (onder meer van het Centraal Bureau voor de Statistiek) blijkt dat het totale aantal inwoners in Nederland de komende decennia licht stijgt. Deze groei concentreert zich in het westen van het land. Friesland scoort een verwachte groei van ca.1,5%. Voor de gemeente Franekeradeel met 20.571 inwoners op 1 januari 2007 betekent dit een te verwaarlozen aantal.

De samenstelling van de bevolking in Nederland verandert wel. In 2005 was nog 14% van de bevolking 65 jaar of ouder. In 2025 is dit tot 21% toegenomen. Het platteland van Friesland hoort nu tot de meest vergrijsde gebieden en de verwachting is dat dit zo blijft: 2005 15%, 2025 21%. De gemeente Franekeradeel heeft in 2007 ca. 15% 65-plussers, in 2025 zal dit percentage ca. 22% zijn.

In 2005 was 24% van de bevolking in Nederland jonger dan 20 jaar. In de komende twee decennia zal dit aandeel licht dalen naar 22%. Het percentage in Friesland ligt wat hoger. In Franekeradeel is in 2007 25% van de bevolking jonger dan 20 jaar. De verwachting is dat dit percentage in 2025 gedaald zal zijn naar ca. 21%.

In 2005 is ongeveer 62% van de bevolking van Nederland tussen de 20 en 65 jaar oud. De beroepsbevolking bevindt zich vrijwel volledig in deze leeftijdsklasse. Door de stijging van het aantal ouderen in de komende decennia en het vrijwel gelijk blijven van het aantal jongeren, krimpt het aandeel van de 20-64-jarigen in de bevolking tot 57% in 2025. In Friesland daalt dit percentage van 60% in 2005 naar 56% in 2025. In de gemeente Franekeradeel zal het percentage 20-64 jarigen in 2025 niet boven de 55% uitkomen; in 2007 is dit nog 60%.

In de komende decennia treden ook veranderingen op in huishoudens. Landelijk groeit het aantal huishoudens van 7,2 in 2006 naar 8 miljoen in 2025 en ca. 8,2 miljoen in 2050. De gemiddelde huishoudengrootte daalt van 2,3 in 2006 naar 2,1 personen in 2050. Tussen nu en 2050 komen er naar verwachting een miljoen alleenstaanden bij, waardoor het aantal eenpersoonshuishoudens stijgt. Ruim tweederde van de toename van alleenstaanden ligt bij personen van 65 en ouder, maar ook het aantal alleenstaanden op middelbare leeftijd stijgt. Een vergelijking tussen de verschillende types huishouden nu en in de verre toekomst levert het volgende overzicht op:

	% paren met of zonder kinderen	% eenpersoons huishoudens	% éénouder huishoudens	% overige
2006	58	35	6	1
2050	49	44	6	1

In de gemeente Franekeradeel blijft de groei van het aantal huishoudens licht achter bij de landelijke trend.

c. Ontwikkelingen en trends Tzummarum-Firdgum

De hierboven geschetste nationale en regionale trends blijken grotendeels overeen te komen met de verwachtingen die bij de huidige inwoners van Tzummarum en Firdgum hierover leven. Krimp van het aantal inwoners wordt niet wenselijk geacht, evenals een forse groei; het liefst ziet men een kleine groei naar ca. 1700 inwoners, met verhoudingsgewijs een accent op de groep tussen 20 en 64 jaar als tegenwicht voor de vergrijzingstrend. Dit geeft het volgende - globale - beeld:

	2007	2025
Aantal inwoners	1572	ca. 1700
0-19 jaar	370	ca. 365
20-64 jaar	934	ca. 975
65+	268	ca. 360
Paren met of zonder kinderen	ca. 400	ca. 400
Eenpersoonshuishoudens	ca. 240	ca. 350
Eénouderhuishoudens	ca. 40	ca. 50

Van de jeugd denkt de helft in 2020 nog in Tzummarum-Firdgum te wonen. De reden daarvoor is vooral de aanwezigheid van familie en vrienden. Redenen om elders te gaan wonen zijn voor hen meer mogelijkheden voor werk en vrijetijdsbesteding. Ook het stichten van een gezin in een omgeving met meer voorzieningen wordt als reden genoemd.

Algemeen is men van mening dat voor het realiseren van de gewenste groei van het inwoneraantal – maar ook voor het op peil houden van het huidige aantal - moet worden ingezet op een adequaat en aantrekkelijk aanbod van voorzieningen op het gebied van wonen, werken, onderwijs en vrije tijdsbesteding. Daarbij moet de aandacht vooral uitgaan naar de

leeftijdsgroep van 20 tot 64 jaar. Deze groep vormt als het ware de “ruggengraat” van de dorpsgemeenschap die zorgt voor bedrijvigheid en levendigheid.

De noodzakelijke voorzieningen op het gebied van wonen, werken, onderwijs en vrijetijdsbesteding komen in de volgende hoofdstukken aan de orde.

4. WONEN EN WOONOMGEVING

a. Wonen

Het dorp Tzummarum bestaat uit een dorpskern met daaromheen een aantal woonwijken uit verschillende bouwperiodes. Firdgum bestaat uit een kleine dorpskern. Van de woningen is ca. 70% in eigen bezit en 30% huurhuis. Twee zorginstellingen hebben vestigingen met zorg- en woonvoorzieningen in Tzummarum.

In de toekomst zijn er woningen/appartementen voor alle leeftijdscategorieën en huishoudens; zowel huur- als koopwoningen zijn betaalbaar en gevarieerd. Bij nieuwbouw wordt ook naar locaties binnen het dorp gezocht.

HUIDIGE SITUATIE

Tzummarum

De bebouwde kom van dorp Tzummarum bestaat uit een dorpskern met daaromheen een aantal wijken. Hoewel de meeste huizen van (veel) jongere datum zijn, vormt de dorpskern rond en vooral ten zuiden van de kerk het oudste deel van het dorp. De eerste nieuwbouwwijken met gemeentelijke huurwoningen werden in de jaren twintig van de vorige eeuw aan de Hearewei en de Sinaedawei gebouwd; deze huizen zijn inmiddels alle afgebroken. In de jaren dertig begon de ontwikkeling van de Swaerderwei, terwijl in de loop van de vorige eeuw ook de Westerbuorren zijn huidige vorm kreeg. Na de Tweede Wereldoorlog kwam (verdere) woningbouw ten noorden van het dorp tot stand (Hearewei, Evert Sybesmastrjitte, Sinaedawei). In de loop der jaren vond nieuwbouw vooral aan de zuidkant van het dorp plaats. Het laatst voltooide woningbouwproject binnen de dorpskom is plan "Noord", dat ten noorden van de kerk tot stand kwam. Momenteel is het plan "Vossebosk" in ontwikkeling. Bestonden de eerste nieuwbouwwijken vooral uit huurwoningen, in de loop der jaren zijn steeds meer koopwoningen gebouwd. Wonen Noordwest Friesland – eigenaar van de meeste huurwoningen - heeft in de loop der jaren ruim 40 woningen verkocht en enige woningen gesloopt wegens herstructurering van wijken.

Bij het Zorgcentrum Nij Bethanië met 62 verzorgingsplaatsen (onderdeel van Zorggroep Noorderbreedte) is het Wooncentrum Nij Bethanië met aan- en inleunwoningen en de woonvoorziening voor verstandelijk gehandicapten Sytzamaleane 2 met 12 plaatsen (organisatorisch onderdeel van Talant) gelegen. De panden van Wooncentrum Nij Bethanië en Sytzamaleane 2 zijn eigendom van Wonen Noordwest Friesland.

Firdgum

Firdgum bestaat uit een kleine dorpskern met een vooral oorspronkelijke bebouwing en een incidentele nieuwbouwwoning.

Buitengebied

Tzummarum en Firdgum kennen een royaal "buitengebied" met voor een groot deel natuurlijke grenzen: de Waddenzeedijk vormt de noordelijke grens en de oude zeeslenk De Ried de zuidelijke. Daartussen liggen de dorpen en "pôlen" (groepjes huizen op een verhoging in het landschap) en eenzame boerderijen en huizen.

Woningarsenaal 2007

Dorp	Eigen woning	Huurwoning	Totaal wooneenheden
Tzummarum	459	191	650
Firdgum	28	2	30
	487	193	680

Toelichting:

Volgens informatie van de gemeente Franekeradeel zijn in Tzummarum ca.650 wooneenheden en in Firdgum ca. 30.

Wonen Noordwest Friesland beschikt in Tzummarum over 181 woningen; in deze tabel wordt uitgegaan van een tiental particuliere huurwoningen in Tzummarum. In Firdgum wordt het aantal particuliere huurwoningen geschat op 2.

Overzicht huurwoningen, eigendom van Wonen Noordwest Friesland 2007
(zie ook bijlage 3 voor het overzicht per woning)

Bouw jaar	Straat	Bedoeld/geschikt voor + aantal woningen		
		gezin	oud	jong
1948	Hearewei	16		
1952	Sybesmastrjitte	8		
1958	Sybesmastrjitte	5		
1960	Sybesmastrjitte	8		
1964	Sybesmastrjitte	2		
1967	Sybesmastrjitte	4		
	Sinaedawei	10		
1968	Roordastrjitte		6	
1969	Roordastrjitte	13		
1970	Rinckesstrjitte		5	
	Roordastrjitte		4	
	Zuurstrjitte		10	
1971	Sixmastrjitte	4		
1972	Benninghastrjitte	2		
	Rinckesstrjitte	3		
	Roordastrjitte	7		
1976	Benninghastrjitte	5		
	Rinckesstrjitte	8		
	Koningstrjitte	5		
1980	De Fjouwere	6		
	Finkepolle	4		
	Flaakspaad	1		
1984	De Fjouwere	1		
	Finkepolle	7		
	Lytse Buorren	5		
1990	Nij Bethanië (app)		18	
1995	Nij Bethanië (app)		8	
2004	De Buffer		6	
Totaal	181 woningen:	124	57	0

Toelichting:

Voor de bouw in 1990 van de appartementen Nij Bethanië werden in 1989 dertien totaal verouderde "bejaardenwoningen" afgebroken, terwijl het terrein werd heringericht. Ook de acht in 1995 op de verdieping van het verzorgingshuis gecreëerde appartementen dienden als vervanging van deze "bejaardenwoningen". De appartementen vormen samen het Wooncentrum Nij Bethanië, dat eigendom is van Wonen Noordwest Friesland. In deze tabel is niet opgenomen Sytzamaleane 2, het complex met 12 appartementen voor aangepast wonen, dat wordt gehuurd door de Stichting Talant.

Uit het overzicht blijkt dat de nieuwste gezinswoningen meer dan 20 jaar oud zijn. De meeste woningen voor ouderen zijn bijna 40 jaar oud. Momenteel onderzoeken Wonen Noordwest Friesland en Zorggroep Noorderbreedte de mogelijkheden voor het realiseren van woonvoorzieningen voor ouderen.

Er bestaan tot nu toe geen speciale jongerenwoningen; zij wonen soms in huizen die destijds voor senioren zijn gebouwd.

Talant is voornemens het appartementencomplex aan de Sytzamaleane af te stoten en voor de bewoners buiten Tzummarum-Firdgum woonruimte te zoeken.

GEWENSTE SITUATIE

De inwoners van Tzummarum en Firdgum zijn van mening dat de toekomstige woningbouw aan de volgende twee belangrijke voorwaarden moet voldoen.

1. Er moeten woningen/appartementen zijn voor alle leeftijds categorieën en huishoudens

Bij de schets van de demografische ontwikkeling in hoofdstuk 3 wordt geconstateerd dat ook in Tzummarum-Firdgum in de toekomst andere verhoudingen ontstaan qua leeftijdsopbouw van de samenleving en gezinsgrootte:

	2007	2025
Aantal inwoners	1572	ca. 1700
0-19 jaar	370	ca. 365
20-64 jaar	934	ca. 975
65+	268	ca. 360
Paren met of zonder kinderen	ca. 400	ca. 400
Eenpersoonshuishoudens	ca. 240	ca. 350
Eénouderhuishoudens	ca. 40	ca. 50

Nu al wordt het gemis aan adequate woonruimte voor jongeren gesignaleerd en de behoefte aan moderne huisvesting voor senioren gemeld. Tel daarbij op het veel grotere aantal éénpersoonshuishoudens en het is duidelijk dat het huidige woningarsenaal niet meer aansluit bij de toekomstige wooneisen.

Hier ligt een grote uitdaging voor Wonen Noordwest Friesland: gezien de categorieën waar het om gaat, zal de huisvesting zich vooral in de huursector moeten ontwikkelen. De inzet zal daarbij gericht moeten zijn op verbetering van de kwaliteit van woningen (ook) door middel van vervangende nieuwbouw. Verder moeten ook varianten als levensloopbestendige woningen en zogenaamde “kangoeroewoningen” (woningen voor meerdere generaties) aandacht krijgen.

Bij het bepalen van geschikte locaties voor woningen/appartementen moet ook worden gekeken naar locaties die misschien op het eerste gezicht minder voor de hand liggen. Te denken valt aan de plaatsen waar nu verpauperde panden staan: Kade, Lytse Buorren, Buorren, kassencomplex.

Ook in het koopsegment zal de trend naar meer differentiatie doorzetten en moet er meer variatie komen. Belangrijk is daarbij dat bij nieuwbouwprojecten mensen vrijheid hebben in de keuze van type woning en van aannemer.

Bij het realiseren van zowel huur- als koopwoningen moet – passend in de bestaande bebouwing – worden gestreefd naar toegevoegde waarde door aantrekkelijke en gevarieerde ontwerpen.

De inwoners van Tzummarum en Firdgum willen tegenwicht bieden aan de vergrijzings-trend door extra aantrekkelijk te zijn voor de inwoners in de leeftijd van 20 tot 64 jaar. Daarvoor is naast allerlei andere voorzieningen de aanwezigheid van een aantrekkelijk woningarsenaal – zowel in het huur- als het koopsegment – een absolute voorwaarde.

2. Woningen moeten betaalbaar zijn, zowel huur- als koopwoningen

Betaalbaar wonen blijft ook in de toekomst een belangrijk aandachtspunt, zeker gezien ontwikkelingen als meer éénpersoonshuishoudens, starters op de woningmarkt en jongeren die zelfstandig willen wonen. Maar ook om een toename van het aantal gezinnen te bewerkstelligen zijn betaalbare gezinswoningen nodig.

In de huursector speelt Wonen Noordwest Friesland een essentiële rol bij het ontwikkelen van betaalbare woningen voor verschillende doelgroepen. Zo kunnen bijvoorbeeld voor jongeren wellicht de nu verouderde seniorenwoningen worden vervangen door nieuwbouw of kunnen voor hen appartementen worden gebouwd, terwijl voor senioren meer moderne huisvesting in woningen of appartementen wordt gecreëerd. Ook in andere woningen kan mogelijk een betere doorstroming van huurders worden gerealiseerd, waardoor goedkopere woningen beschikbaar komen voor mensen met een smalle beurs. Wonen Noordwest Friesland zou het vermogen dat werd verkregen door de verkoop van huurwoningen in Tzummarum in dit dorp moeten besteden aan nieuwbouw.

Voor huurders die hun huurhuis willen kopen, kent Wonen Noordwest Friesland het "Koopgarant"-systeem dat het mogelijk maakt om het huis met korting te kopen. De website van Wonen Noordwest Friesland geeft hierover de volgende informatie:
*Veel mensen denken er wel eens over om een huis te kopen. Maar de stap om het ook daadwerkelijk te doen is groot. Het is een belangrijke beslissing die je niet zomaar neemt. Vragen als: "is mijn inkomen wel toereikend?" of "krijg ik mijn huis wel weer verkocht?" kunnen aardig wat hoofdbrekers geven. Daarom biedt Wonen Noordwest Friesland voor het eerst naast gewone koop een speciale vorm van kopen aan: Koopgarant. Met deze vorm van koop loopt u minder risico's. Wellicht biedt Koopgarant voor u de mogelijkheid om de stap naar een eigen woning te maken!
Wat houdt koopgarant precies in: U kunt de woning kopen van Wonen Noordwest Friesland met een maximaal kortingspercentage van 30%. U heeft de garantie dat Wonen Noordwest Friesland op elk moment de woning weer van u terugkoopt. U deelt bij verkoop de waardeontwikkeling van het huis met Wonen Noordwest Friesland. U deelt dus met ons de winst als de woning meer waard is geworden. Dat geldt echter ook voor het verlies als de woning in waarde is gedaald. Zo wordt uw risico beperkt.*

Voor senioren met een relatief klein inkomen kan het zelf onderhouden van de eigen woning financiële problemen opleveren. Voor deze groep kan de mogelijkheid van "verzilverd wonen" een oplossing bieden. Verzilverd wonen is een constructie, waarbij Wonen Noordwest Friesland de woning koopt en daarna verhuurt aan de huidige eigenaar.

Een aanmerkelijk deel van de prijs van een koopwoning bestaat uit de kosten om de grond in eigendom te verwerven. De gemeente Franekeradeel hanteert momenteel voor zowel de stad Franeker als de dorpen één en dezelfde grondprijs, wat betekent dat bouwgrond in de dorpen verhoudingsgewijs te duur is. In de stad Franeker heeft de gemeente immers voorzieningen op allerlei gebied geconcentreerd, waarmee een dorp niet kan concurreren. Dit gegeven moet ook in de grondprijs meewegen. De gemeente zal haar beleid dan ook moeten wijzigen en een realistische prijs voor de bouwgrond moeten vragen. Daardoor daalt de prijs van de grond in de dorpen en wordt wonen in een dorp voor een groter publiek aantrekkelijker.

b. Woonomgeving

De wijken in Tzummarum ademen de sfeer van hun bouwperiode. De hoofdstructuur van het dorp wordt grotendeels bepaald door oost-west lijnen van wegen, voormalige spoorlijn en dorpsvaart. Sommige karakteristieke elementen zijn uit het dorp verdwenen, terwijl parkeerproblemen groter zijn geworden. Tzummarum en Firdgum herbergen een aantal monumentale panden in verschillende mate van conservering/restauratie. Verpauperde panden bieden op sommige plaatsen een

lelijk aanzicht. Het dorp Firdgum is sterk verwaarloosd wat aankleding en inrichting betreft.

In de toekomst worden de huidige dorpsgrenzen gehandhaafd. Het openbare groen is gevarieerd en goed onderhouden. De waterwegen zijn doorgaand bevaarbaar gemaakt en waar nodig uitgebaggerd. De openbare ruimte is verfraaid. De parkeerproblematiek is met een integrale aanpak opgelost. Karakteristieke en beeldbepalende panden worden gekoesterd en gerestaureerd, terwijl verpauperde panden structureel uit het dorpsbeeld zijn verdwenen. Het dorp Firdgum heeft een integraal aangepakte herinrichting ondergaan.

HUIDIGE SITUATIE

Tzummarum

Wijken

De diverse wijken van Tzummarum dateren uit verschillende periodes en dat is te zien. Zowel qua aanleg als bebouwing ademen de wijken de sfeer van de periode waarin ze tot stand kwamen. Natuurlijk zijn de oudere wijken in de loop der jaren regelmatig aangepast aan de eisen des tijds en aan de op dat moment heersende mode. Zo werd de Buorren in de jaren zestig van de vorige eeuw aangepast aan het toenemende autoverkeer, wat een verbreding van de rijbaan en het aanleggen van een heuse vluchtheuvel betekende. Aan het einde van de vorige eeuw waren de inzichten veranderd en werd om dezelfde reden de rijbaan versmald, waarbij de vluchtheuvel het loodje legde. Ook andere wijken hebben op deze manier het plezier of de last van modernisering ervaren.

Planologisch is de ontwikkeling van Tzummarum bijzonder te noemen. Nadat in het begin van de vorige eeuw de eerste nieuwbouwwijk als een aanhangsel aan de noordkant van het dorp gestalte kreeg, werden latere wijken aan de zuidkant van het dorp gegroepeerd. Pas aan het einde van de vorige eeuw is meer aandacht gekomen voor een evenwichtige planologie en kreeg plan "Noord" als verbinding tussen de dorpskom en het reeds bestaande "rondje" Hearewei-Evert Sybesmastrjitte-Sinaedawei gestalte. Het nieuwe plan "Vossebosk" vult het gat dat ontstond door het vertrek van transportbedrijf Althuisius en sluit aan op bedrijventerrein "Spoardykje" aan de Swaerderwei.

Hoofdstructuur

Drie oost-west lijnen bepaalden lange tijd de hoofdstructuur van het dorp.

1. Momenteel is belangrijkste daarvan wel de provinciale gebiedsontsluitingsweg N393 die midden door het dorp loopt. Dit feit leidt in tijden van herstructurering steevast tot discussie over de aard van de bestrating en de aankleding van het tracé dat door de dorpskom loopt.
2. Een deel van het tracé van de opgeheven spoorweg is tot op de dag van vandaag in het dorp te herkennen. Sinds kort is dit deel opgeknapt en is het onderdeel van het fietsroutenetwerk in Noordwest Fryslân.
3. Tussen de N393 en de voormalige spoorbaan bevindt zich de Minnertsgastervaart die vroeger een doorgaande verbinding vormde, maar met de ontwikkeling van het vervoer via het spoor en over de weg in onbruik raakte. De vaart is sterk vervuild en staat al jaren op de nominatie om te worden uitgebaggerd.

(Openbare) ruimte en openbaar groen

De hoeveelheid ruimte rondom woningen is in de loop der decennia veranderd, vooral door het steeds duurder worden van bouwgrond. Werden bijvoorbeeld de huurhuizen aan de Hearewei (1948) en de Evert Sybesmastrjitte (1957 e.v.) nog voorzien van een flink stuk "achtertuin" waarop de bewoners zelf een moestuin konden aanleggen, later gebouwde woningen hebben een kleine voor- en achtertuin.

Het openbaar groen heeft een omgekeerde ontwikkeling gekend; momenteel is er bij de inrichting van wijken meer aandacht voor openbaar groen. Daarbij moet worden geconstateerd dat in de loop der laatste jaren een vereenvoudiging is aangebracht die het onderhoud gemakkelijker (en dus beter betaalbaar) maakt.

In de loop der jaren zijn karakteristieke elementen verdwenen, waardoor een verschromping van het dorpsuiterlijk is opgetreden. Een voorbeeld daarvan is het verwijderen van de brug over de Minnertsgastervaart in de Skoalstrjitte.

Parkeerproblemen

Het steeds groter wordend autobezit brengt ook in Tzummarum zijn parkeerproblemen mee. In de wijken, gebouwd in een tijd dat vrijwel niemand een auto had, is geen enkele parkeergelegenheid. In andere wijken zijn wel parkeervakken aangelegd, maar die zijn in de praktijk onvoldoende. Door de huidige trend om straten zo smal mogelijk te maken is op weer andere wegen de mogelijkheid om langs de straat te parkeren opgeheven en vervangen door – onvoldoende – alternatieve parkeerruimte. Ook in de Buorren met zijn winkels is te weinig parkeerruimte en worden auto's noodgedwongen in groten getale langs de doorgaande weg geparkeerd, waar ze het andere verkeer hinderen. Een ander knelpunt is het ontbreken van parkeergelegenheid bij de huisartsenpraktijk die aan een smalle straat naar basisschool De Schalmei is gevestigd. Daarnaast komt het regelmatig voor dat vrachtauto's in woonwijken worden geparkeerd, wat een ongewenste situatie is.

Monumentale en beeldbepalende panden en elementen

Tzummarum en Firdgum kent een aantal monumentale, karakteristieke en beeldbepalende panden en elementen. Deze panden bevinden zich in verschillende mate van onderhoud. (Zie bijlage 4: "Rijksmonumenten en jongere bouwkunst Tzummarum-Firdgum").

Verpauperde panden

Een aantal verpauperde panden geeft het dorp hier en daar een lelijk aanzicht. Het betreft een tweetal panden in de Lytse Buorren (waaronder het voormalige armhuis, dat ook op de lijst jonge monumenten staat), een pand aan De Kade en een pand op de hoek Buorren/Skoalstrjitte. Ook het niet meer in gebruik zijnde kassencomplex aan de Stationswei biedt een troosteloze aanblik. Nog afgezien van het ontsierende effect op de omgeving, vormen sommige panden ook een zeker gevaar (instorting, inbraak, vandalisme, ongedierte).

Firdgum

Wie Firdgum vanaf een afstand ziet liggen, wordt getroffen door het ontroerend-mooie eenzame torentje en verwacht een idyllisch dorpje aan te treffen. Niets is minder waar. Het kleine dorp Firdgum, waar geen nieuwbouwwijk tot stand zal komen, is schandalig verwaarloosd waar het op aankleding en inrichting aankomt. Geen speelvoorziening, inadequate parkeerplaatsen en slecht onderhouden trottoirs.

Er is geen sprake van een passende entourage voor een dorpje dat de potentie heeft om de parel van de gemeente te worden: de fraaie middeleeuwse dorpstoren met kerkhof, de monumentale Camstrastate en de Yeb Hettinga Skoalle met museum en archeologisch steunpunt vormen samen met enkele karakteristieke panden het hart van Firdgum.

GEWENSTE SITUATIE

Zowel in Tzummarum als Firdgum moet het aantrekkelijk blijven om te wonen. De inwoners hebben een aantal wensen voor de toekomstige ontwikkeling van de inrichting en aankleding van hun dorpen geformuleerd:

Tzummarum

1. De huidige dorpsgrenzen moeten zoveel mogelijk worden gehandhaafd.

De ruimte rondom het dorp moet worden gekoesterd. Dit betekent dat bij het projecteren van nieuwbouw(wijken) aan inbreiding moet worden gedacht, zodat een evenwichtige verdeling van bebouwing ontstaat met de oude toren als middelpunt. Nieuwbouw kan bijvoorbeeld plaatsvinden op de locatie waar nu het oude kassencomplex is gelegen of waar verpauperde panden staan. De inrichting van woonwijken moet een afspiegeling zijn van het ruime landschap buiten het dorp.

Ook bij een eventuele uitbreiding van het aan de zuidkant van het dorp gelegen Park Barradeel moet een redelijke verhouding tot de grootte van het dorp blijven gewaarborgd.

Bij een mogelijke uitbreiding van het aan de noordkant van het dorp gelegen bedrijventerrein Spoardykje moet ervoor worden gewaakt dat deze zowel qua totale omvang als architectonische aspecten niet interfereert met het ruime landschapsbeeld.

Ook met de “bovengrens” van het dorp moet rekening worden gehouden: bij het ontwikkelen van appartementencomplexen zijn drie bouwlagen het maximum.

2. Het openbare groen moet gevarieerder zijn en goed worden onderhouden. Er moet meer aandacht zijn voor waterwegen en –partijen. De openbare ruimte moet worden verfraaid en beter worden onderhouden.

Er moet meer variatie worden aangebracht in beplanting. Te denken valt aan meer en grotere bomen in de wijken, ook in het centrum van het dorp.

De Minnertsgastervaart, het Dok en de Hegesylstervaart (De Kade) moeten weer aantrekkelijke elementen in het dorp worden. Deze waterwegen moeten weer zodanig worden gerestaureerd en verbonden dat doorgang met kleine bootjes mogelijk wordt. Daardoor wordt de route bevaarbaar vanaf het nieuwbouwplan Vossebosk (wonen aan het water) naar de Kade, de Hegesyl en Trijemolen en sluit deze aan op het buitenwater. Dit betekent onder meer dat de brug over de Minnertsgastervaart in de Skoalstrjitte in oude luister moet worden hersteld en dat de stuw ter hoogte van de Buorren 10 moet worden verwijderd. Ook moet er dan weer een brug komen in de Kleasterwei ter hoogte van het Dok. Het opschonen van de vervuilde vaart zelf is hoe dan ook noodzakelijk.

Het onderhoud van de openbare ruimte en openbare groen blijft een belangrijk aandachtspunt. Mogelijk kan worden overwogen hiervoor rayonteam te creëren. Een rayonteam is een vast team dat verantwoordelijk is voor het onderhoud van de plantsoenen in een dorp. Daarnaast moet Wonen Noordwest Friesland meer aandacht schenken aan de erven rondom huurwoningen en huurders stimuleren om hun erf beter te onderhouden.

De saaie dorpskern van Tzummarum heeft upgrading nodig: een sfeervolle inrichting en aankleding van de Buorren maakt het geheel een stuk aantrekkelijker. Te denken valt aan grotere bomen en een muziektent. Ook is de éénheid gebaat met het in één stijl presenteren van winkels.

De aanblik op het dorp vanaf de toegangswegen is een belangrijk aandachtspunt. Komend vanuit Oosterbierum of Dongjum ziet het dorp er redelijk aantrekkelijk uit. Vanuit de richting Minnertsga kan de aantrekkelijkheid worden verbeterd. In de eerste plaats moet de route naar het bedrijventerrein duidelijker worden aangegeven en het terrein zelf beter aan het zicht worden onttrokken. De Swaarderwei binnen de bebouwde kom kan een stuk aantrekkelijker worden ingericht.

Een extra aandachtspunt vormt de verbetering van trottoirs en wandelpaden; ze zijn niet overal gemakkelijk toegankelijk voor minder valide mensen of mensen in een rolstoel.

3. De parkeerproblematiek moet met een integrale aanpak worden opgelost.

In alle wijken van het dorp worden parkeerproblemen gesignaleerd. Hoewel de problematiek per wijk verschilt, zal een adequate oplossing alleen in een integraal plan van aanpak gevonden kunnen worden. Dit plan van aanpak moet minimaal de volgende maatregelen bevatten:

- Binnen de bebouwde kom mogen alleen personenauto's en motoren worden geparkeerd. Voor vrachtwagens, bestelauto's en andere grote transportmiddelen wordt een speciale parkeerplaats met voorzieningen voor deze vervoermiddelen buiten de bebouwde kom c.q. op het bedrijventerrein It Spoardykje gecreëerd.
- In overleg met de bewoners wordt in iedere woonwijk adequate en voldoende parkeergelegenheid gerealiseerd.
- De parkeermogelijkheden aan de Buorren worden structureel verbeterd, gecombineerd met een parkeerverbod langs de rijbaan.

(Verkeersveiligheidsaspecten komen aan de orde in hoofdstuk 8.)

4. Karakteristieke en beeldbepalende panden en elementen moeten worden gekoesterd en in stijl gerestaureerd.

Zowel de panden die als Rijksmonument zijn aangemerkt (daterend van voor 1850) als de panden die onder de noemer Jongere bouwkunst (1850-1940) zijn geregistreerd, dragen bij aan het aanzien van onze dorpen en hun buitengebied. Sommige panden zijn prachtig gerestaureerd, andere zijn minder goed tot slecht geconserveerd.

Samen met de eigenaren, de gemeente en andere relevante partijen (bijvoorbeeld Wonen Noordwest Friesland) moet worden onderzocht hoe deze karakteristieke en beeldbepalende panden in goede staat voor de toekomst behouden kunnen worden.

5. Verpauperde panden moeten structureel uit het dorpsbeeld verdwijnen.

De verschillende verpauperde panden die momenteel het dorpsaanzicht ontsieren, moeten worden opgeknapt of afgebroken. Sommige kunnen mogelijk plaatsmaken voor woningbouw, bijvoorbeeld aan de Kade of op de plaats van het oude kassencomplex.

De gemeente speelt hierbij een centrale rol: de gewijzigde Woningwet die in 2007 van kracht is geworden geeft de gemeente meer mogelijkheden dan voorheen om actie te ondernemen. Gemeenten moeten een handhavingsbeleid opstellen, het aanschrijfinstrumentarium wordt vereenvoudigd en de eigen verantwoordelijkheid van gebouweigenaren wordt verscherpt. Zo kan de gemeente bijvoorbeeld optreden zonder dat eerst een aanschrijving vereist is en in een bouwverordening voorwaarden opnemen over de staat van het pand. Hierdoor kunnen niet alleen de huidige panden worden aangepakt, maar ook worden voorkomen dat in de toekomst opnieuw een proces van verpaupering optreedt.

Firdgum

6. Het dorp Firdgum verdient een integraal aangepakte herinrichting.

Om de leefbaarheid voor de inwoners en de aantrekkelijkheid voor zowel inwoner als passerende toerist tot haar recht te laten komen, moet voor Firdgum een integraal plan worden gemaakt en uitgevoerd. In dit plan, waarbij de inwoners nauw betrokken worden, zijn minimaal de volgende elementen worden opgenomen:

- Parkeergelegenheid voor inwoners en toeristen
- Speelgelegenheid voor kinderen
- Bestrating doorgaande weg
- Bestrating trottoirs
- Verlichting
- Groenvoorziening
- Snelheidsbeperking verkeer (zie ook hoofdstuk 8)

c. Winkelaanbod

Het dorp Tzummarum heeft een beperkt winkelaanbod; de eerste levensbehoeften kunnen worden aangeschaft, er is een aantal speciaalzaken en een postagentschap. Een geldautomaat ontbreekt. In Firdgum zijn geen winkels. In de toekomst blijft in ieder geval het huidige winkelaanbod gehandhaafd, waarbij het wenselijk is dat winkels in de dorpskern van Tzummarum gevestigd blijven. Er behoort een geldautomaat in Tzummarum te zijn.

HUIDIGE SITUATIE

Hoewel de diversiteit aan winkels betrekkelijk beperkt is, kunnen in het dorp Tzummarum alle eerste levensbehoeften worden aangeschaft. Daarnaast is er een aantal speciaalzaken, onder meer op het gebied van woninginrichting, bloemen, rijwielverkoop en kleding. Een postagentschap is gevestigd in een cadeauwinkel.

Voor andere aankopen zijn de inwoners aangewezen op winkels in de omgeving; vooral de stad Franeker speelt hierin een grote rol.

Sinds de opheffing van het kantoor van de Friesland Bank is er geen mogelijkheid meer om geld op te nemen; een geldautomaat ontbreekt. Verschillende winkels bieden de mogelijkheid om een beperkt bedrag via de betaalautomaat op te nemen.

Firdgum beschikt al jaren niet meer over een winkelaanbod.

(Verdere bedrijvigheid komt aan de orde in hoofdstuk 5.)

GEWENSTE SITUATIE

1. Huidig winkelaanbod in centrum Tzummarum handhaven.

De inwoners van Tzummarum en Firdgum zien in de toekomst in ieder geval graag het huidige winkelaanbod gehandhaafd. Met name het kunnen aanschaffen van de eerste levensbehoeften in eigen dorp scoort bijzonder hoog. Het (voort)bestaan van het winkelaanbod in Tzummarum staat of valt met de mate waarin de bewoners hun inkopen in eigen dorp doen.

Velen zien uitbreiding van het winkelarsenaal als een pré, maar realiseren zich dat dit waarschijnlijk een onvervulbare wens is. Hierbij moet ook rekening worden gehouden

met de ontwikkeling van “e-commerce”, het winkelen via het internet, waardoor geografische beperkingen meer en meer verdwijnen.

De winkels moeten centraal in het dorp (De Buorren) blijven gevestigd; het verplaatsen van winkels naar de rand van het dorp wordt onwenselijk geacht en is bedreigend voor de levendigheid van de dorpskern.

2. In Tzummarum moet een geldautomaat komen.

Op een centrale, goed bereikbare plaats moet een geldautomaat komen. Dit is niet alleen voor de inwoners van Tzummarum belangrijk, maar ook voor de bezoekers van “Barradeel”, die door deze mogelijkheid eerder bereid zijn om hun inkopen in Tzummarum te doen.

5. TIJDBESTEDING OVERDAG

a. Werkgelegenheid

De agrarische sector is vanouds een belangrijke bedrijfstak in Tzummarum en Firdgum; het aantal arbeidsplaatsen liep er door mechanisatie sterk terug, terwijl nieuwe vormen hun intrede deden. Binnen de handel en nijverheid verdwenen vele kleine bedrijven, maar ontwikkelden andere zich tot middelgrote werkgevers. Het bedrijventerrein Spoardykje biedt nieuwe kansen. De basisscholen, Zorgcentrum Nij Bethanië en Talant zijn werkgevers in de non-profitsector. Het toerisme is een nieuwe bron van werkgelegenheid. De ontwikkeling van de Westergozone biedt ook voor Tzummarum en Firdgum nieuwe economische mogelijkheden; het door de Provincie Friesland gestarte gebiedsproces in Noordwest-Friesland wil een impuls geven aan de leefbaarheid op het platteland.

In de toekomst moet de huidige bedrijvigheid in Tzummarum en Firdgum worden gehandhaafd en mogelijk uitgebreid. Toerisme is hierbij een speerpunt. De landbouw blijft een belangrijke bron van inkomsten. Naast Zorgcentrum Nij Bethanië biedt de gezondheidszorg reële uitbreidingsmogelijkheden voor werk. Bedrijven mogen niet vervuilend zijn of het landschap aantasten. Zout- en gaswinning moeten niet worden uitgebreid. De werkgelegenheid in de hele regio Noordwest-Friesland moet worden gestimuleerd.

HUIDIGE SITUATIE

Beroepsbevolking

De beroepsbevolking in Nederland bevindt zich vrijwel volledig in de leeftijdsklasse van 20 tot 65 jaar. In de gemeente Franekeradeel bestond de beroepsbevolking in 2005 uit 8889 personen (5211 mannen en 3678 vrouwen). Het aantal inwoners in deze leeftijdsklasse bedraagt in Tzummarum en Firdgum 934 personen.

In het jaar 2005 werkte 51% van de beroepsbevolking in Friesland buiten de eigen woongemeente. Het afgelopen decennium laat wat dit betreft een stijgende lijn zien. Het provinciale beleid op het gebied van wonen en werken is er op gericht deze trend af te remmen.

De beroepsbevolking in Franekeradeel werkte in het jaar 2005 in:

Franekeradeel	45 %
Leeuwarden	26 %
Harlingen	8 %
Menaldumadeel	3 %
Het Bildt	2 %
Littenseradeel	2 %
Sneek	2 %
Wonseradeel	2 %
Bolsward	1 %
Boarnsterhim	1 %
Heerenveen	1 %
Leeuwarderadeel	1 %
Smallingerland	1 %
Tietjerksteradeel	1 %
Wymbritseradeel	1 %
Rest (< 1%, buiten Friesland)	3 %

Werkgelegenheid

Zo'n driekwart van de Friese werkgelegenheid concentreert zich in de stedelijke en regionale centra. In deze plaatsen is de werkgelegenheid tussen 2000 en 2005 in totaal met 3,5% gegroeid. De werkgelegenheid in de kleinere kernen is in genoemde periode vrijwel gelijk gebleven.

Tzummarum en Firdgum

Van oudsher is de Noordwesthoek van Friesland een landbouwgebied, waarin het merendeel van de inwoners hun dagelijks brood verdiende. Ook nu nog is de landbouw voor Noordwest-Friesland een belangrijke bedrijfstak, waarbij de omvang per bedrijf is gegroeid en het aantal kleine bedrijven aanmerkelijk is verminderd. Door de mechanisatie van de landbouw is het aantal mensen dat in deze sector werkt in de tweede helft van de twintigste eeuw drastisch teruggelopen. Intussen hebben zich in de agrarische sector nieuwe bedrijfstvormen ontwikkeld, bijvoorbeeld de slachtkuikenmesterij.

Ook in de handel en nijverheid is in deze periode het aantal kleine bedrijven aanmerkelijk teruggelopen. Het vertrek van een grote transportonderneming in de jaren negentig van de vorige eeuw betekende een flinke aderlating voor de plaatselijke werkgelegenheid. Daar staat tegenover dat een aantal bedrijven zich heeft ontwikkeld tot middelgrote werkgevers. Ook de ontwikkeling van het bedrijventerrein Spoardykje geeft een nieuw toekomstperspectief aan het creëren van banen.

De beide basisscholen, Zorgcentrum Nij Bethanië en de woonvoorziening van Talant bieden banen in de non-profit sector, terwijl het toerisme in toenemende mate als een bron van werkgelegenheid kan worden gezien.

De werkgelegenheid in de gemeente Franekeradeel in 2005 geeft het volgende overzicht:

Sector	Arbeidsplaatsen
Landbouw en Visserij	523
Industrie	1436
Bouwnijverheid	377
Handel en Reparatie	818
Horeca	93
Vervoer, opslag, communicatie	270
Financiële instellingen	123
Zakelijke dienstverlening	632
Openbaar bestuur/overheid	227
Onderwijs	361
Gezondheids- en welzijnszorg	775
Overige dienstverlening	146
Totaal	5781

Op 1 oktober 2007 staan bij de Kamer van Koophandel 89 bedrijven in Tzummarum en Firdgum ingeschreven (bijlage 5).

Arbeidsplaatsen per bedrijf	Aantal bedrijven
0 - 5	80
5 - 10	5
10 - 20	1
20 en meer	3
Totaal	89

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Het formuleren van een visie op de werkgelegenheid kan niet zonder de ontwikkelingen op dit gebied in de nabije omgeving mee te nemen.

Westergozone

De Westergozone is de economische kernzone in Noordwest Friesland en omvat de gemeenten Leeuwarden, Menaldumadeel, Franekeradeel en Harlingen. Het project, waarin overheid en bedrijfsleven samenwerken, heeft tot doel de economische ontwikkeling in dit gebied een impuls te geven. Dit gebeurt via vijf thema's:

1. De **glastuinbouw** is een belangrijk thema binnen de ontwikkeling van de Westergozone. Het gebied beschikt al over een areaal glastuinbouw met innovatieve bedrijven, met name rond Berlikum en Sexbierum. Het gebied is uitermate geschikt voor verdere ontwikkeling van deze sector door de aanwezigheid van: - betaalbare grond - goede bereikbaarheid - prima lichtinstraling - een goed klimaat - geschikte bodemgesteldheid. Het streekplan van de provincie Fryslân geeft ruimte voor een uitbreiding van het glastuinbouwgebied met maximaal 450 hectare bruto. Momenteel is bij onder meer Sexbierum een nieuw gebied van ca. 225 hectare glastuinbouw in ontwikkeling.
2. De Westergozone heeft veel potentie op het gebied van **toerisme en recreatie**: natuur, ruimte, water, historische steden en natuurlijk de Waddenzee met zijn prachtige eilanden. De Westergozone biedt voor ondernemers uit deze branche veel ontwikkelingsperspectief en daarom is toerisme dan ook een van de speerpunten van de Westergozone. In hoofdstuk 9 wordt verder ingegaan op de toeristische aantrekkelijkheid van het gebied rond Tzummarum en Firdgum.
3. De **haven** in Harlingen is voor de Westergozone van groot economisch belang. De industriehaven, visserijactiviteiten en toerisme vormen pijlers van de economie. Vrachtschepen, maar ook veerboten naar Terschelling en Vlieland dragen bij tot de bedrijvigheid in de haven en de Westergozone. De haven vormt hiermee dus het venster voor internationale handel.
4. De projectorganisatie stimuleert en ondersteunt ondernemers uit diverse sectoren, groot en klein, bij de uitwerking van **nieuwe en innovatieve ideeën**. Samenwerking van ondernemers staat hierbij centraal. De ondernemers ontwikkelen zelf de ideeën en voeren ze uit, de projectorganisatie ondersteunt met kennis, financiële middelen en contacten met andere ondernemers of specialisten.
5. Het is voor de economische ontwikkeling in de Westergozone van groot belang dat de **bereikbaarheid**, langs spoor, weg en water, optimaal is. De projectorganisatie Westergozone ondersteunt en stimuleert projecten die de bereikbaarheid verbeteren.

In de stuurgroep van het project Westergozone is ook de Commerciële club Noordwest Friesland vertegenwoordigd; slechts enkele bedrijven uit Tzummarum-Firdgum zijn lid van deze organisatie.

Gebiedsproces Noordwest-Friesland

Naar aanleiding van de gevolgen van de zout- en gaswinning heeft de Provincie begin 2007 het initiatief genomen om te komen tot een gebiedsproces; de bedoeling is om samen met alle betrokken (overheids)instanties, organisaties en bedrijven een kwaliteitsimpuls te geven aan de leefbaarheid van het platteland en de dorpen. Uitgangspunten daarbij zijn dat er een herstelplan voor de waterhuishouding komt en dat de structuur van de hoogwaardige land- en tuinbouw in het gebied blijft behouden c.q. wordt versterkt.

De Verenigingen voor Dorpsbelangen zijn via de Federatie van Dorpsbelangen in Franekeradeel betrokken bij dit proces en willen er aan meewerken. Nu de gemeente Franekeradeel de meetresultaten van de bodemdaling aanvaardbaar acht, heeft zij besloten mee te doen.

GEWENSTE SITUATIE

De inwoners achten de aanwezigheid van werkgelegenheid een belangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling en levendigheid van Tzummarum en Firdgum. Zij wijzen daarbij op de volgende aspecten:

1. De huidige bedrijvigheid in Tzummarum en Firdgum moet worden gehandhaafd en zo mogelijk uitgebreid. Hierbij past dat de ondernemersgeest ruimte krijgt en dat het starters op de bedrijvenmarkt niet onnodig moeilijk wordt gemaakt. Ook het feit dat Tzummarum beschikt over een bedrijventerrein moet hierbij als een grote pré worden gezien.
2. De relatief nieuwe bedrijfstak toerisme moet een speerpunt zijn bij uitbreiding van de werkgelegenheid in eigen dorp. Deze sector lijkt veel mogelijkheden te bieden voor een variëteit aan bedrijvigheid. Met Park Barradeel lijkt de verblijfaccommodatie grotendeels voltooid. De ontwikkeling kan zich vooral richten op dagrecreatie en overnachtingsmogelijkheden in en om de dorpen.
3. De landbouw moet ook in de toekomst een belangrijke bron van werkgelegenheid in Noordwest-Friesland blijven. Daarbij heeft glastuinbouw niet de voorkeur.
4. Vooral Nij Bethanië biedt momenteel werkgelegenheid in de zorg. Mede gezien de visie op het gebied van gezondheidszorg en welzijn (hoofdstuk 7) is uitbreiding van deze werkgelegenheid een reële mogelijkheid.
5. Bij de ontwikkeling gaat het om bedrijven die niet vervuilend zijn of een aantasting van het landschap betekenen. Uitbreiding van de huidige zoutwinningsactiviteiten moet niet mogelijk zijn. Hetzelfde geldt voor gaswinning.
6. Een (groot) deel van de beroepsbevolking van Tzummarum en Firdgum zal ook in de toekomst voor werk aangewezen blijven op een baan buiten het eigen dorp. In dit kader moet de werkgelegenheid in de gehele regio Noordwest-Friesland worden gestimuleerd.

b. Onderwijs

In Tzummarum zijn een peuterspeelzaal en twee basisscholen. Voor voortgezet onderwijs gaan de kinderen naar scholen in de omgeving. Een projectgroep onderzoekt, of een brede school in Tzummarum haalbaar is, waarbij het bieden van faciliteiten voor de hele dorpsgemeenschap aandachtspunten zijn.

In de toekomst moet in Tzummarum basisonderwijs van hoge kwaliteit blijven bestaan; zowel voor de kinderen als voor de hele gemeenschap heeft een (brede) school grote meerwaarde.

HUIDIGE SITUATIE

Peuterspeelzaal

In het gebouw De Haven is momenteel (nog) peuterspeelzaal Boartershonk gehuisvest. Boartershonk is onderdeel van de Stichting Peuterspeelzalen Franekeradeel met ook vestigingen in Achlum, Dongjum, Franeker, Ried, Sexbierum en Tzum. Boartershonk wordt bezocht door ca. 30 peuters.

Basisonderwijs

In Tzummarum zijn twee basisscholen:

- Aan het Terskerspaed is de M.J. Tamsmaskoalle gevestigd. De Tamsmaskoalle is onderdeel van Stichting Radius, openbaar onderwijs Franekeradeel, met ook vestigingen in Achlum, Franeker, Herbayum, Ried en Sexbierum. De Tamsmaskoalle heeft ca. 75 leerlingen.

- Aan de Johan Roordastrjitte is De Schalmei gevestigd. De Schalmei is onderdeel van PCBO Noordwest Friesland met ook vestigingen in Achlum, Franeker, Harlingen, Hitzum, Oosterbierum, Sexbierum en Tzum. Ook De Schalmei heeft ruim 70 leerlingen.

Voortgezet onderwijs

Na de basisschool zijn de kinderen van Tzummarum en Firdgum aangewezen op scholen in de omgeving: Franeker, Harlingen, Sint Annaparochie, Leeuwarden.

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Brede school

In september 2007 is een onderzoek naar de haalbaarheid – inclusief de meest geschikte locatie - van een brede school in Tzummarum gestart. Onder een brede school verstaan de ministeries van OC&W en VWS een samenwerkingsnetwerk van instellingen die met en/of voor kinderen (en hun ouders) actief zijn uit de sectoren onderwijs, welzijn en zorg. Een netwerk, bestaande uit de school en andere voorzieningen (zorginstellingen, cultuur, sport en bijvoorbeeld politie), met als doel de actieve deelname van kinderen aan de samenleving te bevorderen, kinderen een goede “dagindeling” te bieden, mogelijke achterstanden van kinderen weg te nemen en hun sociale competentie te vergroten. Met als resultaat dat kinderen hun verantwoordelijkheden kunnen nemen en in staat zijn eigen keuzen te maken.

Iedere brede school geeft, afhankelijk van de lokale situatie, een eigen invulling aan dit samenwerkingsnetwerk. In de meeste Nederlandse brede scholen vormen doorgaande ontwikkelingslijnen de kern van het gezamenlijk samengestelde programma: doorlopende programma's ten behoeve van voor- en vroegschoolse educatie, een kindvolgsysteem, breed opgezette activiteiten tijdens en na schooltijd en een doorgaande taallijn. Ook op andere vlakken is de brede school actief, bijvoorbeeld schoolmaatschappelijk werk, opvoedingsondersteuning, sportieve en culturele activiteiten, consultatiebureau en schoolarts.

De doelstelling van een brede school is meestal gelegen in

- het stimuleren van de ontwikkeling;
- het bevorderen van gelijke kansen;
- het voorkomen en bestrijden van achterstanden;
- het verbeteren van het opvoedkundige milieu;
- het ondersteunen van de ouders bij de opvoeding;
- het vergroten van de maatschappelijke participatie en betrokkenheid.

In de projectorganisatie van het haalbaarheidsonderzoek naar een brede school in Tzummarum hebben zitting Stichting Radius, PCBO Noordwest Friesland, Gemeente Franekeradeel, Wonen Noordwest-Friesland en Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum, terwijl de Stichting Peuterspeelzalen Franekeradeel en een vertegenwoordiger van het particuliere initiatief op het gebied van kinderopvang bij het project zijn betrokken. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het bedrijf BCN in Drachten. In het onderzoek wordt nadrukkelijk ook aandacht geschonken aan de mogelijkheden van het in de brede school onderbrengen van faciliteiten voor het hele dorp, zoals een bibliotheek en een ontmoetingsplaats voor jongeren. Het onderzoek is eind 2007 afgerond. De betrokken partijen bezinnen zich op de nadere uitwerking.

GEWENSTE SITUATIE

De wens om ook op lange termijn basisonderwijs van hoge kwaliteit in Tzummarum te behouden wordt breed gedragen door de inwoners van de dorpen. In de eerste plaats, omdat het voor (jonge) kinderen belangrijk is dat zij in het eigen dorp naar school kunnen gaan. Het maakt dat zij meer betrokken worden bij de dorpsgemeenschap. De aanwezigheid van

een school heeft dan ook een grote meerwaarde voor een dorp, dat zich vooral wil profileren als woondorp.

De ontwikkeling van een brede school kan dan ook rekenen op een groot draagvlak bij de inwoners. Een brede school die naast de voorzieningen voor de leerlingen faciliteiten voor alle dorpsbewoners biedt, krijgt een centrumfunctie in het dorp.

6. BESTEDING VRIJE TIJD

a. Verenigingsleven

Tzummarum en Firdgum kennen een levendig verenigingsleven met ca. 30 verenigingen op het gebied van sport, cultuur, religie en gezelligheid. Het is steeds moeilijker om vrijwilligers te vinden voor de vele activiteiten. Daarnaast kampen verenigingen in toenemende mate met financiële problemen.

Voor de toekomst blijft het aanbod van verenigingen gehandhaafd. Onderlinge samenwerking werkt kostenbesparend en bewerkstelligt uitwisseling van expertise. Het lidmaatschap van een vereniging blijft betaalbaar.

HUIDIGE SITUATIE

Breed aanbod

Tzummarum en Firdgum mogen zich verheugen in een levendig verenigingsleven; in 2007 zijn ca. 30 verenigingen actief op het gebied van sport, cultuur, religie en gezelligheid. Veel jongeren, volwassenen en ouderen zijn lid van meerdere verenigingen. Een overzicht van alle verenigingen is als bijlage 6 aan deze dorpsvisie toegevoegd.

Veel vrijwilligerstaken

Het grote aantal verenigingen brengt ook een groot aantal bestuurstaken en andere werkzaamheden met zich mee. Het blijkt steeds moeilijker om hiervoor vrijwilligers te vinden. Dat heeft enerzijds te maken met het algemene fenomeen dat mensen zich steeds minder structureel willen binden aan een vaste vrijwilligerstaak, anderzijds met het feit dat van vrijwilligers op allerlei gebied een steeds grotere deskundigheid wordt verwacht. Bovendien spelen thema's als verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid met mogelijke (juridische) gevolgen voor bestuursleden in toenemende mate een rol bij het besluit om wel of niet een taak te aanvaarden.

Steeds hogere kosten

Het gezond houden van de exploitatie van een vereniging baart de besturen in toenemende zorgen. Met name de stijgende kosten van (de huur van) accommodatie maakt het steeds moeilijker om de begroting sluitend te krijgen. Bovendien blijkt de gemeentelijke subsidie niet mee te groeien, waardoor dit probleem nog groter wordt. Verhoging van de contributie is dan onvermijdelijk. Daardoor zullen mensen moeten afhaken, wat zowel voor het individu als voor de gemeenschap als geheel betreurenswaardig is. Dit treft in het bijzonder de kwetsbare groep van kinderen en jongeren die juist ook door deelname aan een club kunnen uitgroeien tot verantwoordelijke burgers.

GEWENSTE SITUATIE

De inwoners van Tzummarum en Firdgum vinden de volgende vier aspecten belangrijk voor het verenigingsleven:

1. Het aanbod handhaven.

De wens om het huidige aanbod aan verenigingsactiviteiten in de toekomst in ieder geval op peil te houden wordt breed gedragen onder de inwoners.

2. Meer onderlinge samenwerking creëren.

Om de taken van de vele besturen te verlichten kan in de toekomst worden gestreefd naar meer samenwerking. Vooral op het gebied van administratie en contributie-inning valt hier winst te verwachten. Een intensievere samenwerking maakt ook het gebruiken van elkaars expertise beter mogelijk.

Ook op het gebied van het gebruik van accommodaties is samenwerking onontbeerlijk; als meerdere verenigingen gebruik maken van dezelfde ruimte kan een forse kostenbesparing worden bewerkstelligd.

3. Deelname aan verenigingen moet betaalbaar blijven.

Het is belangrijk dat het lidmaatschap van een vereniging ook in de toekomst betaalbaar blijft. Vooral de jeugd moet lid kunnen blijven van een vereniging. Nog meer dan voor volwassenen geldt voor hen dat het meedoen aan activiteiten en het dragen van gezamenlijke verantwoordelijkheid binnen een club een positieve invloed heeft op hun verdere leven.

b. Voorzieningen en activiteiten

Andere voorzieningen dan de activiteiten van het verenigingsleven, zoals de bibliotheek, zijn in de afgelopen jaren opgeheven. In de toekomst wordt (weer) een grotere variëteit aan activiteiten gecreëerd.

HUIDIGE SITUATIE

Afgezien van een levendig verenigingsleven, beschikken Tzummarum en Firdgum over weinig andere voorzieningen en mogelijkheden tot activiteiten. Wat er was, is in de afgelopen jaren opgeheven. Zo werd het filiaal van de Bibliotheken Noordwest Fryslân opgeheven en werd het openluchtwembad (onderdeel van Recreatiecentrum Barradeel) gesloten voor publiek. Sinds 2007 is dit zwembad weer voor het publiek toegankelijk.

GEWENSTE SITUATIE

1. De inwoners pleiten voor een grotere variëteit aan activiteiten, waarbij de volgende zaken worden genoemd:

- openlucht zwembad
- fitness
- uitbreiding wandel- en fiets- en rutterroutes (bijvoorbeeld een buitendijks fietspad langs de Waddenzee)
- skeeler-skatebaan
- faciliteiten voor waterrecreatie
- bibliotheek
- jeu de boule

2. Uit onderzoek van de Stichting Welzijn Ouderen (SWO) onder inwoners van 75 jaar en ouder blijkt dat men behoefte heeft aan activiteiten die speciaal gericht zijn op de oudere leeftijdsgroep. Als concrete zaken worden daarbij genoemd:

- cursus computer-fotografie
- dammen en schaken
- koffieochtend – inloopactiviteit
- periodieke mogelijkheid voor gezamenlijke warme maaltijd in (bijvoorbeeld) Zorgcentrum Nij Bethanië
- maandelijkse spelletjessoos
- straatkaatsen
- yoga voor ouderen
- dagtocht voor de “jongeren van vroeger” nieuw leven inblazen

c. Accommodaties

Tzummarum en Firdgum maken gebruik van een veelheid aan accommodaties die voor een deel niet meer voldoen aan de eisen van de tijd.

Om in de toekomst over adequate accommodatie te kunnen beschikken is samenwerking tussen verschillende organisaties en verenigingen nodig, waarbij clustering en een doelmatiger benutting van voorzieningen voor de hand ligt.

HUIDIGE SITUATIE

De huidige situatie wordt gekenmerkt door een veelheid aan accommodaties die voor een deel niet meer voldoen aan de eisen des tijds, waardoor op dit gebied een soort “verdeling van armoede” is ontstaan. Een overzicht biedt het volgende beeld:

Accommodatie	Situatiebeschrijving
Harnehal	<p>De Harnehal werd gebouwd in de jaren zeventig van de vorige eeuw als onderdeel van de toenmalige stichting Recreatiecentrum Barradeel. Dit centrum is enige jaren geleden verkocht aan een projectontwikkelaar. Inmiddels is de sporthal met kantine gescheiden van het recreatieve deel met bungalowpark en zwembad. De Harnehal is sinds enige jaren eigendom van Wonen Noordwest Friesland. Deze stichting heeft de hal opgeknapt en onder meer van een nieuwe vloer voorzien. De hal wordt niet alleen gebruikt door de sportverenigingen en basisscholen van Tzummarum-Firdgum, maar heeft ook een belangrijke functie voor de wijde omgeving. Bovendien geeft de hal regelmatig onderdak aan grotere evenementen.</p> <p>Voor de exploitatie van de Harnehal heeft Wonen Noordwest Friesland een huurder aangetrokken. De huurder beschikt over een horecaverunning.</p> <p>Momenteel wordt bekeken in hoeverre de accommodatie kan worden uitgebreid voor meer doeleinden.</p>
Het Wapen van Barradeel	<p>Café restaurant “Het Wapen van Barradeel” is gebouwd aan het einde van de 19e eeuw. In 1955 werd het eigendom van de Vereniging Nut en Genoegen, die het pand kocht om het te behouden voor het verenigingsleven. Naast een café- en restaurantgedeelte biedt het gebouw vergaderruimte en beschikt het over een bovenzaal met bescheiden podium voor maximaal 120 personen. Deze bovenzaal is alleen via een trap te bereiken en is derhalve niet toegankelijk voor minder mobiel publiek en niet geschikt voor wat grotere theater/muziekproducties.</p> <p>Het Wapen van Barradeel is enige jaren geleden opgeknapt en voldoet aan alle veiligheidseisen. De uitbater van “Het Wapen” beschikt over een volledige horecaverunning.</p>
Kerkgebouwen	<p>De gemeente Tzummarum-Firdgum van de Protestant Kerk Nederland is in Tzummarum eigenaar van zowel de Hervormde als de Gereformeerde Kerk met bijgebouwen. De bedoeling is dat de bij de dorpsstoren en op het kerkhof gesitueerde Hervormde Kerk in de toekomst voor kerkdiensten en andere (in principe eigen) activiteiten wordt gebruikt. Momenteel wordt deze kerk – intussen Sint Martinuskerk geheten – daartoe gerestaureerd en verbouwd. De Gereformeerde Kerk met pastorie en vergaderruimte It Untwyk wordt op termijn afgestoten.</p>
It Lokaal	<p>It Lokaal aan de Buorren in Tzummarum is eigendom van Muziekkorps De Bazuin die het vooral gebruikt als repetitieruimte. It Lokaal bevindt zich in slechte bouwkundige staat. Het bestuur van De Bazuin beraadt zich momenteel over de meest aangewezen toekomstige accommodatie.</p>

De Haven	Tot voor enige jaren was het gebouw eigendom van de Vereniging Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum en werd het gebruikt door de openbare bibliotheek en verschillende verenigingen. Toen de bibliotheek besloot de huur van De Haven op te zeggen, was het gebouw niet meer rendabel en werd het verkocht aan de woningstichting Wonen Noordwest Friesland. Mogelijk wordt het gebouw op termijn afgebroken om plaats te maken voor bijvoorbeeld woningbouw. Voorlopig wordt het gebouw nog door een aantal verenigingen gebruikt.
Basisscholen	De beide basisscholen in Tzummarum hebben eigen huisvesting. Op termijn overwegen de organisaties waartoe de scholen horen (PCBO Noordwest Friesland en Radius) gezamenlijke huisvesting. Waar deze mogelijke nieuwbouw komt en of daarin ook ruimte komt voor activiteiten van “derden” is op dit moment niet duidelijk. (Zie voor dit onderwerp ook hoofdstuk 5.)
Zorgcentrum Nij Bethanië	Het Zorgcentrum Nij Bethanië (onderdeel van Zorggroep Noorderbreedte) biedt zorg met verblijf. Het Wooncentrum Nij Bethanië met aan- en inleunwoningen en de woonvoorziening voor verstandelijk gehandicapten is eigendom van Wonen Noordwest Friesland. Nij Bethanië beschikt over aanvullende accommodatie voor diverse activiteiten, waarvan ook anderen dan de eigen cliënten gebruik kunnen maken: fysiotherapie, huisartsenlaboratorium, maaltijdservice, gymnastiek voor ouderen, internetcafé en mortuarium. Het management heeft aangegeven voor Nij Bethanië een actieve rol in de dorpssamenleving te zien, waarbij de bereidheid bestaat om te bekijken in hoeverre onderdak kan worden geboden aan activiteiten die niet per se behoren tot de corebusiness van een zorgcentrum.
Sportaccommodatie	De Sportaccommodatie, gesitueerd bij de sportvelden, is eigendom van de Stichting Beheer Sportaccommodatie. Er zijn twee voetbalvelden met een oefenhoek, één kaatsveld met materialenberging en twee tennisbanen. Het gebouw beschikt over kleedruimtes, sanitaire voorzieningen, bestuursvergaderruimte en een bescheiden kantine. Het gebouw wordt vrijwel geheel door vrijwilligers onderhouden; ook de kantine wordt door vrijwilligers bemenst.
Yeb Hettinga Skoalle	De Yeb Hettinga Skoalle in Firdgum is in de eerste plaats een museum en archeologisch steunpunt. Ook de Oudheidkundige Vereniging Baradeel heeft er haar onderkomen. De YHS beschikt over een kleine vergaderruimte en kan in de museumruimte onderdak bieden aan bescheiden evenementen.

GEWENSTE SITUATIE

De wens om ook op lange termijn te kunnen beschikken over adequate en voldoende accommodaties voor allerlei activiteiten wordt breed gedragen. Algemeen wordt gepleit voor minder versnippering, meer samenwerking/clustering en een functioneler gebruik van accommodaties. Welke organisaties moeten samenwerken, welke clusters daarbij zouden moeten worden gerealiseerd en of dat dan een multifunctioneel centrum moet worden genoemd, moet onderwerp van verdere studie zijn.

De inwoners van Tzummarum en Firdgum schetsen clusters rond de Harnehal, het zorgcentrum Nij Bethanië en de toekomstige gezamenlijke huisvesting van de basisscholen, waarbij de invulling van een cluster varieert. Zo ziet bijvoorbeeld de één de bibliotheek bij Nij Bethanië gehuisvest en wil de ander deze liever bij de basisschool. De bewoners van Nij Bethanië zijn van mening dat het zorgcentrum moet beschikken over een breed scala aan voorzieningen, die ook toegankelijk moeten zijn voor inwoners van Tzummarum en Firdgum.

d. Voorzieningen voor kinderen en jeugd

Voor de kinderen zijn er in Tzummarum twee speelterreinen. De oudere jeugd heeft geen eigen accommodatie. Wel is de aanleg van een Jongeren ontmoetingsplaats (JOP) inmiddels gestart.

In de toekomst is het aantal speelterreinen uitgebreid. De jeugd beschikt op korte termijn over een eigen accommodatie. Het beleid ten aanzien van “keten” moet mogelijk worden bijgesteld, terwijl eenvoudige wensen van jongeren niet meer verzanden in de bureaucratie.

HUIDIGE SITUATIE

Speelterreinen voor kinderen

Tzummarum heeft twee speelterreinen voor kinderen: één aan De Buffer en één aan de Evert Sybesmastrjitte. Ook in de wijk It Vossebosk is een speelterrein gepland. De speelterreinen voldoen aan de daarvoor gestelde eisen en worden zoveel mogelijk in overleg met de wijkbewoners ingericht. De gemeente heeft de inrichting en het onderhoud uitbesteed aan De Skûle in Franeker.

Gezien het openbare karakter kunnen speelterreinen - uitzonderingen daargelaten - momenteel alleen worden gerealiseerd op gemeentegrond; dit betekent dat niet in iedere wijk een speelterrein is. In nieuw te projecteren woonwijken wordt in de plannen steeds een speelterrein meegenomen. Tot nu toe zijn alle speelterreinen gericht op kinderen.

Geen eigen accommodatie jeugd

Momenteel beschikt de jeugd in Tzummarum-Firdgum niet over een eigen accommodatie. Afgezien dan van een aantal “hutten” die door de gemeente worden gedoogd en die niet het predikaat officiële voorziening kunnen dragen.

De jeugd onder de 16 jaar vindt dat er weinig te beleven is in Tzummarum; de 16-plussers vinden dat er genoeg te doen is, maar dat er wel wat meer variatie mag zijn.

GEWENSTE SITUATIE

Uit de wijkbijeenkomsten en de gesprekken met de jeugd kunnen de volgende wensen worden genoteerd:

1. In iedere wijk moet een speelterrein voor kinderen zijn.

Het aantal speelterreinen voor kinderen moet worden uitgebreid; het liefst zou iedere wijk over een speelterrein beschikken.

2. De jeugd moet over een eigen accommodatie beschikken.

Zowel de meeste jongeren als de volwassenen vinden dat er op korte termijn een accommodatie voor de jeugd moet komen. Dat zou bij de Harnehal kunnen, maar ook It Ūntwyk (achter de Gereformeerde Kerk) wordt genoemd. Ook vindt de jeugd dat het mogelijk moet zijn om met een selecte groep een keet te hebben en dat het beleid ten aanzien van deze keten in deze zin moet worden bijgesteld.

Inmiddels is gestart met de realisatie van een JOP (Jongeren Ontmoetingsplaats) op het terrein van de voormalige trimbaan.

3. Eenvoudig uitvoerbare wensen van jongeren moeten vlot worden gehonoreerd.

Verder moet worden geconstateerd dat de wensen van de jongeren niet uitbundig en dus vrij eenvoudig te honoreren zijn, bij voorbeeld een hangplek met een bankje en een afdakje. De realisatie van een dergelijk projectje blijft vaak hangen op het vinden van een door iedereen geaccepteerde locatie en op langdurige bureaucratische procedures. Dit soort vertragingen moeten in de toekomst worden voorkomen.

7. GEZONDHEIDSZORG EN WELZIJN

De inwoners van Tzummarum en Firdgum kunnen gebruik maken van een breed scala aan voorzieningen op het gebied van gezondheidszorg en welzijn. In Tzummarum is een apotheekhoudende huisartsenpraktijk, terwijl zorgcentrum Nij Bethanië ook faciliteiten biedt aan een aantal paramedische voorzieningen voor anderen dan de eigen bewoners. Nij Bethanië heeft een breedregionaal aanbod op het gebied van woon- en thuiszorg. Voor zaken als tandheelkundige zorg, ziekenhuiszorg en medische hulpmiddelen moeten de inwoners van Tzummarum en Firdgum gebruik maken van voorzieningen elders. Voor verpleeghuiszorg moet men (meestal) naar Harlingen, thuiszorg wordt door regionale instellingen geleverd en in de huisartsenpraktijk is een verpleegkundige werkzaam. Geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg wordt door regionale instellingen geboden; in de huisartsenpraktijk is een sociaalpsychiatrisch verpleegkundige werkzaam. Regionale instellingen en de huisartsen bieden verloskundige zorg en zorg voor moeder en kind. Voor hulp op het gebied van welzijn, maatschappelijke ondersteuning en informele zorg kunnen de inwoners een beroep doen op verschillende organisaties en voorzieningen. Belangrijke ontwikkelingen zijn de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), die een grote verantwoordelijkheid bij de gemeenten legt. Verder wordt onder meer door de vermaatschappelijking van de zorg een toename van de behoefte aan zorg en welzijnsdiensten verwacht. Daarnaast speelt de toenemende vergrijzing een rol bij de toenemende behoefte aan zorg. Een ander aspect vormt de marktwerking in de zorg, die ook consequenties kan hebben voor de keuzevrijheid van de patiënt. Dit kan een bedreiging zijn voor het voortbestaan van huisartsenpraktijken op het platteland. In de toekomst blijft het huidige basispakket aan voorzieningen in Tzummarum-Firdgum bestaan. Tandarts en verloskundige houden spreekuur in Tzummarum en het consultatiebureau voor zuigelingen is in ere hersteld. De ziekenhuisfunctie in Harlingen is behouden. Nij Bethanië biedt ook verpleeghuiszorg. Speciaal voor jongeren is een intensief aanbod van de verslavingszorg gerealiseerd. Op het gebied van welzijn, maatschappelijke ondersteuning is het aanbod uitgebreid met informele zorg en extra aandacht voor ouderen.

a. Huidige situatie

Gezondheidszorg en welzijn omvatten samen een breed scala disciplines en voorzieningen. Belangrijk is dat iedere inwoner gebruik kan maken van het aanbod op dit gebied. Kernwoorden hierbij zijn beschikbaarheid en bereikbaarheid. Een actueel overzicht van de in het kader van deze dorpsvisie relevante voorzieningen biedt het volgende beeld:¹

Zorgvorm	Beschikbaarheid/bereikbaarheid
Huisartsenzorg Huisartsen vormen de spil van de eerste lijnszorg. De huisarts is het eerste aanspreekpunt voor mensen met vragen of problemen over gezondheid en ziekte.	In Tzummarum is een huisartsenpraktijk gevestigd, die iedere werkdag bereikbaar is. Voor de waarneming wordt samengewerkt met de Dokterswacht Friesland 's avonds, nachts, weekend) en een collega in Sexbierum (vakanties).
Farmaceutische hulp Ca. driekwart van alle medicijnen worden door de huisarts voorgeschreven.	De huisartsenpraktijk Tzummarum heeft een apotheek. Voor afhalen van medicijnen is de apotheek in Tzummarum op vier werkdagen geopend.
Tandheelkundige zorg Voor het overgrote deel werken tandartsen in een eigen praktijk, meestal solo. In toenemende mate wordt samengewerkt met andere disciplines, zoals de mondhygiënist.	Tandartspraktijken in Franeker (4), Harlingen (4) en Sint Annaparochie (1). In praktijken in Franeker en Harlingen zijn mondygiënisten werkzaam.

¹ Voor het maken van deze tabel werd de indeling van het Nationaal Kompas Volksgezondheid als basis gebruikt.

Zorgvorm	Beschikbaarheid/bereikbaarheid
<p>Paramedische zorg en fysiotherapie Onder paramedische zorg vallen bijvoorbeeld logopedie, diëtetiek, Mensendieck- en Cesar oefentherapie en ergotherapie.</p>	<p>Paramedische zorg wordt zowel vanuit de algemene ziekenhuizen (Harlingen, Leeuwarden) verzorgd als vanuit particuliere praktijken in o.m. Franeker en Harlingen. Het huisartsenlaboratorium heeft iedere week zitting in Nij Bethanië. De fysiotherapiepraktijk in Nij Bethanië staat ook open voor anderen dan de bewoners van Nij Bethanië. Verder zijn er fysiotherapiepraktijken in Franeker en Harlingen.</p>
<p>Ziekenhuiszorg Ziekenhuiszorg omvat medisch-specialistische hulp en daarmee samenhangende verpleging en verzorging.</p>	<p>Ziekenhuiszorg in Harlingen (poliklinisch) en Leeuwarden en Sneek (poliklinisch en residentieel).</p>
<p>Verpleging en verzorging Verzorging richt zich vooral op de algemene dagelijkse levensbehoefte en verpleging meer op de zorg rond een ziekte of aandoening. De termen verpleeghuizen (somatiek en/of psychogeriatric), verzorgingshuizen en thuiszorg gaan langzaam aan over in zorg met verblijf en zorg zonder verblijf.</p>	<p>Verpleeghuiszorg in Harlingen. Nij Bethanië heeft een regionale functie en biedt thuiszorg, woonzorg, groepsverzorging, dagverzorging, dagbehandeling en tijdelijk verblijf. Thuiszorg door regionale instellingen. In de huisartsenpraktijk in Tzummarum is een verpleegkundige werkzaam.</p>
<p>Medische hulpmiddelen Medische hulpmiddelen worden ingezet voor een medisch doel, preventie of ter ondersteuning, bijvoorbeeld incontinentiematerialen of hoorapparaten.</p>	<p>Serviceorganisatie Nynke heeft een hulpmiddeleenuitleenpunt in Nij Bethanië. Het hulpmiddelen- en verpleegartikelendepôt van Thuiszorg Het Friese Land is in Franeker. Sommige hulpmiddelen zijn via de huisartsenpraktijk in Tzummarum verkrijgbaar.</p>
<p>Ambulancezorg Bij levensbedreigende situaties moet een ambulance binnen 15 minuten na de melding ter plaatse zijn.</p>	<p>In spoedeisende gevallen is een ambulance binnen 15 minuten in Tzummarum en Firdgum aanwezig.</p>
<p>Gehandicaptenzorg Gehandicaptenzorg omvat de verzorging, begeleiding en verpleging van mensen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke handicap.</p>	<p>Woonvoorziening voor verstandelijk gehandicapten in Tzummarum (regionale functie). Ambulante zorg door regionale instellingen.</p>
<p>Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) en verslavingszorg GGZ omvat een breed scala aan behandeling en begeleiding van kinderen/jongeren, volwassenen en ouderen met een psychiatrische aandoening. Deze zorg wordt geboden door vrijgevestigde praktijken (bijvoorbeeld eerstelijnspsychologen) en organisaties (bijvoorbeeld GGZ Friesland). Verslavingszorg wordt geboden door Verslavingszorg Noord Nederland (VNN).</p>	<p>Vrijgevestigde praktijken in Franeker, Harlingen, Leeuwarden. Vestigingen van GGZ Friesland in Harlingen en Leeuwarden (ambulante, kortdurende en specialistische behandeling + kinder- en jeugdpsychiatrie) en Franeker (langdurige en specialistische behandeling). In de huisartsenpraktijk in Tzummarum houdt een sociaalpsychiatrisch verpleegkundige spreekuur. VNN in Leeuwarden.</p>
<p>Verloskundige zorg, zorg voor moeder en kind Het grootste deel van de prenatale en postnatale zorg in Nederland wordt verleend door verloskundigen. Ongeveer 30% van de bevallingen vindt thuis plaats.</p>	<p>Verloskundigen in Franeker en Harlingen. Verloskundige zorg door huisartsenpraktijk in Tzummarum Kraamzorg door regionale instelling. Consultatiebureau voor zuigelingen en peuters in Franeker.</p>

Zorgvorm	Beschikbaarheid/bereikbaarheid
<p>Welzijn, maatschappelijke ondersteuning en informele zorg</p> <p>Onder de nieuwe Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) vallen vele activiteiten die de deelname van burgers aan de samenleving moeten bevorderen en die het mensen mogelijk maakt zo zelfstandig mogelijk te leven.</p> <p>Onder informele zorg vallen mantelzorg en vrijwilligerswerk.</p>	<p>Inwoners van Tzummarum en Firdgum kunnen een beroep doen op verschillende organisaties en voorzieningen in de omgeving, bijvoorbeeld: Stichting Te Plak Barradeel in Oosterbierum en het Dienstencentrum Welzijn Ouderen, Franeker. Ook religieuze organisaties zijn actief op het gebied van welzijn.</p> <p>Voor WMO-voorzieningen kan men terecht bij de gemeente Franekeradeel.</p>

b. Trends en ontwikkelingen

Op het gebied van gezondheidszorg en welzijn vallen vele ontwikkelingen trends te constateren. Met name het streven naar meer zelfstandigheid van de mens die zorg behoeft, gekoppeld aan de eigen keuzevrijheid, lijkt in alle (toekomst)scenario's de boventoon te voeren. Ook de marktwerking in de zorg is landelijk aanleiding tot vele discussies. In het kader van deze dorpsvisie beperken we ons tot het volgende:

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

Per 1 januari 2007 is de Wet Maatschappelijke Ondersteuning ingevoerd. In de WMO zijn de Wet Voorzieningen Gehandicapten (Wvg), de Welzijnswet, een deel uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en een deel uit de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid opgenomen. Het doel van de WMO is: Mensen zonedig ondersteunen in hun bijdrage aan de samenleving, het herstellen van zelfredzaamheid en mensen toerusten om maatschappelijk te participeren.

De WMO onderscheidt negen prestatievelden:

1. Het bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen en wijken.
2. Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden.
3. Informatie, advies en cliëntondersteuning.
4. Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers.
5. Het bevorderen van deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of chronisch of psychisch probleem.
6. Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of chronisch, psychisch of psychosociaal probleem, ten behoeve van het behoud van het zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer.
7. Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang.
8. Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg.
9. Het bevorderen van verslavingsbeleid.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor beleidsontwikkeling en de uitvoering van de WMO. Franekeradeel werkt op dit gebied samen met de andere gemeenten in Noordwest-Friesland.

De Stichting Welzijn Ouderen (SWO) heeft in opdracht van de gemeente Franekeradeel in 2007 preventieve huisbezoeken gedaan bij inwoners van 75 jaar en ouder. Het doel van de opdracht was te komen tot inventarisatie van de gezondheidstoestand van onderzochten en hun relatie tot vormen van hulp en de hulpverleners. Ook in Tzummarum is dit onderzoek uitgevoerd.

Vermaatschappelijking van de zorg en toename behoefte aan zorg en welzijnsdiensten

Mensen blijven met aangepaste zorg langer thuis in hun eigen omgeving wonen. Ouderen, gehandicapten en GGZ-patiënten met een intensieve zorgbehoefte wonen steeds vaker in woningen in reguliere wijken en krijgen daar de gewenste zorg. De Provincie Friesland verwacht tot 2020 een aanzienlijke vergroting van de behoefte aan dit “normaal” wonen in een huis, waar zorg op afspraak kan worden geregeld. Ook het verzorgd wonen zal flink toenemen, terwijl de behoefte aan grootschalig wonen in 2020 is gehalveerd. Deze verschuiving heeft grote consequenties voor de zorgverlening die zich veel meer moet richten op zorg aan huis, aangepast aan de wens van de patiënt.

Naast deze verschuiving van intramuraal naar extramuraal is onder meer door de vergrijzing een toename van de totale zorgbehoefte te verwachten. Ook de behoefte aan informele zorg (mantelzorg en vrijwillige zorg) neemt toe. (In Friesland zorgen 68.000 mensen voor iemand in hun naaste omgeving. Ongeveer 15.000 van hen ervaart deze zorg als zeer belastend.) Bovendien kan de invoering van de WMO tot een groter beroep op de informele zorg leiden. Een knelpunt daarbij is dat de groep mantelzorgers ook veroudert, terwijl jongere mantelzorger vaak een baan hebben en minder beschikbaar zijn. Provincie Friesland verwacht tot 2020 een gemiddelde toename van de behoefte aan welzijnsdiensten van ca. 40%; het percentage per gemeente is met name afhankelijk van de mate van vergrijzing van de bevolking. Het gaat dan om zaken als maaltijdvoorziening aan huis, aangepast vervoer, alarmering, kleinschalige diensten aan huis, ontmoetingsplek, dagbesteding enz. De vergrijzing in Franekeradeel zit met 22% rond het Friese gemiddelde van 21% (zie ook hoofdstuk 3).

Marktwerking in de zorg

Het thema marktwerking in de zorg doet veel stof opwaaien. Het idee is dat ook de zorg een markt met verschillende aanbieders (concurrenten) is, waardoor de zorg goedkoper wordt. Mensen moeten hun eigen zorgaanbieder kunnen kiezen. Dit principe is onder meer terug te vinden in het Persoonsgebonden Budget (PGB) dat mensen in staat stelt zelf hun zorg in te kopen. Een ander voorbeeld van marktwerking in de zorg is het huidige aanbestedingsbeleid op het gebied van de thuiszorg.

In het nieuwe systeem van zorgverzekering is deze keuzevrijheid niet altijd gewaarborgd. Soms resulteert de marktwerking daarin dat verzekeraars hun deelnemers verplichten bepaalde zorgvormen van een bepaalde zorgaanbieder af te nemen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de inkoop van medicijnen, wat consequenties heeft voor apotheekhoudende huisartsenpraktijken. Deze praktijken zijn in plattelandsgebieden voor hun bestaan voor een belangrijk deel afhankelijk van de inkomsten uit de apotheek. Zij kunnen echter - met name qua service - nauwelijks concurreren met bijvoorbeeld grote internetapotheken. Momenteel worden de huisartsapotheken door de verzekeraars “gedoogd”, maar het is de vraag of dit in de toekomst het geval blijft. De huisartsenpraktijk in Tzummarum is inmiddels begonnen met uitbreiding van de service op dit gebied: medicatie kan zowel online als via een 24-uurs telefoonlijn worden besteld.

c. Gewenste situatie

De inwoners van Tzummarum en Firdgum hechten aan een basispakket aan voorzieningen op het gebied van gezondheidszorg en welzijn in eigen dorp. Dit betekent uitbreiding van het huidige aanbod. Het toenemende gebruik van alcohol en drugs onder jongeren wordt als zeer zorgelijk ervaren en behoeft extra aandacht. Ook ouderen vormen een extra kwetsbare groep inwoners voor wie met name op welzijnsgebied verbeteringen mogelijk zijn. In het volgende overzicht zijn al deze wensen meegenomen:

	Zorgvorm	Gewenste situatie
1	Huisartsenzorg	De praktijk in Tzummarum moet blijven.
2	Farmaceutische hulp	Medicijnen moeten verkrijgbaar blijven bij de huisartsenpraktijk in Tzummarum.
3	Tandheelkundige zorg	Tandheelkundig spreekuur in Tzummarum is wenselijk.
4	Paramedische zorg en fysiotherapie	Huidig aanbod voldoende.
5	Ziekenhuiszorg	Huidig aanbod voldoende. Het is wenselijk dat de ziekenhuisfunctie in Harlingen blijft behouden.
6	Verpleging en verzorging	Wonen met verzorging uitbreiden. Realisatie verpleeghuiszorg bij Nij Bethanië. Huidig niveau thuiszorg handhaven.
7	Medische hulpmiddelen	Huidig aanbod voldoende.
8	Ambulancezorg	Huidig aanbod voldoende.
9	Gehandicaptenzorg	Huidig aanbod voldoende.
10	Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) en verslavingszorg	Aanvullend op het huidige aanbod is extra aandacht voor de verslavingsproblematiek onder jongeren nodig.
11	Verloskundige zorg, zorg voor moeder en kind	Spreekuur verloskundigenpraktijk in Tzummarum is wenselijk. Consultatiebureau voor zuigelingen en peuters in Tzummarum.
12	Welzijn, maatschappelijke ondersteuning en informele zorg	Huidig voorzieningenpeil handhaven. Meer aandacht voor informele zorg, ook n.a.v. de invoering van de WMO, met name voor de doelgroep (eenzame) ouderen.

Realisatie van deze wensen is alleen mogelijk als de verschillende aanbieders samenwerken, bijvoorbeeld door het gebruiken van gezamenlijke faciliteiten als huisvesting. Een andere voorwaarde is, dat de inwoners van Tzummarum en Firdgum de zorgproducten blijven afnemen bij de plaatselijke zorgaanbieders. In hoeverre dat in de toekomst mogelijk blijft – zie onder meer het gestelde onder de paragraaf “marktwerking in de zorg” – is de vraag.

Daarnaast draagt het creëren van kleine deelvoorzieningen (tandarts, verloskundig spreekuur enz.) het gevaar in zich van verschraling door versnippering van de deskundigheid. Voor de zorgaanbieders zal dit zeker een punt van aandacht zijn bij de overweging of bijvoorbeeld een plaatselijk spreekuur te realiseren is. Momenteel zijn de huisartsen in samenwerking met Zorgcentrum Nij Bethanië bezig met het organiseren van een spreekuur door een oogarts.

8. VEILIGHEID

a. Verkeer

Het feit dat de provinciale weg N393 door de dorpskom loopt is een bepalende factor voor de verkeersveiligheid in Tzummarum. In het dorpscentrum is een snelheidsbeperking van maximaal 30 km per uur van kracht, terwijl de maximumsnelheid van 50 km per uur op andere delen van deze weg vaak wordt overschreden. In de meeste wijken van het dorp geldt een snelheidsbeperking van 30 km per uur. In Firdgum is een snelheidsbeperking van 50 km per uur van kracht, die vaak wordt overschreden. Buiten de bebouwde kom geldt meestal een maximale snelheid van 80 km per uur. In Tzummarum ontbreekt een stuk fietspad vanaf de Hegesylsterwei naar de dorpskom. Het onderhoud aan wegen, trottoirs en verlichting kan beter.

De provinciale en gemeentelijke verkeer- en vervoerplannen hebben ook voor Tzummarum en Firdgum consequenties, met name voor de toegestane maximumsnelheden en verkeersstromen rond de dorpen.

In de toekomst geldt ook in de bebouwde kom van Firdgum een maximumsnelheid van 30 km per uur; behalve op de N393 en de N384 is buiten de bebouwde kom een maximumsnelheid van 60 km per uur doorgevoerd. De maximumsnelheden worden efficiënt gehandhaafd. Voor het ontbrekende stuk fietspad vanaf de Hegesylsterwei is een oplossing gevonden. Het onderhoud van wegen, trottoirs en verlichting is verbeterd. Vrachtverkeer van het naar Het Bildt wordt gestimuleerd niet door de dorpskom van Tzummarum te rijden, terwijl een verkeersveilige oplossing is gerealiseerd voor het vrachtverkeer met bestemming Sinaedawei en/of Hoarnestreek.

HUIDIGE SITUATIE

Tzummarum

De meest bepalende factor voor de verkeersveiligheidssituatie in Tzummarum is het feit dat de provinciale weg N393 midden door het dorp loopt. Dit zorgt voor veel – ook zwaar – doorgaand verkeer in de dorpskom. Op een groot deel van deze provinciale weg geldt een maximumsnelheid van 50 km per uur; in oktober 2007 is op het deel hoek Buorren/Skoalstrjitte-kruising Buorren/Kleasterwei-Kade een snelheidsbeperking van 30 km per uur ingevoerd. De maximale snelheid van 50 km per uur wordt regelmatig overschreden, waardoor extra gevaarlijke situaties ontstaan. In de meeste wijken van het dorp geldt ook een maximale snelheid van 30 km per uur.

Een andere gevaarlijk verkeerspunt is het ontbreken van een fietspad langs de Hegesylsterwei/Kade, vanaf het begin van de bebouwde kom tot aan de kruising met de Buorren.

Daarnaast zijn wegen en trottoirs op sommige punten slecht onderhouden en ook de openbare verlichting laat op sommige plaatsen te wensen over.

Firdgum

In Firdgum, waar momenteel nog steeds een maximale snelheid van 50 km per uur geldt, wordt vaak te snel gereden. Dit zorgt regelmatig voor verkeersonveilige situaties.

In het gehele buitengebied geldt een voor de meeste wegen te hoge maximumsnelheid van 80 km per uur.

ONTWIKKELINGEN EN TRENDS

Provinciaal verkeer- en vervoerplan 2006 (PVVP)

Groeiend aantal verplaatsingen en grotere rol voor de auto

In het PVVP constateert de Provincie een groeiend aantal verplaatsingen. Dit komt voor een deel doordat mensen niet meer dicht bij hun werk wonen. Ook het goederenvervoer neemt sterk toe door onder meer het veranderende voorraadbeheer bij bedrijven en het voorkomen van hoge productiekosten.

De groei van de mobiliteit komt vooral door toename van het autoverkeer. Het grootste deel (56%) van de personenverplaatsingen binnen Fryslân vindt per auto plaats en dit aandeel neemt verder toe. Ca. 75 % van de goederen wordt per vrachtauto vervoerd. Berekeningen voorspellen voor Fryslân een groei van het aantal auto-, motor- en vrachtwagenkilometers van 48% in de periode 2000-2020.

Bij ongewijzigd beleid daalt het aandeel van de fiets van 38% van de verplaatsingen in 2000 naar 34% in 2020. Dit komt onder meer doordat de afstanden steeds groter worden. Het aandeel van het openbaar vervoer loopt in de voorspellingen terug van 5% naar 4%. De trend is dat het gebruik ook in absolute zin afneemt.

Verkeersveiligheid

De Provincie streeft naar een duurzaam veilig wegennet, dat voldoet aan de volgende principes:

- voorkomen van onbedoeld gebruik van wegen (bijvoorbeeld sluijverkeer);
- voorkomen van grote verschillen tussen de verschillende verkeerscategorieën in zowel verplaatsingsrichting, massa als rijsnelheid;
- voorkomen van onzeker rijgedrag van weggebruikers door heldere en duidelijke weg- en verkeerssituaties te creëren.

Tzummarum en Firdgum in het Provinciaal verkeer- en vervoerplan

Wat Tzummarum en Firdgum betreft zijn de volgende aspecten voor dit hoofdstuk relevant:

- In 1999 heeft de Provincie haar wegennet gecategoriseerd in stroomwegen, gebiedsontsluitingswegen en erftoegangswegen. Stroomwegen vormen het landelijke en regionale hoofdwegennet. Gebiedsontsluitingswegen hebben voor een groter gebied een ontsluitende functie. In gebieden waar de verblijfsfunctie belangrijker is dan de verkeersfunctie, zijn de wegen gecategoriseerd als erftoegangswegen.
- De N393 Tzummarum-Harlingen werd in 1999 opgenomen als gebiedsontsluitingsweg B, een 80 km/uur weg met fietspad. Deze weg verwerkt hoofdzakelijk lokaal verkeer met daarbij (volgens de Provincie) nog een zeer geringe verkeersintensiteit. Er is sprake van drie traversen door dorpskommen. De weg komt op termijn in aanmerking voor overdracht naar de gemeenten Franekeradeel en Harlingen.
- De N384 van Franeker naar Tzummarum zal tussen Franeker en Dongjum worden opgevaardeerd naar het eindprofiel voor gebiedsontsluitingsweg. Tussen Dongjum en Tzummarum zal deze weg worden ingericht naar faseprofiel². Ook zal aandacht besteed moeten worden aan de fietsvoorziening en het type parallelle voorziening langs deze route.
- De N383 van Sint Annaparochie naar Marssum blijft tussen de nog te realiseren Noordwesttanggent (NWT) en de rotonde bij Marssum als stroomweg aangemerkt. Het deel tussen de aansluiting van de NWT en Sint Annaparochie wordt verlaagd van stroomweg naar gebiedsontsluitingsweg. Voor Tzummarum en Firdgum is dit relevant, omdat (vracht)verkeer de neiging heeft om vanaf de A31 via Tzummarum naar het Bildt te rijden in plaats de afslag Marssum te gebruiken.

² Voor elke weg is vastgesteld welk profiel de komende periode de voorkeur heeft. Met de wegprofielen kan worden toegewerkt naar een fasesituatie of direct naar een ideaalbeeld per weg categorie, om stapsgewijs het wegennet te verbeteren (minimumprofiel, faseprofiel, eindprofiel).

- Een essentieel aspect aan de erftoegangswegen (dit zijn alle wegen in en rond Tzummarum en Firdgum behalve de N393 en de N384) is een uiteindelijke maximumsnelheid van 60 km per uur.

Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan (GVVP)

Franekeradeel werkt momenteel aan een gemeentelijk verkeer- en vervoerplan, dat in maart 2008 gereed moet zijn. Het GVVP past binnen het Provinciaal verkeer- en vervoerplan, waaraan hierboven aandacht is besteed.

De gemeente heeft als doelstelling het aantal verkeersongevallen met doden of gewonden in 2010 terug te dringen tot 26 en in 2020 tot 20. (In 2002 werden 29 ongevallen geregistreerd: 0 met dodelijke afloop, 8 met ziekenhuisgewonden en 21 met lichtgewonden.)

In het kader van dit hoofdstuk van de dorpsvisie Tzummarum-Firdgum komt het GVVP overeen met het PVVP.

GEWENSTE SITUATIE

De inwoners van Tzummarum en Firdgum achten het volgende op het gebied van de verkeersveiligheid noodzakelijk:

1. Op de doorgaande weg N393 moet binnen de bebouwde kom van Tzummarum een efficiënte handhaving van de maximumsnelheid worden gerealiseerd.
2. In de bebouwde kom van Firdgum moet op zeer korte termijn een maximumsnelheid van 30 km per uur worden ingevoerd.
3. Behalve op de N393 en de N384 moet op korte termijn op alle wegen buiten de bebouwde kommen van Tzummarum en Firdgum een maximale snelheid van 60 km per uur worden ingevoerd.
4. Waar langs de Hegesylsterwei/Kade een fietspad ontbreekt, moet tot aan de Buorren (waar inmiddels een maximumsnelheid van 30 km per uur geldt) een veilige situatie voor fietsers worden gecreëerd. Daarnaast moet concreet de mogelijkheid worden onderzocht om het huidige fietspad via de Bargereed en een traject over of langs de voormalige trimbaan naar de Lytse Buorren te leiden.
5. Langs de N384 en de Roordamaleane moet de straatverlichting worden verbeterd. Knelpunten op verlichtingsgebied langs andere wegen buiten de bebouwde kom moeten worden geïnventariseerd en opgelost (bijvoorbeeld het ontbreken van verlichting ter hoogte van Hearewei 39 en 41 in Tzummarum).
6. Het onderhoud van wegen, fietspaden en trottoirs moet worden verbeterd, wat ook de verkeersveiligheid ten goede komt. Hierbij moet ook worden gedacht aan schoonhouden en gladheidbestrijding van de wegen in het buitengebied.
7. Vrachtverkeer van en naar het Bildt moet worden gestimuleerd van de afslag Marssum op de A31 gebruik te maken, zodat het niet door de dorpskom van Tzummarum komt.
8. Er moet een verkeersveilige oplossing komen voor het knelpunt dat vrachtverkeer van en naar bestemmingen aan de Sinaedawei (NPI, Sijbesma Caravans) en Hoarnestreek (aardappelen, bieten, pluimvee) noodgedwongen een route door de dorpskom en de woonwijken van Tzummarum en door de dorpskom van Firdgum moet kiezen.

b. Openbare orde

De openbare orde in Tzummarum heeft ernstig te lijden onder vandalisme. Vooral een groep jongeren met een betrekkelijk kleine harde kern maakt zich hieraan schuldig. De politie ervaart de Tzummarumer gemeenschap als een gesloten geheel, terwijl bij inwoners de vrees bestaat dat aangifte bedreiging door de plegers genereert. Overlast op straat is ander aandachtspunt. De wijkagent is onvoldoende aanwezig, de inwoners hebben geen goed aanspreekpunt bij de politie. De problemen zijn onderwerp van bespreking in het periodieke overleg tussen Dorpsbelang, politie en gemeente en komt aan de orde in Jeugdbelang.

Politie Fryslân streeft een hecht contact met de gemeenschap na en werkt daartoe onder meer met buurtagenten; deze vormen de pijlers van de gebiedsgerichte politiezorg. In de periode tot 2011 moet de politie flinke bezuinigingen doorvoeren.

In de toekomst is voor de jeugd een plek gecreëerd, zodat ze op straat geen overlast meer veroorzaken. Er is een intensief overleg tussen de jeugd, hun ouders, de politie en de gemeente, Dorpsbelang en andere betrokkenen gerealiseerd. Het vertrouwen in de politie is vergroot door snel en effectief optreden van de politie, terwijl de communicatie verbeterd door een opener houding van inwoners en een betere bereikbaarheid van de politie. De bezuinigingen bij de politie hebben geen negatieve effecten op de inzet op het platteland gehad.

HUIDIGE SITUATIE

De openbare orde in het dorp Tzummarum heeft regelmatig ernstig te lijden onder vandalisme. Regelmatig worden onder meer bushokjes, lantaarnpalen en objecten in Park Barra deel vernield. Vooral een groep jongeren met een betrekkelijk kleine harde kern maakt zich aan deze vernielingen schuldig. De bestrijding van dit vandalisme wordt ernstig bemoeilijkt door het feit dat vaak geen aangifte bij de politie wordt gedaan. De politie ervaart de Tzummarumer gemeenschap als een gesloten geheel. Bij inwoners bestaat de vrees, dat het doen van aangifte zich tegen henzelf zal keren in de vorm van onder meer bedreiging door de plegers. Verder voelt men zich bij aangifte niet voldoende door de politie gedekt.

Naast het vandalisme, ervaren de inwoners overlast van jeugd op straat, waarop weinig toezicht is. De wijkagent - die zijn tijd moet verdelen tussen Tzummarum-Firdgum en enige andere dorpen/wijken in Franekeradeel - kan daarvoor niet vaak genoeg in het dorp aanwezig zijn. Sommige inwoners hebben het gevoel dat er bij de politie geen goed aanspreekpunt voor hen is en/of dat zij van het kastje naar de muur worden gestuurd. Bovendien ontbreekt de sociale controle in het dorp zelf. Verder maken zij zich zorgen over de aantrekkingskracht die de verschillende verpauperde panden op vernielzuchtige jongeren hebben.

De problemen worden regelmatig besproken in het periodieke overleg, waaraan het bestuur van Dorpsbelang, de politie en de jongerenwerker van de gemeente Franekeradeel deelnemen. Verder is er naar aanleiding van incidenten contact tussen politie en Dorpsbelang. Ook in de bijeenkomsten van Jeugdbelang (de "jongerenafdeling" van Dorpsbelang) is de problematiek één van de aandachtspunten.

Vanuit Firdgum worden geen noemenswaardige problemen op het gebied van de openbare orde gemeld.

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

De politie blijft de meest belangrijke rol spelen bij handhaving van de openbare orde. Politie Fryslân streeft daarbij naar een hecht contact met de gemeenschap en biedt daarom gebiedsgerichte politiezorg. Deze zorg is synoniem voor aanwezigheid, zichtbaarheid en nabijheid van politiemensen op straat, in de bureaus en andere specifieke locaties. In het kader van deze dorpsvisie zijn belangrijke elementen daarin:

- het integraal aanpakken van veiligheidsproblemen en openbare ordeproblemen in samenwerking met ketenpartners zoals gemeenten en maatschappelijk werk;

- werken onder erkenning van de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van burgers.

De politie werkt met buurtagenten die de pijlers vormen van de gebiedsgerichte politiezorg.

In de komende jaren (tot 2011) moet Politie Fryslân flink bezuinigen. Ten tijde van het schrijven van deze dorpsvisie maken de Friese burgemeesters zich zorgen over de noodhulp die de politie moet leveren. De politie probeert onder meer door samenwerking met de korpsen van Groningen en Drenthe de zorg op peil te houden. In 2008 komen er landelijk 500 buurtagenten bij; Friesland krijgt daarvan waarschijnlijk negen tot vijftien. Op dit moment zijn er 69 buurtagenten in Friesland werkzaam.

GEWENSTE SITUATIE

Bestrijding van vandalisme wordt gezien als het belangrijkste thema op het gebied van handhaving van de openbare orde. Aandachtspunten daarbij zijn:

1. Voor de jeugd moet een (hang)plek worden gecreëerd, zodat zij niet meer op straat rondhangen en overlast veroorzaken. Ten tijde van het schrijven van deze dorpsvisie wordt een JOP (jongeren Ontmoetingsplaats) gecreëerd op het terrein van de voormalige trimbaan.
2. De sociale controle kan worden verbeterd door intensivering van het overleg tussen jeugd, hun ouders, politie, gemeente, Dorpsbelang en andere betrokkenen (bijvoorbeeld omwonenden van keten en hangplek).
3. Het moet veilig zijn – en als zodanig worden ervaren – om bij de politie aangifte en of melding van incidenten te doen. Dit kan met name worden bewerkstelligd door overtuigend optreden van de politie: snel, daadkrachtig en effectief.
4. Waar de dorpsgemeenschap een gesloten systeem is dat zijn basis vindt in vrees voor repercussies, moet een open houding naar de politie worden bewerkstelligd.
5. De politie moet een duidelijk “gezicht” krijgen in de dorpsgemeenschap: de wijk-agent(en) moet(en) 24 uur per dag bereikbaar en beschikbaar zijn. Hierbij kan ook worden gedacht aan een spreekuur van de wijkagent in het dorp Tzummarum zelf, gecombineerd met effectieve, continue communicatie over de bereikbaarheid van de politie.
6. De inzet van de politie op het platteland moet niet verder worden uitgebreid. De gemeentelijke en provinciale overheden moeten zich dan ook verzetten tegen verdere bezuinigingen op het politieapparaat.

c. Milieuveiligheid

Op het gebied van milieuveiligheid baart de vervuiling van oud-Dok in Tzummarum zorgen. Ook de hoop vervuilde grond op de bietenopslag aan de Sinaedawei en de hier en daar verschijnende illegale stortplaatsen dragen bij aan de onveiligheid. Het slib in de Minnertsgastervaart is zwaar vervuild. Tzummarum en Firdgum liggen onder de rook van de in Harlingen geplande Reststoffen Energie Centrale (REC). Het provinciale beleid op het gebied van milieu voorziet in een oplossing van de baggerproblematiek via een gezamenlijke aanpak met gemeenten en Wetterskip Fryslân. Bodemsanering is steeds meer afhankelijk van toekomstig gebruik. Duurzaam ondernemen is een belangrijk thema in het provinciale milieubeleid. In de toekomst is de vervuilde grond in het oud-Dok en op de bietenopslag aan de Sinaedawei verwijderd. Illegale stortplaatsen zijn verleden tijd. Het zwaar vervuilde slib uit de Minnertsgastervaart is verwijderd en afgevoerd. Het vervuilde terrein ter plaatse van de voormalige gasfabriek is gesaneerd. De ontwikkeling van de REC wordt kritisch gevolgd op milieueffecten.

HUIDIGE SITUATIE

De milieuveiligheid in Tzummarum-Firdgum wordt momenteel door een aantal zaken bedreigd:

- In het deels gedempte oud-Dok aan de Spoorstrjitte in Tzummarum is zwaar vervuilde grond geconstateerd. Pogingen door de bewoners van de Spoorstrjitte en De Buffer om deze grond door de overheid te laten verwijderen hebben tot nu toe geen resultaat gehad. Op de Buffer 2 en 4 zijn recentelijk nieuwe metingen gedaan, waarvan het resultaat op dit moment nog niet officieel bekend is.
- Op de bietenopslagplaats aan de Sinaedawei in Tzummarum ligt al sinds het jaar 2000 een grote hoop vervuilde grond.
- Op sommige plaatsen rond de dorpen wordt illegaal afval gestort (bijvoorbeeld op de bietenopslagplaats aan de Sinaedawei).
- Het slib in de Minnertsgastervaart is zwaar vervuild. De vaart staat al jarenlang op de nominatie om gebaggerd te worden.
- Tzummarum en Firdgum liggen onder de rook van de in Harlingen geplande Reststoffen Energie Centrale (afvalverbrandingsoven).

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Provincie Friesland

In haar Milieubeleidsplan 2006-2009 beschrijft de Provincie Friesland de volgende voor dit hoofdstuk relevante zaken:

- De Provincie wil de baggerproblematiek gezamenlijk met onder meer Rijkswaterstaat, Wetterskip Fryslân en gemeenten aanpakken. Gemeenten en provincie stellen meer middelen beschikbaar. De Provincie wil voorkomen dat er nieuwe verontreinigingen ontstaan en een optimaal hergebruik, verwerking en berging realiseren. De baggerspecie mag geen schade of risico's voor de omgeving opleveren.
- De bodemwetgeving in Nederland verandert. Niet alle verontreiniging wordt in de toekomst volledig verwijderd. Het doel van bodemsanering wordt steeds meer afgestemd op toekomstig gebruik.
- Belangrijke thema's in het provinciale beleid zijn duurzaam ondernemen in het Friese MKB en regionale en internationale samenwerking op het gebied van afval. Verder zijn de nazorg van gesloten stortplaatsen in Friesland en het met alle beschikbare middelen tegengaan van opslag van radioactief afval in de bodem belangrijke aandachtspunten voor de provincie.

Reststoffen Energie Centrale (REC)

Bij het schrijven van deze dorpsvisie is de REC nog in ontwikkeling en hebben inwoners van de omgeving van de centrale zich verenigd in een actiegroep tegen de REC. Het grootste argument tegen de REC is de uitstoot van giftige stoffen. Daarnaast zijn de koppeling aan de zoutfabriek van ESCO (de REC levert energie aan ESCO) en de plaats van de oven aan de rand van de Waddenzee een doorn in het oog van de actiegroep. Op dit moment lijkt de kans groot dat de bouw doorgaat.

GEWENSTE SITUATIE

1. Het besluit over de vervuilde grond in het oud-Dok aan de Spaarstrjitte moet worden herzien. De gemeente Franekeradeel moet er zorg voor dragen dat deze vervuiling, grenzend aan een nieuwe woonwijk, hoge prioriteit krijgt voor verwijdering.
2. De op de bietenopslagplaats aan de Sinaedawei gestorte vervuilde grond moet worden afgevoerd. Voorkomen moet worden dat deze locatie opnieuw als illegale stortplaats wordt gebruikt.
3. De inwoners van Tzummarum-Firdgum moeten zich beter bewust worden van de onwenselijkheid van illegale stortplaatsen. Zowel het toezicht op de plaatsen als de sancties op overtreding moeten worden verscherpt.
4. De zwaar vervuilde Minnertsgastervaart moet op zeer korte termijn worden uitgebaggerd. (Zie over dit onderwerp ook hoofdstuk 4.)
5. Het vervuilde terrein ter plaatse van de voormalige gasfabriek moet worden gesaneerd.
6. De effecten van de realisatie van een Reststoffen Energie Centrale moeten kritisch worden gevolgd.

9. DE POSITIE VAN TZUMMARUM EN FIRDGUM IN GROTER VERBAND

a. Relaties en samenwerking

Tzummarum en Firdgum vormen sinds jaar en dag een twee-eenheid. Ze maken sinds de gemeentelijke herindeling van 1984 deel uit van de gemeente Franekeradeel. Op initiatief van Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum is samen met de andere veertien dorpen in de gemeente de Federatie Dorpsbelangen in de gemeente Franekeradeel opgericht. Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum voert regelmatig overleg met de gemeente en is vertegenwoordigd in verschillende organisaties.

Het beleid van de gemeente Franekeradeel is vooral gericht op ontwikkeling van voorzieningen in en rond de stad Franeker.

Tzummarum en Firdgum blijven in de toekomst nauw met elkaar verbonden. Ze positioneren zich als woondorpen met goede voorzieningen. Bij een volgende gemeentelijke herindeling gaat de voorkeur uit naar indeling bij een plattelandsgemeente.

HUIDIGE SITUATIE

Tzummarum-Firdgum

De dorpen Tzummarum en Firdgum zijn door de jaren heen opgetrokken als een twee-eenheid, waarbij Tzummarum op grond van de talloze voorzieningen het primaat bekleedt.

Gemeentelijk

Bij de herindeling in 1984 werd de plattelandsgemeente Barradeel opgeheven en werden de dorpen Tzummarum en Firdgum (samen met Oosterbierum, Sexbierum en Pietersbierum) bij de gemeente Franekeradeel gevoegd. Deze nieuw gevormde gemeente heeft zowel een stad als dorpen binnen haar grenzen. In de gemeente Franekeradeel maken Tzummarum en Firdgum deel uit van de groep van zestien dorpen. Zij voelen zich met de andere dorpen verbonden en streven dan ook naar overleg en samenwerking waar mogelijk. Zo heeft Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum zich mede ingespannen om tot de oprichting van de Federatie van Dorpsbelangen in de gemeente Franekeradeel te komen. Immers vele thema's zijn van gemeenschappelijke aard. Deze federatie is enerzijds bedoeld om ervaringen en kennis uit te wisselen, anderzijds is het een platform om constructief en doelmatig overleg met de gemeentelijke en provinciale overheid te hebben. Het spreekt voor zich dat Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum ook regelmatig rechtstreeks overleg voert met de gemeente Franekeradeel.

Verder zijn de dorpen Tzummarum en Firdgum vertegenwoordigd in het bestuur van Te Plak, gevestigd in Oosterbierum.

Provinciaal

Op provinciaal niveau vertegenwoordigt Dorpsbelang de dorpen Tzummarum en Firdgum bij de Stichting Doarpswurk, een professionele organisatie die zich richt op het in stand houden van de sociale samenhang en de leefbaarheid van het Friese platteland.

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Beleid en regelgeving

Vanzelfsprekend is het benutten van kansen en mogelijkheden sterk afhankelijk van de regelgeving en beleid van overheden. Zo heeft het gemeentelijke beleid om rond de stad Franeker op dorpen lijkende woonwijken met allerlei voorzieningen aan te leggen negatieve consequenties voor de ontwikkeling van en het voorzieningenpeil in de al eeuwenoude dorpen van Franekeradeel.

Gemeentelijke herindeling

Ook kan een volgende gemeentelijke herindeling leiden tot een herschikking van aangegane samenwerkingsverbanden die hun weerslag op de situatie in de dorpen hebben.

GEWENSTE SITUATIE

Met een grote mate van stelligheid wordt ervan uit gegaan, dat de onderlinge positieverdeling van Tzummarum en Firdgum ongewijzigd voortgezet wordt. Met deze twee-eenheid als basis zijn de volgende aspecten voor de toekomst belangrijk:

1. Tzummarum en Firdgum willen zich positioneren als dorpen waar het goed wonen en werken is. Woningbouw zal zich vooral ontwikkelen in het dorp Tzummarum, waar ook wordt ingezet op uitbreiding van voorzieningen die het wonen aantrekkelijk maken. (Zie ook hoofdstuk 4: wonen en woonomgeving).
2. De dorpen Tzummarum en Firdgum streven ernaar onderdeel te zijn van een plattelandsgemeente. Bij een toekomstige gemeentelijke herindeling zal deze voorkeur zeker kenbaar worden gemaakt. Wanneer dit doel niet via de weg van een gemeentelijke herindeling kan worden bereikt, zullen de inwoners zich sterk maken voor een overgang van de dorpen naar een plattelandsgemeente.

b. Toeristische waarde

Tzummarum en Firdgum liggen in een landschappelijk aantrekkelijk gebied, grenzend aan de Waddenzee. In Tzummarum worden jaarlijks evenementen georganiseerd die publiek uit de wijde omgeving trekken. Toeristische fiets-, wandel en vaarroutes lopen door en/of langs de dorpen. Museum en archeologisch steunpunt de Yeb Hettinga Skoalle in Firdgum trekt veel bezoekers. Tzummarum heeft een groot bungalowpark en enige andere overnachtingsmogelijkheden voor toeristen. Historisch gezien scoren landschappelijke elementen hoog, terwijl zowel in als buiten de dorpen panden van oudheidkundig belang zijn te vinden. In de recente geschiedenis valt een omvangrijke emigratie van inwoners op. In het provinciale beleid op het gebied van recreatie en toerisme spelen rust, ruimte en frisse lucht, evenals cultureel erfgoed een belangrijke rol. Het toerisme blijft volgens de provincie een belangrijke bron van inkomsten. In de toekomst hebben Tzummarum en Firdgum hun recreatief en toeristisch potentieel ontwikkeld in een samenhangend aanbod van (dag)recreatieve voorzieningen, verblijfsaccommodatie voor bezoek aan de omgeving, plaatselijke evenementen en presentatie van de lokale historie. Professionele communicatie over alle mogelijkheden draagt bij aan de bekendheid.

HUIDIGE SITUATIE

Landschap

Tzummarum en Firdgum liggen in een gebied dat zich kenmerkt door ruimte, rust en frisse lucht. De nabijheid van de Waddenzee (genomineerd als UNESCO Werelderfgoed) draagt bij aan het aantrekkelijke karakter van dit gebied.

Activiteiten en voorzieningen voor een groter publiek

Naast de vele reguliere activiteiten die de verenigingen voor de eigen gemeenschap organiseren, kennen Tzummarum en Firdgum een aantal jaarlijkse activiteiten en voorzieningen voor een breder publiek:

- De Heren hoofdklasse kaatswedstrijd op Hemelvaartsdag.
- De veemarkt met braderie op de eerste zaterdag van september.
- De rommelmarkt in september.

- De Elfstedentocht per fiets met meer dan tienduizend deelnemers voert op Pinkstermaandag door het dorp Tzummarum.
- De Harnehal heeft een regionale functie voor zaalsporten en evenementen.
- Het Friese Kustpad, het lange afstands wandelpad van Stavoren naar Lauwersoog, komt door de dorpsgebieden van Tzummarum en Firdgum.
- De vaart vanaf de Hegesyl sluit bij Trijemolen aan op de in ontwikkeling zijnde Noordelijke Elfsteden Vaarroute.
- Tzummarum en Firdgum zijn knooppunten in het fietsroutenetwerk van de ANWB.
- Het gerestaureerde NS-station; in de Retirade wordt een maquette van het vroege treinemplacement tentoongesteld en kan een film over het vroegere treinverkeer worden bekeken.
- De Yeb Hettinga Skoalle (YHS) biedt een overzicht van oude (landbouw)werktuigen, gereedschappen en archeologische vondsten; daarnaast worden wisselende tentoonstellingen georganiseerd en biedt de accommodatie onderdak aan de Oudheidkundige Vereniging Barradeel. De YHS is officieel erkend als archeologisch steunpunt.

Accommodatie

Qua accommodatie kennen Tzummarum en Firdgum:

- Park Barradeel (verblijfsaccommodatie met 81 stenen bungalows, 15 houten chalets en 145 mobiele bungalows).
- Een drietal B&B (bêd en brochje).
- Eén hotelaccommodatie.

Historie

Het dorpsgebied van Tzummarum en Firdgum kent een veelheid aan waardevolle landschappelijke elementen, die bescherming verdienen. In het kwelderlandschap liggen twee oost-west lopende terpenlinten: de ene vanaf de Roordemaleane via Tzummarum naar Swaerderbuorren en de andere langs de Hearewei tussen Tzummarum en Firdgum. De archeologische waarde van deze terpen is nog nauwelijks voorwerp van onderzoek geweest. Hetzelfde geldt voor de plaats waar vroeger het klooster Bethanië stond. Daarnaast is de vroegere zeedijk door het dorpsgebied nog altijd als zodanig te herkennen. Deze voormalige functie van de Hoarnestreek als zeedijk vraagt dan ook duidelijk bescherming als landschappelijk element.

In de beide dorpskernen is een aantal panden van oudheidkundig belang. In Firdgum vinden we de oude dorpstoren, Camstrastate en de Yeb Hettinga Skoalle. In Tzummarum zijn de middeleeuwse toren, de neogotische kerk (van architect Stoet), het vroegere vicarishuis, Harkemastate en het voormalige stationsgebouw te noemen. (Zie bijlage 4: Rijksmonumenten en jongere bouwkunst Tzummarum-Firdgum.)

In de recente geschiedenis valt de opmerkelijk omvangrijke emigratie, vooral die na de tweede wereldoorlog uit Tzummarum op. Het is het dorp van waaruit het grootste percentage inwoners emigreerde. In deze derde golf sinds 1846 emigreerden bijna 200 van de ruim 1600 inwoners.

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Het toerisme lijkt ook in Noordwest-Friesland toekomst te hebben; de rust en de ruimte van dit gebied zijn daarbij de meest waardevolle aspecten. De werkgelegenheid in deze sector in Friesland groeit; er is sprake van een toename van het aantal bezoekers bij toeristische dagattracties en het aantal overnachtingen steeg in 2006 met 2% tot ruim elf miljoen. In dat jaar besteedden toeristen € 854 miljoen in deze provincie. Om de positieve ontwikkeling in de toekomst te continueren, is ook verdere professionalisering van de sector noodzakelijk.

Beleid provincie

In haar Beleidsnota Recreatie en Toerisme 2002-2010 beschrijft Provincie Friesland in hoofdstuk 3 haar visie op hoofdlijnen:

De provincie hecht aan een goed beleid voor recreatie en toerisme om drie redenen:

- Ten eerste vanwege de plaats die recreatie en toerisme innemen in ons dagelijks leven. Mogelijkheden om te ontspannen, te wandelen, te fietsen, om deel te nemen aan evenementen enz. bepalen in belangrijke mate de leefbaarheid.
- In de tweede plaats maakt de recreatief-toeristische sector inmiddels een aanzienlijk deel van de Friese economie uit. Het aandeel van de werkgelegenheid is op dit moment 7,6%. Omdat veel toeristische en recreatieve voorzieningen zich buiten de steden bevinden, is de betekenis van de sector voor met name het landelijke gebied verhoudingsgewijs nog groter.
- Een derde aspect van recreatie en toerisme is de relatie met de omgeving. De sector heeft groot belang bij een aantrekkelijke provincie, de bezoeker en de bewoner komen met name voor een mooie, schone omgeving, voor cultureel erfgoed enz. De sector moet zichzelf kwaliteitseisen stellen, bijvoorbeeld een goede landschappelijke inpassing, een goede relatie met omringende natuurgebieden, hoge milieueisen aan de bedrijfsvoering. De recreatief-toeristische sector moet intensief samenwerken met andere beleidsvelden: milieu, waterkwaliteit, ruimtelijke ordening en cultuur.

De provincie streeft op grond van deze overwegingen onder meer het volgende na:

- Qua rust en ruimte een tegenwicht te blijven bieden aan het drukke westen van het land.
- Een gastvrij, gezond, fris en duurzaam imago en in dat licht vernieuwende en innovatieve initiatieven.
- Aansluiten bij de wensen vanuit de markt.
- De sector recreatie en toerisme een bron van inkomsten laten zijn voor een belangrijk deel van de Friese beroepsbevolking.
- Een gevarieerd en zo compleet mogelijk aanbod van recreatievoorzieningen, waarbij zoveel mogelijk wordt ingespeeld op bijzondere kenmerken (cultuur, historie, taal, ruimte, rust, water).
- Selectief omgaan met uitbreiding van voorzieningen. Afhankelijk van de lokale situatie wordt op beperkte schaal ruimte gezien. Onder recreatief-toeristische voorzieningen worden onder meer verstaan: fietspaden, wandel- en vaarroutes, jachthavens, musea en horecavoorzieningen.
- Het aanbod in verschillende prijsklassen moet gehandhaafd blijven.
- Duurzame bedrijfsontwikkelingen, waarbij hulpbronnen (ruimte, water, lucht, energie) zo min mogelijk worden belast.

Een en ander moet binnen tien jaar leiden tot de volgende resultaten:

- De bezoekersstroom neemt toe met 15%, in hoofdzaak te realiseren door groei in voor- en naseizoen.
- De bestedingen per toerist nemen toe, ze liggen voor Friesland zelfs boven het landelijke gemiddelde. Deze voorsprong wil de provincie handhaven.
- De kwaliteit van de voorzieningen gaat omhoog: diversiteit in aanbod, hogere bezettingsgraad, toename waardering van de klant.
- Het werkgelegenheidsaandeel van de toeristische sector blijft minimaal op het huidige niveau.

GEWENSTE SITUATIE

Geen bedrijfstak richt zich meer op de wereld buiten de eigen woonplaats als het toerisme. Bovendien hebben niet alleen bedrijven die zich in deze sector bewegen met deze activiteiten te maken, maar worden alle inwoners geconfronteerd met de effecten er van. De aantrekkelijkheid van Tzummarum en Firdgum zal voor gasten ook afhangen van de gastvrijheid en vriendelijkheid die ze bij hun bezoek ontmoeten.

Tzummarum en Firdgum moeten actief hun recreatief en toeristisch potentieel ontwikkelen. Dit potentieel is zowel gelegen in het ruime karakter van het gebied als in de culturele aspecten in en nabij de dorpen.

1. Er moet een samenhangend aanbod van (dag)recreatieve voorzieningen worden ontwikkeld, zodat het voor gasten de moeite waard wordt kortdurende vakanties

in Tzummarum-Firdgum door te brengen of een “dagje Tzummarum-Firdgum te doen”. Hierbij valt te denken aan onder meer:

- Wandel- en fietsroutes met behulp van GPS-begeleiding langs landschapelementen en/of historische panden.
 - Realisatie van een buitendijks fietspad langs de Waddenzee.
 - Realisatie van waterrecreatie en een jachthaven.
 - Fietsverhuur.
 - (Seizoens)programma met rondleiding van interessante punten (zie ook wandel- en fietsroute) en/of interessante bedrijven.
 - Een goed geoutilleerde (qua aanbod, voorzieningen en openingstijden) horeca.
 - Samenwerking en coördinatie tussen de verschillende aanbieders is een belangrijke voorwaarde om dit samenhangende aanbod te doen slagen.
2. Tzummarum en Firdgum moeten zich positioneren als aantrekkelijke locatie om uitstapjes in de omgeving (eilanden, steden, musea, Waddenzee) te maken.
 3. De huidige evenementen met bovenlokale uitstraling (kaatswedstrijd Hemelvaartsdag, veemarkt met braderie in september) moeten worden gehandhaafd en verder ontwikkeld.
 4. Onderzocht moet worden, op welke manier de plaatselijke historie - of bepaalde elementen daaruit - extra belicht kan worden. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de realisatie van een emigrantenmuseum, vanwege het feit dat relatief veel inwoners van Tzummarum en Firdgum in de vorige eeuw zijn geëmigreerd.
 5. Alle activiteiten en evenementen moeten op professionele wijze worden gecommuniceerd. Daarbij moeten zowel eigen middelen worden ontwikkeld als aansluiting worden gezocht bij publicaties en communicatiemogelijkheden van derden.

c. Milieuaspecten

Rust, ruimte en natuur hebben ook te maken met de zorg voor het milieu. Rond Tzummarum en Firdgum zijn deze zaken ruim aanwezig. Al eeuwenlang is er in dit grotendeels agrarisch gebied in het dagelijks leven een relatie tussen mens en natuur. De horizon wordt slechts onderbroken door torens, boerderijen en een enkele windmolen.

Milieukwaliteit in het landelijk gebied is ook in het provinciale Milieubeleidsplan een belangrijk aandachtspunt. De provincie wil de uitstoot van broeikasgassen en het energieverbruik verminderen. De Federatie van Dorpsbelangen in Franekeradeel overweegt de mogelijkheden van een cluster windturbines.

In de toekomst blijft de natuurlijke waarde van het gebied gewaarborgd. Daarbij wordt de bestaande relatie tussen mens en natuur gerespecteerd.

HUIDIGE SITUATIE

Rondom Tzummarum en Firdgum is ruimte; de horizon wordt slechts onderbroken door zeedijk, boerderijen, dorpsstorens en een enkele windturbine. De dorpsgebieden grenzen in het noorden aan het kwetsbare natuurgebied Waddenzee, dat als habitatrictlijn-, vogelrichtlijn- en stiltegebied is gewaardeerd en onderdeel vormt van de provinciale ecologische hoofdstructuur. Delen van de streek langs de kust, waarin de dorpen zelf liggen, gelden als milieubeschermingsgebied met specifieke waarden.

De relatie tussen mens en natuur is hier eeuwenoud. De voormalige visserij leefde van de zee, de bedrijfsvoering van de agrarische sector vindt te midden van (gecultiveerde) natuur plaats.

Tussen Firdgum en Minnertsga ligt (in de gemeente Het Bildt) een klein windmolenpark.

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

Provincie Friesland

In het Milieubeleidsplan 2006-2009 van de Provincie Friesland wordt als belangrijke doel van het provinciale milieubeleid het behoud van de schone en rustige leefomgeving genoemd. Voor dit hoofdstuk relevante aandachtspunten uit het Milieubeleidsplan:

- Milieukwaliteit in het landelijk gebied is één van de speerpunten in dit beleidsplan. Het beleid voor het landelijk gebied verandert de komende jaren, zowel op Europees en nationaal als provinciaal niveau. De verantwoordelijkheid van het gebied zelf en initiatieven “van onderop” krijgen meer aandacht. Daarnaast wordt het grote aantal financieringsbronnen voor de inrichting van het gebied teruggebracht tot één budget: het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). De provincies krijgen een belangrijke taak in het uitvoeren van het ILG.
- De provincie wil de uitstoot van broeikasgassen en het energieverbruik reduceren. In 2010 moet Friesland (inter)nationaal als proeftuin voor energiebesparing en duurzame energie fungeren.
- In samenwerking met natuur- en milieuorganisaties kiest de provincie voor een resultaatgerichte aanpak op het gebied van het milieubeleid, waarbij doelstellingen, resultaten en acties scherp en concreet moeten worden geformuleerd.

Federatie Dorpsbelangen Franekeradeel

De Federatie van Dorpsbelangen in de gemeente Franekeradeel overweegt een onderzoek te starten naar de mogelijkheden van het realiseren van een cluster windturbines voor de opwekking van energie.

GEWENSTE SITUATIE

De natuurlijke waarde van het gebied, waarin Tzummarum en Firdgum liggen, moet in de toekomst gewaarborgd zijn. Dat kan alleen als de van ouds bestaande relatie tussen mens en natuur in dit gebied wordt gerespecteerd.

In samenwerking met de andere dorpen in de gemeente Franekeradeel moet een plan worden gemaakt om het gebruik van milieuvervuilende energie terug te dringen en te vervangen door het gebruik van schone energie.

10. SAMENVATTING

Hoofdstuk 1: DOELSTELLING EN STATUS VAN DEZE DORPSVISIE

Met de dorpsvisie willen de inwoners van Tzummarum en Firdgum een leidraad voor de toekomst tot het jaar 2020 formuleren die houvast biedt voor toekomstig beleid en activiteiten. De dorpsvisie moet worden gezien als een dynamisch werkstuk, dat ieder jaar moet worden geëvalueerd en zonodig bijgesteld.

Hoofdstuk 2: WERKWIJZE

Voor het ontwikkelen van de dorpsvisie voor Tzummarum en Firdgum heeft de Vereniging Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum een werkgroep samengesteld en externe deskundigen geconsulteerd. Via wijkbijeenkomsten werden de ideeën van de inwoners over belangrijke thema's geïnventariseerd. De dorpsvisie is tot slot goedgekeurd door de ledenvergadering van de Vereniging Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum.

Hoofdstuk 3: DE INWONERS VAN TZUMMARUM EN FIRDGUM IN 2020

In 2007 bedraagt het inwonertal van Tzummarum en Firdgum 1572, een aantal dat in 2020 zou moeten groeien naar ca. 1700. Hierbij krijgt de leeftijdsgroep 20-64 jaar extra aandacht om tegenwicht te bieden aan de algemene trend naar vergrijzing. De verwachting is dat het aantal eenpersoonshuishoudens groeit. Om het inwonertal enigszins uit te breiden moeten Tzummarum en Firdgum beschikken over een aantrekkelijk en gevarieerd aanbod aan voorzieningen.

Hoofdstuk 4: WONEN EN WOONOMGEVING

a. Wonen

Het dorp Tzummarum bestaat uit een dorpskern met daaromheen een aantal woonwijken uit verschillende bouwperiodes. Firdgum bestaat uit een kleine dorpskern. Van de woningen is ca. 70% in eigen bezit en 30% huurhuis. Twee zorginstellingen hebben vestigingen met zorg- en woonvoorzieningen in Tzummarum.

In de toekomst zijn er woningen/appartementen voor alle leeftijdscategorieën en huishoudens; zowel huur- als koopwoningen zijn betaalbaar en gevarieerd. Bij nieuwbouw wordt ook naar locaties binnen het dorp gezocht.

b. Woonomgeving

De wijken in Tzummarum ademen de sfeer van hun bouwperiode. De hoofdstructuur van het dorp wordt grotendeels bepaald door oost-west lijnen van wegen, voormalige spoorlijn en dorpsvaart. Sommige karakteristieke elementen zijn uit het dorp verdwenen, terwijl parkeerproblemen groter zijn geworden. Tzummarum en Firdgum herbergen een aantal monumentale panden in verschillende mate van conservering/restauratie. Verpauperde panden bieden op sommige plaatsen een lelijk aanzicht. Het dorp Firdgum is sterk verwaarloosd wat aankleding en inrichting betreft.

In de toekomst worden de huidige dorpsgrenzen zoveel mogelijk gehandhaafd. Het openbare groen is gevarieerd en goed onderhouden. De waterwegen zijn doorgaand bevaarbaar gemaakt en waar nodig uitgebaggerd. De openbare ruimte is verfraaid. De parkeerproblematiek is met een integrale aanpak opgelost. Karakteristieke en beeldbepalende panden worden gekoesterd en gerestaureerd, terwijl verpauperde panden structureel

uit het dorpsbeeld zijn verdwenen. Het dorp Firdgum heeft een integraal aangepakte herinrichting ondergaan.

c. Winkelaanbod

Het dorp Tzummarum heeft een beperkt winkelaanbod; de eerste levensbehoeften kunnen worden aangeschaft, er is een aantal speciaalzaken en een postagentschap. Een geldautomaat ontbreekt. In Firdgum zijn geen winkels.

In de toekomst blijft in ieder geval het huidige winkelaanbod gehandhaafd, waarbij het wenselijk is dat winkels in de dorpskern van Tzummarum gevestigd blijven. Er behoort een geldautomaat in Tzummarum te zijn.

**Hoofdstuk 5:
TIJDBESTEDING OVERDAG**

a. Werkgelegenheid

De agrarische sector is vanouds een belangrijke bedrijfstak in Tzummarum en Firdgum; het aantal arbeidsplaatsen liep er door mechanisatie sterk terug, terwijl nieuwe vormen hun intrede deden. Binnen de handel en nijverheid verdwenen vele kleine bedrijven, maar ontwikkelden andere zich tot middelgrote werkgevers. Het bedrijventerrein Spoardykje biedt nieuwe kansen. De basisscholen, Zorgcentrum Nij Bethanië en Talant zijn werkgevers in de non-profitsector. Het toerisme is een nieuwe bron van werkgelegenheid. De ontwikkeling van de Westergozone biedt ook voor Tzummarum en Firdgum nieuwe economische mogelijkheden; het door de Provincie Friesland gestarte gebiedsproces in Noordwest-Friesland wil een impuls geven aan de leefbaarheid op het platteland. In de toekomst moet de huidige bedrijvigheid in Tzummarum en Firdgum worden gehandhaafd en mogelijk uitgebreid. Toerisme is hierbij een speerpunt. De landbouw blijft een belangrijke bron van inkomsten. Naast Zorgcentrum Nij Bethanië biedt de gezondheidszorg reële uitbreidingsmogelijkheden voor werk. Bedrijven mogen niet vervuilend zijn of het landschap aantasten. Zout- en gaswinning moeten niet worden uitgebreid. De werkgelegenheid in de hele regio Noordwest-Friesland moet worden gestimuleerd.

b. Onderwijs

In Tzummarum zijn een peuterspeelzaal en twee basisscholen. Voor voortgezet onderwijs gaan de kinderen naar scholen in de omgeving. Een projectgroep onderzoekt, of een brede school in Tzummarum haalbaar is, waarbij het bieden van faciliteiten voor de hele dorpsgemeenschap aandachtspunten zijn.

In de toekomst moet in Tzummarum basisonderwijs van hoge kwaliteit blijven bestaan; zowel voor de kinderen als voor de hele gemeenschap heeft een (brede) school grote meerwaarde.

**Hoofdstuk 6:
BESTEDING VRIJE TIJD**

a. Verenigingsleven

Tzummarum en Firdgum kennen een levendig verenigingsleven met ruim 30 verenigingen op het gebied van sport, cultuur, religie en gezelligheid. Het is steeds moeilijker om vrijwilligers te vinden voor de vele activiteiten. Daarnaast kampen verenigingen in toenemende mate met financiële problemen.

Voor de toekomst blijft het aanbod van verenigingen gehandhaafd. Onderlinge samenwerking werkt kostenbesparend en bewerkstelligt uitwisseling van expertise. Het lidmaatschap van een vereniging blijft betaalbaar.

b. Voorzieningen en activiteiten

Andere voorzieningen dan de activiteiten van het verenigingsleven, zoals de bibliotheek, zijn in de afgelopen jaren opgeheven. In de toekomst wordt (weer) een grotere variëteit aan activiteiten gecreëerd.

c. Accommodaties

Tzummarum en Firdgum maken gebruik van een veelheid aan accommodaties die voor een deel niet meer voldoen aan de eisen van de tijd.

Om in de toekomst over adequate accommodatie te kunnen beschikken is samenwerking tussen verschillende organisaties en verenigingen nodig, waarbij clustering en een doelmatiger benutting van voorzieningen voor de hand ligt.

d. Voorzieningen voor kinderen en jeugd

Voor de kinderen zijn er in Tzummarum twee speelterreinen. De oudere jeugd heeft geen eigen accommodatie. Wel is de aanleg van een Jongeren ontmoetingsplaats (JOP) inmiddels gestart.

In de toekomst is het aantal speelterreinen uitgebreid. De jeugd beschikt op korte termijn over een eigen accommodatie. Het beleid ten aanzien van “keten” moet mogelijk worden bijgesteld, terwijl eenvoudige wensen van jongeren niet meer verzanden in de bureaucratie.

Hoofdstuk 7:

GEZONDHEIDSZORG EN WELZIJN

De inwoners van Tzummarum en Firdgum kunnen gebruik maken van een breed scala aan voorzieningen op het gebied van gezondheidszorg en welzijn. In Tzummarum is een apotheekhoudende huisartsenpraktijk, terwijl zorgcentrum Nij Bethanië ook faciliteiten biedt aan een aantal paramedische voorzieningen voor anderen dan de eigen bewoners. Nij Bethanië heeft een breed regionaal aanbod op het gebied van woon- en thuiszorg. Voor zaken als tandheelkundige zorg, ziekenhuiszorg en medische hulpmiddelen moeten de inwoners van Tzummarum en Firdgum gebruik maken van voorzieningen elders. Voor verpleeghuiszorg moet men (meestal) naar Harlingen, thuiszorg wordt door regionale instellingen geleverd en in de huisartsenpraktijk is een verpleegkundige werkzaam. Geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg wordt door regionale instellingen geboden; in de huisartsenpraktijk is een sociaalpsychiatrisch verpleegkundige werkzaam. Regionale instellingen en de huisartsen bieden verloskundige zorg en zorg voor moeder en kind. Voor hulp op het gebied van welzijn, maatschappelijke ondersteuning en informele zorg kunnen de inwoners een beroep doen op verschillende organisaties en voorzieningen.

Belangrijke ontwikkelingen zijn de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), die een grote verantwoordelijkheid bij de gemeenten legt. Verder wordt onder meer door de vermaatschappelijking van de zorg een toename van de behoefte aan zorg en welzijnsdiensten verwacht. Daarnaast speelt de vergrijzing een rol bij de toenemende behoefte aan zorg. Een ander aspect vormt de marktwerking in de zorg, die ook consequenties kan hebben voor de keuzevrijheid van de patiënt. Dit kan een bedreiging zijn voor het voortbestaan van huisartsenpraktijken op het platteland.

In de toekomst blijft het huidige basispakket aan voorzieningen in Tzummarum-Firdgum bestaan. Tandarts en verloskundige houden spreekuur in Tzummarum en het consultatiebureau voor zuigelingen is in ere hersteld. De ziekenhuisfunctie in Harlingen is behouden. Nij Bethanië biedt ook verpleeghuiszorg. Speciaal voor jongeren is een intensief aanbod van de verslavingszorg gerealiseerd. Op het gebied van welzijn, maatschappelijke ondersteuning is het aanbod uitgebreid met informele zorg en extra aandacht voor ouderen.

Hoofdstuk 8:

VEILIGHEID

a. Verkeer

Het feit dat de provinciale weg N393 door de dorpskom loopt, is een bepalende factor voor de verkeersveiligheid in Tzummarum. In het dorpscentrum is een snelheidsbeperking van maximaal 30 km per uur van kracht, terwijl de maximumsnelheid van 50 km per uur op andere delen van deze weg vaak wordt overschreden. In de meeste wijken van het dorp geldt een snelheidsbeperking van 30 km per uur. In Firdgum is een snelheidsbeperking van 50 km per uur van kracht, die vaak wordt overschreden. Buiten de bebouwde kom geldt meestal een maximale snelheid van 80 km per uur. In Tzummarum ontbreekt

een stuk fietspad vanaf de Hegesylsterwei naar de dorpskom. Het onderhoud aan wegen, trottoirs en verlichting kan beter.

De provinciale en gemeentelijke verkeer- en vervoerplannen hebben ook voor Tzummarum en Firdgum consequenties, met name voor de toegestane maximumsnelheden en verkeersstromen rond de dorpen.

In de toekomst geldt ook in de bebouwde kom van Firdgum een maximumsnelheid van 30 km per uur; behalve op de N393 en de N384 is buiten de bebouwde kom een maximumsnelheid van 60 km per uur doorgevoerd. De maximumsnelheden worden efficiënt gehandhaafd. Voor het ontbrekende stuk fietspad vanaf de Hegesylsterwei is een oplossing gevonden. Het onderhoud van wegen, trottoirs en verlichting is verbeterd. Vrachtverkeer van het naar Het Bildt wordt gestimuleerd niet door de dorpskom van Tzummarum te rijden, terwijl een verkeersveilige oplossing is gerealiseerd voor het vrachtverkeer met bestemming Sinaedawei en/of Hoarnestreek.

b. Openbare orde

De openbare orde in Tzummarum heeft ernstig te lijden onder vandalisme. Vooral een groep jongeren met een betrekkelijk kleine harde kern maakt zich hieraan schuldig. De politie ervaart de Tzummarumer gemeenschap als een gesloten geheel, terwijl bij inwoners de vrees bestaat dat aangifte bedreiging door de plegers genereert. Overlast op straat is ander aandachtspunt. De wijkagent is onvoldoende aanwezig, de inwoners hebben geen goed aanspreekpunt bij de politie. De problemen zijn onderwerp van bespreking in het periodieke overleg tussen Dorpsbelang, politie en gemeente en komt aan de orde in Jeugdbelang.

Politie Fryslân streeft een hecht contact met de gemeenschap na en werkt daartoe onder meer met buurtagenten; deze vormen de pijlers van de gebiedsgerichte politiezorg. In de periode tot 2011 moet de politie flinke bezuinigingen doorvoeren.

In de toekomst is voor jongeren een plek gecreëerd, zodat ze op straat geen overlast meer veroorzaken. Er is een intensief overleg tussen de jeugd, hun ouders, de politie en de gemeente, Dorpsbelang en andere betrokkenen gerealiseerd. Het vertrouwen in de politie is vergroot door snel en effectief optreden van de politie, terwijl de communicatie is verbeterd door een opener houding van inwoners en een betere bereikbaarheid van de politie. De bezuinigingen bij de politie hebben geen negatieve effecten op de inzet op het platteland gehad.

c. Milieuveiligheid

Op het gebied van milieuveiligheid baart de vervuiling van het oud-Dok in Tzummarum zorgen. Ook de hoop vervuilde grond op de bietenopslag aan de Sinaedawei en de hier en daar verschijnende illegale stortplaatsen dragen bij aan de onveiligheid. Het slib in de Minnertsgastervaart is zwaar vervuild. Tzummarum en Firdgum liggen onder de rook van de in Harlingen geplande Reststoffen Energie Centrale (REC).

Het provinciale beleid op het gebied van milieu voorziet in een oplossing van de baggerproblematiek via een gezamenlijke aanpak met gemeenten en Wetterskip Fryslân. Bodemsanering is steeds meer afhankelijk van toekomstig gebruik. Duurzaam ondernemen is een belangrijk thema in het provinciale milieubeleid.

In de toekomst is de vervuilde grond in het oud-Dok en op de bietenopslag aan de Sinaedawei verwijderd. Illegale stortplaatsen zijn verleden tijd. Het zwaar vervuilde slib uit de Minnertsgastervaart is verwijderd en afgevoerd. **Het vervuilde terrein ter plaatse van de voormalige gasfabriek is gesaneerd.** De ontwikkeling van de REC wordt kritisch gevolgd op milieueffecten.

Hoofdstuk 9:

DE POSITIE VAN TZUMMARUM EN FIRDGUM IN GROTER VERBAND

a. Relaties en samenwerking

Tzummarum en Firdgum vormen sinds jaar en dag een twee-eenheid. Ze maken sinds de gemeentelijke herindeling van 1984 deel uit van de gemeente Franekeradeel. Op initiatief van Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum is samen met de andere vijftien dorpen in de gemeente de Federatie Dorpsbelangen in de gemeente Franekeradeel opgericht. Dorpsbe-

lang Tzummarum-Firdgum voert regelmatig overleg met de gemeente en is vertegenwoordigd in verschillende organisaties.

Het beleid van de gemeente Franekeradeel is vooral gericht op ontwikkeling van voorzieningen in en rond de stad Franeker.

Tzummarum en Firdgum blijven in de toekomst nauw met elkaar verbonden. Ze positioneren zich als woondorpen met goede voorzieningen. Bij een volgende gemeentelijke herindeling gaat de voorkeur uit naar indeling bij een plattelandsgemeente.

b. Toeristische waarde

Tzummarum en Firdgum liggen in een landschappelijk aantrekkelijk gebied, grenzend aan de Waddenzee. In Tzummarum worden jaarlijks evenementen georganiseerd die publiek uit de wijde omgeving trekken. Toeristische fiets-, wandel- en vaarroutes lopen door en/of langs de dorpen. Museum en archeologisch steunpunt de Yeb Hettinga Skoalle in Firdgum trekt veel bezoekers. Tzummarum heeft een groot bungalowpark en enige andere overnachtingsmogelijkheden voor toeristen. Historisch gezien scoren landschappelijke elementen hoog, terwijl zowel in als buiten de dorpen panden van oudheidkundig belang zijn te vinden. In de recente geschiedenis valt een omvangrijke emigratie van inwoners op. In het provinciale beleid op het gebied van recreatie en toerisme spelen rust, ruimte en frisse lucht, evenals cultureel erfgoed een belangrijke rol. Het toerisme blijft volgens de provincie een belangrijke bron van inkomsten.

In de toekomst hebben Tzummarum en Firdgum hun recreatief en toeristisch potentieel ontwikkeld in een samenhangend aanbod van (dag)recreatieve voorzieningen, verblijfsaccommodatie voor bezoek aan de omgeving, plaatselijke evenementen en presentatie van de lokale historie. Professionele communicatie over alle mogelijkheden draagt bij aan de bekendheid.

c. Milieuaspecten

Rust, ruimte en natuur hebben ook te maken met de zorg voor het milieu. Rond Tzummarum en Firdgum zijn deze zaken ruim aanwezig. Al eeuwenlang is er in dit grotendeels agrarisch gebied in het dagelijks leven een relatie tussen mens en natuur. De horizon wordt slechts onderbroken door torens, boerderijen en een enkele windmolen.

Milieukwaliteit in het landelijk gebied is ook in het provinciale Milieubeleidsplan een belangrijk aandachtspunt. De provincie wil de uitstoot van broeikasgassen en het energieverbruik verminderen. De Federatie van Dorpsbelangen in Franekeradeel overweegt de mogelijkheden van een cluster windturbines.

In de toekomst blijft de natuurlijke waarde van het gebied gewaarborgd. Daarbij wordt de bestaande relatie tussen mens en natuur gerespecteerd.

BIJLAGEN

- Bijlage 1 Huis aan huis verspreide flyer over wijkbijeenkomsten
- Bijlage 2 Verslagen wijkbijeenkomsten, bijeenkomsten jeugd en senioren
- Bijlage 3 Huurwoningen Wonen Noordwest Friesland, mei 2007
- Bijlage 4 Rijksmonumenten en jongere bouwkunst Tzummarum-Firdgum
- Bijlage 5 Bedrijven in Tzummarum-Firdgum, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel, oktober 2007
- Bijlage 6 Verenigingen in Tzummarum en Firdgum, januari 2008
- Bijlage 7 Bronnen en literatuur

BIJLAGE 1

Huis aan huis verspreide flyer wijkbijeenkomsten

(voorkant)

**Vereniging Dorpsbelang
Tzummarum - Firdgum**

zeg het maar!

Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum is bezig met de actualisering van de dorpsvisie. Daarvoor worden per wijk inloopavonden georganiseerd.

Op deze bijeenkomsten zijn alle inwoners welkom. Dorpsbelang hoopt dat ook jongeren vanaf 16 jaar naar de inloopavonden komen: zij kunnen dan actief meedenken over de invulling van hun eigen toekomst!

Op de achterzijde vindt u het schema van de wijkbijeenkomsten. Als de datum voor uw eigen wijk u niet schikt, bent u natuurlijk van harte welkom op één van de andere bijeenkomsten.

Alle inloopavonden beginnen om 20.00 uur.

***LAAT DEZE KANS NIET VOORBIJGAAN!
PRAAT MEE OVER
DE TOEKOMST VAN TZUMMARUM-FIRDGUM!***

kom naar de inloopavond voor uw eigen wijk

(achterkant)

Schema wijkbijeenkomsten dorpsvisie

Datum	Wijk	Locatie
Dinsdag 16 januari	Evert Sybesmastrjitte, Hearewei, Stasjonswei, Skoalstrjitte, Vossleane	It Ûntwyk
Donderdag 18 januari	Seedyk, Hoarnestreek, Firdgum	Yeb Hetinga Skoalle
Woensdag 24 januari	Sinaedawei, De Buffer, Spoarstrjitte	Wapen van Barra-deel
Woensdag 24 januari	Jel Rinckesstrjitte, Johan Roor-dastrjitte, Abel Zuurstrjitte, Douwe Sixmastrjitte, Cecilia Benninghastrjitte, Willem Koningstrjitte	Kantine Harnehal
Donderdag 25 januari	Finkepôle, Flaakspaad, De Kamp, De Fjouwere	Wapen van Barra-deel
Donderdag 25 januari	Kade, Hegesylsterwei, Bethaniëleane, Kammingadammen, Sytzamaleane (vanaf terrein Barradeel)	It Ûntwyk
Dinsdag 30 januari	Buorren oost (van hoek Skoalstrjitte tot Bethaniëleane), Sytzamaleane tot Park Barradeel, Swaerderwei, Sjoerd Draijerstrjitte	Wapen van Barra-deel
Dinsdag 30 januari	Kleasterwei, Roardamaleane, Westerbuorren	Kantine Harnehal
Woensdag 31 januari	Buorren west (van hoek Skoalstrjitte tot Westerbuorren), Skûtebuorren, Smidssteech, Formoanje, Lytse Buorren, Koarnsteech, Tsjerkepaad	Wapen van Barra-deel

BIJLAGE 2

Verslagen wijkbijeenkomsten, bijeenkomsten jeugd en senioren

VERSLAG INLOOPAVOND DORPSVISIE

Gespreksleider	: Jan van der Werf
Notulist	: Jan Haakma
Datum	: 16 januari 2007
Locatie	: Untwyk
Wijk/straten	: E. Sybesmastrjitte, Hearewei, Skoalstrjitte en Vosseleane
Opkomst	: 6 buurtbewoners (in twee werkgroepen verdeeld)

1. Wie wonen in het jaar 2020 in Tzummarum/Firdgum

Hetzelfde aantal inwoners, maar meer ouderen als jongeren/kinderen(vergrijzing). De verwachting is dat er meer 'import' naar Tzummarum komt.

2. Hoe wonen wij? (woonomgeving)

- Meer groenvoorziening in het dorp
- Beter onderhoud aan de huurwoningen. Aanwezige buurbewoners geven aan dat er in hun woonomgeving veel gedaan kan worden.
- De verpaupering (b.v. vervallen huizen) is opgelost
- Er zijn betaalbare woningen voor starters en jongeren, zowel huur als koop
- Er moeten meer ouderenwoningen en starterswoningen komen.
- Meer speeltuinen die goed onderhouden worden!

Beide groepen benadrukken dat Tzummarum aantrekkelijk moet worden gemaakt voor 'import' door een mooie groenvoorziening te hebben, verbeteren van belangrijke kernpunten zoals wonen aan het water en heerlijk leven in rust en ruimte.

3. Wat doen wij overdag?

- De beroepsbevolking van Tzummarum heeft 75 % buiten het dorp en 25 % binnen het dorp.
- Kinderen t/m de basisschool zitten allemaal in één gebouw (brede school). Wel keuze christelijk en openbaar onderwijs!
- Jongeren studeren buiten het dorp, er is een betere busverbinding naar (met name) Franeker, Harlingen en Leeuwarden. Dit is ook belangrijk voor de ouderen.
- Het recreatiepark Barradeel wordt niet groter. Zoals het nu is, is het goed!
- Het vrijwilligerswerk is een probleem, samenwerking tussen sportverenigingen is noodzakelijk. Misschien kunnen naschoolse opvang en sport gecombineerd worden en met betaalde krachten (subsidies) gewerkt worden.

4. Hoe besteden wij onze vrije tijd?

- De sporthal en/of Ny Bethanie worden multifunctionele centra. De sporthal uitbreiden met fitnesscentrum, culturele evenementen en een plek voor de jongeren. Ny Bethanie kan voorzien worden met een bibliotheek, kinderdagopvang, peuterspeelzaal.
- Behoud van openlucht zwembad.
- Er zijn meer wandel-, fiets- en ruiterroutes (ook belangrijk voor de ouderen).
- Er is een skeeler-/skatebaan voor de jeugd.
- Inhaken op de plannen van Van Booma. Een mooie zeiljachthaven met zeilschool realiseren. Beide groepen geven aan dat er een verharding van de bevolking komt. Iedereen wordt individue-ler (zowel sport als vrijwilligerswerk).

5. Waar doen wij inkopen?

- Huidige aanbod van winkels blijft gehandhaafd.
- Minder bedrijven (MKB) in Tzummarum.
- Er is een pinautomaat gerealiseerd (erg belangrijk!!)

6. Waar kunnen wij terecht voor (gezondheids)zorg en welzijn?

- Er is nog steeds een huisartsenpraktijk met apotheek.
- Ny Bethanie is niet alleen een zorgcentrum maar ook een gezondheidscentrum. Een fysiotherapeut, tandarts en consultatiebureau zijn gevestigd in Ny Bethanie.

7. Voelen wij ons veilig?

- Doorgaand verkeer om Tzummarum heen leiden.
- Maximale snelheid in de bebouwde kom is 30 km.
- Verkeersdrempels zijn aangepast (waren te hoog)
- De buurt/wijkagent moet duidelijk(er) aanwezig zijn. Hij is goed bereikbaar, heeft een kantoor (of spreekuur) in het MFC en draag bij aan een adequate aanpak van overlast en kleine criminaliteit.
- Er is plek voor de jongeren d.m.v. jeugdsoos met hulp/toezicht van een jongerenwerker.
- Er is meer verlichting op de binnenwegen.

Beide groepen geven aan zich veilig te voelen in Tzummarum. De sociale controle binnen het dorp moet wel duidelijk verbeteren.

8. Zijn wij alleen op de wereld?

- Meer promotie maken van het dorp Tzummarum
 - rust en ruimte
 - recreatiegebied
 - wonen aan het water
 - meer evenementen organiseren
- Meer voortuin dan achtertuin van Franeker worden.
- Samenwerking met andere dorpen!

Verslag inloopavond dorpsvisie Buffer, Spaarstrjitte en Sinaedawei, 24 januari 2007

Voorzitter: Theo Draijer
Notulist: Renske Haakma
Aanwezig: 10 personen

1. Wie wonen er in het jaar 2020 in Tzummarum en Firdgum?

- Voor de leefbaarheid rond de 1700 a 2000 inwoners met een gelijke verhouding jongeren en ouderen.

2. Hoe wonen wij?

- Betaalbare huurwoningen voor jong en oud. Gezien de vergrijzing moeten er meer seniorenwoning komen.
- Meer parkeergelegenheid: met name in de Buorren.
- Buorren moet vriendelijke ogen: meer groen, andere bestrating, verkeerremmende maatregelen.
- Straten: betere aankleding, meer groen, meer bomen en oude bomen behouden, verkeerremmende maatregelen.
- Buffer moet een lengtebeperking komen (10 meter) zo spoedig mogelijk
- Wonen aan water is mogelijk (kade)
- Historische elementen behouden, meer bekendheid en informatie m.b.t. historische elementen voor toeristen b.v. door infoborden, fietsroutes, GPS routes
- Sloten: goed onderhouden
- 2° plan vrije sector; moet zo spoedig mogelijk gebouwd worden.

3. Wat doen wij overdag?

- Bedrijven behouden voor werkgelegenheid
- Moet aantrekkelijk zijn om in ons dorp een bedrijf op te starten voor ondernemers.
- Bedrijventerrein behouden, wonen en werken handhaven.

- Recreatie/toerisme: uitbreiden
- School: Basisonderwijs moet blijven bestaan in het dorp, is erg belangrijk voor leefbaarheid van het dorp. Eventueel in de vorm van een brede school. (liefst met bibliotheek). Buitenschoolse opvang moet aanwezig zijn, eventueel combinatie maken met sportverenigingen.
- Vrijwilligers zijn helaas onmisbaar: alleen moet niet zo zijn dat zij in plaats komen van betaalde krachten in verband met bezuinigingen. Eventueel door geven van kleine vergoeding vrijwilligerswerk aantrekkelijker maken.

4. Hoe besteden wij onze vrije tijd?

- Sport- cultuur en muziekverenigingen moeten blijven bestaan, is erg belangrijk voor sfeer en levendigheid dorp. Moet echter wel betaalbaar zijn.
- Accommodaties: Er moeten voldoende accommodaties zijn voor alle verenigingen. Kan ook een accommodatie zijn waar alles terecht kan met kantine en fitnessruimte.
- Eventueel kunnen sportverenigingen gaan samenwerken door middel van een overkoepelend orgaan voor alle verenigingen.
- Zwembad behouden: niet alleen toegankelijk voor campinggasten.

5. Waar doen wij inkopen?

- Pinautomaat moet aanwezig zijn, liefst in pandig.
- Winkels handhaven: liefst meer.

6. Waar kunnen wij terecht voor (gezondheids)zorg en welzijn?

- Apotheekhoudende huisarts moet blijven bestaan.
- Verloskundig spreekuur in het dorp
- Regiofunctie Nij Bethanie ten aanzien van fysiotherapie, hulpmiddelen etc.
- Wonen met verzorging is mogelijk.
- Eigen keus van thuiszorg op basis van onafhankelijk advies.

7. Voelen wij ons veilig?

- Wijkagent moet aanwezig zijn, meer bekendheid hierover creëren.
- Politie moet zichtbaar zijn; aanspreekpunt politie weer in dorp.
- Vandalisme moet minder: meer sociale controle, telefoonnummer waar je anoniem vandalisme kan melden, melding van vandalisme in dorpskrant maken, ouders moeten verantwoordelijkheid nemen voor daden kinderen.
- Verkeersveiligheid verbeteren: Handhaving 50 en 30 km zones en controleren hierop, voet/ fietspad aan de kade (hynsterspul), doorgaande weg optisch kleiner maken door dikke strepen, bloembakken, andere kleuren (asfalt)

8. Zijn we alleen op de wereld?

- Wij blijven afhankelijk van regelgeving van boven af, dorpen blijven ondergeschoven kindje maar zonder dorpen is er geen stad!!!!

Er moet een busverbinding zijn tussen Tzummarum- Donjum- Franeker.

Inloopavond Dorpsvisie

Datum: woensdag 24 januari 2007
Locatie: Kantine Harnehal
Wijk: Jel Rinckesstrjitte, Johan Roordastrjitte, Abel Zuurstrijtte, Douwe Sixmastrjitte, Cecilia Benninghastrjitte, Willem Koningstrjitte
Voorzitter: Willem Spoelhof
Notulist: Martsje Haitsma
Aantal bezoekers: 7 (één groep van drie en één groep van vier personen)

Sommige onderwerpen kunnen onder meerdere thema's worden genoemd. Korthedshalve staan de verschillende opmerkingen hieronder éénmaal vermeld.

1. Wie wonen in het jaar 2020 in Tzummarum Firdgum?

Aantal: hetzelfde of wellicht minder inwoners.
 Samenstelling bevolking: meer senioren, minder jeugd.

2. Hoe wonen wij?

Levensloopbestendige woningen.

Betaalbare woningen.

Vrijere woningkeus (niet zoals nu in Vossebosk, dat men gedwongen is om bepaald model woning te nemen.)

Eventuele appartementen moeten passen in dorpsbeeld (bijvoorbeeld geen hoogbouw).

Bij nieuwbouw: inbreiding en geen uitbreiding, met behoud van groen.

Huidige dorpsgrenzen handhaven (= geen uitbreiding bungalowpark en industrieterrein). Ruimte rond het dorp koesteren.

Verpaupering tegengaan.

3. Wat doen wij overdag?

Werken en studeren grotendeels buiten Tzummarum-Firdgum.

Verbetering openbaar vervoer, met name busverbinding met Franeker.

Geen uitbreiding industrie. Wel ruimte voor eigen ondernemers Tzummarum-Firdgum.

Basisscholen in Tzummarum: beide scholen onder één dak (kosten-efficiency-doelmatigheid + socialiserend effect).

Clustering voorzieningen in twee "concentraties":

- a. Multifunctioneel centrum bij/aan Harnahal + scholen = samenwerking op verschillend gebied: sport, kinderopvang, bibliotheek, sportschool (fitness enz.), jeugdvoorzieningen, verenigingen). Adequate faciliteit voor theater- en andere voorstellingen. Bij meer dan één accommodatie (denk aan sporthal en café) beheer onder één organisatie.
- b. Zorgcentrum = Nij Bethanië: naast eigen plannen Noordenbreedte mogelijkheden uitbreiding op gebied gezondheidszorg (consultatiebureau weer terug?)

4. Hoe besteden wij onze vrije tijd?

Verenigingen moeten blijven bestaan. Samenwerking zoeken op praktisch terrein, bijvoorbeeld centrale contributie-inning, specifieke expertise van elkaar gebruiken.

5. Waar doen wij inkopen?

Blijft als nu.

Er moet een pinautomaat komen.

6. Waar kunnen wij terecht voor (gezondheids)zorg en welzijn?

Het huidige voorzieningspeil moet minimaal worden gehandhaafd.

7. Voelen wij ons veilig?

Het doorgaande verkeer moet om het dorp heen worden geleid.

Er moet een wijkagent komen, die in het dorp woont en bovendien meerdere jaren blijft (continuïteit).

8. Zijn we alleen op de wereld?

Naast samenwerking tussen de verenigingen binnen het dorp, moet ook samenwerking met (activiteiten in) de omliggende dorpen worden gezocht.

Inloopavond Dorpsvisie

Datum: donderdag 25 januari 2007

Locatie: Wapen van Barradeel

Wijken:³
a. Finkepôle, Flaakspaad, De Kamp, De Fjouwere
b. Kade, Hegesylsterwei, Bethaniëleane, Kammingadammen, Sytzamaleane (vanaf terrein Barradeel)

Voorzitter: Gerrit Monsma

Notulist: Martsje Haitsma

Aantal bezoekers: 6, waarvan 3 bestuursleden van Dorpsbelang (één groep)

³ Beide bijeenkomsten 25 januari 2007 samengevoegd in Wapen van Barradeel.

Sommige onderwerpen kunnen onder meerdere thema's worden genoemd. Korthedshalve staan de verschillende opmerkingen hieronder éénmaal vermeld.

1. Wie wonen in het jaar 2020 in Tzummarum Firdgum?

Ambitie: aantal inwoners groeit tot 2000, maar niet door uitbreiding bungalowpark.
Verhouding leeftijdsgroepen als nu. Mensen van verschillende leeftijden moeten door elkaar kunnen wonen; dat komt het sociale leven ten goede en is goed voor de vitaliteit van de gemeenschap.

2. Hoe wonen wij?

Koopwoningen zijn te prefereren boven huurwoningen, omdat mensen beter op een eigen huis passen dan op een huurhuis.

Jongeren zullen niet zo snel een huis kopen; er moeten huizen/appartementen voor jongeren komen.

Betaalbare woningen.

In de woonwijken is ruimte en groen belangrijk.

Wat ruimte betreft: de gemeente Franekeradeel zou differentiatie in de grondprijzen moeten brengen en niet – zoals nu het geval is – in alle plaatsen in de gemeente dezelfde grondprijzen moeten hanteren. Dan wordt de grond in onze dorpen goedkoper en is het hebben van een eigen huis beter bereikbaar.

De woningstichting zou meer aandacht moeten hebben voor het soms zeer slechte onderhoud dat bewoners van huurhuizen plegen rondom hun woning.

Verpaupering panden en lelijke plekken terugdringen en vrijkomende locaties zo mogelijk opvullen. Bijvoorbeeld: appartementen voor jongeren en/of senioren op de plaats waar nu de strieskuorre (Kade) staat.

Hoogbouw beperken: maximaal 3 woonlagen.

Upgrading Buorren/dorpskern: bomen, muziektent of iets dergelijks, dorpsplein, winkels beter en in één stijl presenteren, meer sfeer.

Parkeerterreinen creëren in woonwijken. Voorbeeld: bij huisartsenpraktijk is veel parkeeroverlast, zeker waar het ter plekke ook een route naar een basisschool betreft.

Voor vrachtauto's parkeergelegenheid + bijpassende voorzieningen buiten het dorp creëren (op industrieterrein?), gecombineerd met een parkeerverbod voor vrachtauto's in de woonwijken.

Het fietspad langs de Hegesylsterwei doortrekken tot in het dorp.

Speelgelegenheid in iedere woonwijk, maar wel op een plek waar toezicht is.

De vaart "cum annexis" door het dorp in ere herstellen: Jan Draijer's brêge (Skoalstrjitte) terug, kassencomplex weg en daar woningen aan het water enz.

Zuinig zijn op de historische monumenten die we hebben.

3. Wat doen wij overdag?

Het aanzien van het bedrijventerrein moet worden verbeterd, het ligt nu verscholen en ziet er rommelig uit.

Geen uitbreiding van industrie (terrein). Bestaande bedrijven behouden.

Uitbreiding van de werkgelegenheid moet relatie hebben met de regio.

De meeste inwoners werken buiten onze dorpen.

Geen grootschalig toerisme. Het bungalowpark moet niet groter dan het nu is.

Vrijwilligers moeten écht vrijwilligerswerk doen en niet de betaalde werkgelegenheid in de weg staan.

4. Hoe besteden wij onze vrije tijd?

Huidige aanbod van verenigingen handhaven.

Accommodatie voor de sport handhaven!!

Geen nieuwe accommodatie creëren: we hebben al genoeg gebouwen (café, sporthal, sportkantine).

Scholen samen onder één dak en daarin/bij ruimte creëren voor andere activiteiten: muziek, bibliotheek, enz.

Voor de jeugd zou een voorziening in een accommodatie voor meerdere activiteiten kunnen komen (bijvoorbeeld bij de scholen). Maar niet alle groepen jongeren willen zo'n grootschalige voorziening. Belangrijk is dat op reële (vaak betrekkelijk simpele) wensen van jongeren snel wordt gereageerd en langdurige bureaucratische procedures worden voorkomen.

5. Waar doen wij inkopen?

Handhaven huidige peil, liever uitbreiding van winkelaanbod in het dorp.
Er moet een pinautomaat komen.

6. Waar kunnen wij terecht voor (gezondheids)zorg en welzijn?

Het huidige voorzieningenpeil moet minimaal worden gehandhaafd.
Zorgcentrum Nij Bethanië zou extra faciliteiten kunnen bieden, bijvoorbeeld het consultatiebureau voor zuigelingen weer terug.

7. Voelen wij ons veilig?

Criminaliteit/vandalisme ook aanpakken via positieve sociale controle en betrokkenheid van de inwoners.

De politie moet onderdeel van de dorpsamenleving zijn (zoals vroeger het geval was).

8. Zijn we alleen op de wereld?

Meer samenwerking met de andere dorpen in de gemeente zoeken.

Notulen dorpsvisie 30 januari 2007

Aanwezig namens werkgroep: Willem Spoelhof, Jan Haakma

Aanwezige dorpsgenoten: 14.

Notulist: Tineke Huizinga

1. Wie wonen in het jaar 2020 in Tzummarum-Firdgum?

- meer ouderen dan jongeren (ivm uitbreiding zorgcentrum), verhoudingen veranderen, meer jongeren zullen het dorp verlaten
- aantal ongeveer gelijk, ongeveer 1500
- liefst meer starterwoningen, daardoor meer jeugd aantrekken
- verpaupering oude woningen, afbreken en daardoor dorp aantrekkelijker maken
- verwachting is dat er in de middenklasse, leeftijd 40-60 minder inwoners zullen zijn
- verwachting is dat er meer mantelzorg zal zijn, zgn. kangooroo-woningen (ouders bij kinderen in zelfde huis, bv oud beneden wonen en jong boven), waardoor de ouderenzorg wordt opgevangen, aantal inwoners Tzummarum-Firdgum afhankelijk van deze stroom.

2. Hoe wonen wij?

- Zorgcentrum moet blijven, uitbreiden met diverse faciliteiten, zoals bijvoorbeeld fysiotherapeut, tandarts
- Ruimere straten
- Goede parkeergelegenheid, ook voor oudere mensen met elektrische wagens
- Veel groen + speelplaatsen
- Historische elementen koesteren + herstel van karakteristieke huizen
- Veel water + meer verbindingen voor bv kanoërs
- Vervuilde grond afvoeren
- Aanleg haven/ visplaatsen
- 40% eigen woning, 40% huur, 10% appartement, 10% zorg
- Bedrijvigheid stimuleren
- Roordamahof op Roordamaleane opknappen, gracht en binnenzijde koesteren
- Buorren en Swaerderwei minder zwaar vrachtverkeer, snelheidslimiet instellen, afzonderen voor vrachtverkeer/ omleiden
- Vrachtwagen Westerbuorren + Roordamaleane omleiden ivm behoud beide bruggen
- Parkeergelegenheid winkels aan Buorren verbeteren
- Groei park Barradeel stoppen (meningen verdeeld), respect voor natuur behouden

3. Wat doen wij overdag?

- Landbouw moet blijven, bedrijven stimuleren
- 1 brede school
- Vrijwilligers stimuleren (persoonlijk vragen), maar niet ipv betaald personeel, moet boventalig zijn (bv bij Nij Bethanie)
- Werkgelegenheid voor recreatie en toerisme uitbreiden

- Levendigheid stimuleren
- Starters stimuleren, ook proberen bedrijven aan te trekken, bevordert werkgelegenheid in eigen dorp.

4. Hoe besteden wij onze vrije tijd?

- sport moet blijven, ook voor ouderen
- sportaccommodaties moeten blijven
- verenigingsleven stimuleren/ subsidiëren
- lokaliteiten krachten bundelen, centraliseren in bv zorgcentrum
- eigen (deel)onderkomen voor jeugd, bijvoorbeeld in de kelder van de sporthal
- eigen bibliotheek (bv in zorgcentrum)
- multi functioneel centrum, met bijvoorbeeld ouderenzorg, bibliotheek, fysiotherapeut, kinderopvang, naschoolse opvang, sportfaciliteiten, zorg mede voor mening in dorpsgebeuren

5. Waar doen wij inkopen?

- eerste levensbehoeftes in eigen dorp behouden en dit ook stimuleren
- pinautomaat!

6. Waar kunnen wij terecht voor gezondheidszorg en welzijn?

- apotheek moet behouden worden
- huisarts, fysio, tandarts en speciale zorg in eigen dorp
- hulpmiddelen in eigen dorp, bv in Nij Bethanie

7. Voelen wij ons veilig?

- meer betrokkenheid, door bijvoorbeeld wijkagent/ dorpspolitie
- anoniem kunnen bellen bij onveiligheid/ bedreiging
- verkeersveiligheid stimuleren
- snelheidsbeperking Swaerderwei (flitspalen?)
- meer sociale controle, stimuleren
- meer verlichting op weg richting Franeker, onveilig voor fiets/ wandelverkeer
- meer verlichting op roordamaleane
- Vluchtheuvel hegesylsterwei brengt schrikreactie teweeg, aanpassen
- Meer communicatie met politie, niet meer van kastje naar de muur worden gestuurd bij overlast, dit ontmoedigd om zaken te melden (geen communicatie, geen opvolging van klacht)
- Caravans sluiten (meningen verdeeld), bron van drank- en drugsgebruik. Alternatief creëren in MFC, met bardiensten en vrijwilligers, waardoor de meelopers worden ontmoedigd nog vernielingen etc uit te halen.

8. Zijn we alleen op de wereld?

- Tzummarum moet oase worden van rust, ruimte en recreatie
- Tzummarum moet voortuin van Franeker worden en geen achtertuin
- Geen groffe industrie in de buurt (verbrandingsoven Harlingen)
- Natuurfunctie van het wad behouden
- Niet doorslaan in bepaalde dingen (bv kassenbouw/ windmolens)

Verslag inloopavond dorpsvisie Buorren, Skûtebuorren, Smidssteech, Foarmanje, Lytse Buorren, Koarnsteech en Tsjerkepaed 31 januari 2007

Voorzitter: Gerrit Monsma
Notulist: Renske Haakma
Aanwezig: 17 personen

1. Wie wonen in het jaar 2020 in Tzummarum en Firdgum?

- o Groeien naar ruim 2000 inwoners in samenhang met leeftijdsgroepen en Firdgum
- o Meer jongeren en gezinnen is noodzakelijk voor meer werkgelegenheid.

2. Hoe wonen wij?

- Meer appartementen
- Fraaie dorpskern
- Toegankelijkheid trottoirs en geschikt voor iedere inwoner.
- Meer parkeergelegenheid: in Lytse Buorren, meer parkeergelegenheid voor vrachtwagens.
- Fraaie aankleding dorp; meer groen/ bomen, plantsoenen moeten goed onderhouden worden bij voorbeeld door Rayonteam⁴.
- Speelplaatsen voor kinderen instandhouden en uitbreiden: bijvoorbeeld in Vossebosk.
- Waardevermindering door zoutwinning en afvalverwerking
- Dorpsvaart en vaar naar Donjum moet goed onderhouden worden, aanbrengen beschoeiing. Open verbinding met buitenwater (recreatie)
- Brug Skoalstrjitte moet terugkomen
- Historische panden in standhouden en sommige panden herstellen/ restaureren. Verkrotting tegengaan.
- Meer openbare vuilnisbakken in het dorp

3. Wat doen wij overdag?

- Werken het liefst in het dorp.
- Basisonderwijs in dorp instandhouden en kwaliteit in het onderwijs behouden.
- Moet voor landbouwers mogelijk zijn om recreatie te bedrijven: minder regelgeving
- Vrijwilligers vervullen een zeer belangrijke taak in ons dorp in het gehele dorpsleven. Het cement tussen de stenen!
- Goede voorzieningen voor ouderen zodat deze in dorp blijven wonen: juiste woningen, winkels etc.
- Ontmoetingsruimte voor jong en oud: meer cultuur b.v. films, lezingen
- Recreatie kan nog wel uitgebreid worden.
- Bedrijven en ondernemers zijn van harte welkom in ons dorp.

4. Hoe besteden wij onze vrije tijd?

- Behouden van voorzieningen die verenigingsleven mogelijk maken.
- Multifunctioneel centrum moet mogelijk zijn.
- Zwembad behouden: meer toegankelijk maken
- Verenigingen moet blijven: draait wel op vrijwilligers.

5. Waar doen wij inkopen?

- Geldautomaat moet er komen
- Behouden van winkels
- Liefst alle inkopen kunnen doen in dorp (winkelcentrum)

6. Waar kunnen wij terecht voor (gezondheids)zorg en welzijn?

- Behoud van huisartsenpraktijk met apotheek
- Hulpmiddelen moeten in dorp leverbaar zijn
- Fysiotherapie in Nij Bethanie
- Thuiszorg door diverse aanbieders
- Woningen moeten geschikt zijn voor zorgverlening: toegankelijk, goede sanitaire voorzieningen.
- Verpleegappartementen bij Nij Bethanie snel realiseren.
- Woonappartementen bij Nij Bethanie

7. Voelen wij ons veilig?

- Buorren 30 km zone: toezicht politie of apparatuur
- Politie moet vaker zichtbaar aanwezig zijn.
- Vandalisme; beter politie toezicht/inzet, sociale controle, geen leegstand gebouwen, ouders moet jeugd erop aanspreken.
- Verkeersremmende maatregelen
- Fietspad kade (hynsterspul)

⁴ Raryonteam: een vast team dat verantwoordelijk is voor het onderhouden van de plantsoenen in een dorp. Hierdoor creëer je een bewakingsfunctie en verantwoordelijkheid.

8. Zijn we alleen op de wereld?

- Behulpzaamheid van burens moet blijven.
- Er moet zo spoedig mogelijk meer aandacht komen voor dorpen in Franekeradeel.
- Betere PR dorp: website
- Aanzicht dorp verbeteren

- Er moet een busverbinding zijn tussen Franeker- Tzummarum
- Urnenmuur bij de kerk zo spoedig mogelijk realiseren

Verslag bijeenkomst Firdgum dorpsvisie

Aanwezig: 13 inwoners

Gespreksleider: Gerrit Monsma

Verslaglegging: Betty Bootsman

1. Wie wonen er in 2020 in Tzummarum/Firdgum?

- Aantal inwoners blijft gelijk, maar wel minder boeren, althans in Firdgum.
Aantal inwoners Tzummarum neemt wel toe.

2. Hoe wonen wij?

- Uitbreiding zorgcentrum. Meer huurwoningen, koop wordt te duur. Uitbreiding gewenst, enkele appartementen erbij.
- Meer parkeergelegenheid, ook in Firdgum. Mobiliteit neemt toe, en derhalve het aantal auto's.
- Meer speelplekken in Tzummarum.
- Herinrichting van Firdgum, modernere aankleding, maar geen verkeersremmende maatregelen.
- Meer groen, Swaerderwei herinrichten.
- Historische elementen: er is veel moois, maar dat moet beter worden aangegeven.
- Oude panden aan de zeedijk misschien opknappen en gebruiken voor iets toeristisch?

3. Wat doen wij overdag?

- Werken mogelijk vanuit huis.
- Westergozone, dus verder weg van huis.
- Recreatie/toerisme: kampeerplekken aan zeedijk.
- Brede school.
- Minder vrijwilligers, meer gepensioneerden.

4. Hoe besteden wij onze vrije tijd?

- Sportverenigingen blijven, ouderen gaan meer sporten.
- Internetcultuur. Bieb wordt gemist, maar wordt opgelost middels digitaal uitlenen en aan huis bezorgen. Uitleenpunten.
- Accommodaties in elkaar schuiven. Sporthal, kroeg, brede school.

5. Waar doen wij onze inkopen?

- Geldautomaat in Tzummarum.
- Eerste levensbehoeften. Centraal en kleinschalig.

6. Waar kunnen wij terecht voor gezondheidszorg?

- Apotheekhoudende huisartsen.
- Uitbreiding van zorgcentra met fysiotherapie/tandarts e.d.
- Mobiele tandarts.
- Bereikbaarheid van huisartsen moet goed blijven voor werkenden. Afspraken maken via de mail.

7. Voelen wij ons veilig?

- in Firdgum dorpscentrum creëren i.p.v. doorgaande weg.
- Actie tegen zwerfvuil, iets meer sociale controle.
- B-wegen schoonhouden, Hearewei ook meenemen in strooiroute.

- Vrachtverkeer via Firdgum omleiden via Kapellewei, desnoods verbreden.
- Hondenpoepbakken.

8. Zijn we alleen op de wereld?

- Vogelrichtlijnen mogen ontwikkelingen niet belemmeren.

Speciaal verzoek:

Een heleboel dingen gelden wel voor Tzummarum, maar niet voor Firdgum. Punten m.b.t. Firdgum graag apart opnemen in dorpsvisie.

Beleidsvisie Tzummarum-Firdgum 16 – Aantal tieners 14

1. Waar woon je het jaar 2020 ?

De helft woont nog in Tzummarum de andere helft elders. Om elders te gaan wonen wordt als voornaamste reden aangegeven. Elders zijn meer mogelijkheden als werk en vrije tijdsbesteding en voor de evenutele kinderen zijn elders ook meer mogelijkheden. Om in Tzummarum te blijven is bekendheid van het dorp en aanwezigheid van familie en vrienden de voornaamste motivatie.

2. Hoe wonen wij? (woonomgeving)

Tzummarum wordt omschreven als een familie dorp. Dus als er spraken zou zijn van gezinsplanning dan komt Tzummarum om de hoek.

3. Wat doen wij overdag?

Hier hebben we het niet echt overgehad. Te abstract.

4. Hoe besteden wij onze vrije tijd?

Hopelijk is er dan meer te doen in Tzummarum

Op de vraag of er genoeg te doen is in Tzummarum is de score 4 voor eens, 5 voor oneens en 5 hebben geen mening

5. Waar doen inkopen? (zijn er genoeg winkels, moeten er meer bij komen)

In de stad met de auto. Er zijn niet genoeg winkels in Tzummarum wat mist is een drogist en een leuke goedkope kledingwinkel (als scooter). Bus wordt ook als belangrijk ervaren

6. Waar kunnen wij terecht voor (gezondheids)zorg en welzijn?

Dit wordt wel belangrijk gevonden. Is nu goed geregeld. Alleen een goede tandarts zou welkom zijn.

7. Voelen wij ons veilig

Ja wel.....maar hebben wel het idee dat er teveel controle is van de politie. (maar dat gaat natuurlijk over hoe het nu ervaren wordt. Te abstract)

8. Zijn we alleen op de wereld?

Niet overgehad.

CvS
2307

Hierbij het verslag wat de jeugd 16+ betreft.

Allereerst wil ik even kwijt dat ook deze opkomst erg mager was!

17 maart 20.00 Wapen v Barradeel

Aanwezig: 5 jongeren en als bezoeker Corien van Stam

1. Wie wonen in het jaar 2020 in Tzummarum en Firdgum

Het is evenredig verdeeld in Tzummarum, het dorp mag iets groter, maar hoeft ook weer niet zo groot als bijv. Dronrijp.

2. Hoe wonen wij

- Eigen huis heeft voorkeur, graag in huis van ouders (danwel met of zonder bedrijf, boerderij)
- Er moet meer doorstroming komen in verhuur van huizen, goedkopere koopwoningen, op dit moment toch ook wel 1 persoonshuishouden (dus moet betaalbaar zijn), In het dorp mag wat meer groen komen het oogt een beetje sober,
- Meer parkeerruimte om goed bij de winkels te kunnen parkeren, Auto's op de buorren wordt als verkeersremmers gezien dus wel goed. Meer prullenbakken (heb ook gezegd dat deze nu vernield worden ?!!) , Straatverlichting het dorp is goed maar kon wat fraaier. Ze zien graag meer een eenheid (straatverlichting, bestrating en beschoeiing) als voorbeeld wordt de dorpskern van menaldum genoemd.
- Speeltuinen moeten er meer komen. Er moet gekeken worden waar opgroeiende kinderen zijn er dat er dan ook meteen plek is voor een plek.
- Appartementen op de Spoorstrjitte
- Jachthaven vinden ze niet relevant en denken er ook geen gebruik van te maken. Het ligt te ver buiten het dorp hadden het liever bij de kade gezien, Was beter als er wat aanlegsteigers bij de kade extra gebouwd werden dit ook voor de bewoners uit het dorp i.v.m. zicht op je boot
- Minnerstgastervaart opknappen, Aantrekkelijker voor het vossebosk

3. Wat doen wij overdag

- We werken buiten Tzummarum zal ook zou blijven, bedrijven genoeg
- Er is genoeg recreatie hoeft niet meer bij
- Scholen graag apart houden als het kan...Kan het financieel niet en om de school te behouden dan mag het wel samen. Wel fijn als de eenheid wat meer te krijgen is
- Geen bedrijven meer hierheen willen graag de dorpsseenheid houden, meer bedrijven meer mensen uit omliggende dorpen/steden

4. Hoe besteden wij onze vrije tijd

- Er is genoeg te doen, graag zo houden, mag wel iets meer variatie zoals fitness
- Leuk voor de jeugd later een honk (ala het Kelderke in Oosterbierum) Waar de bovenzaal voor ouderen is en jeugd onderin kan gaan hangen
- Zou mooi zijn als het "keten" beleid wordt bijgesteld. Het is toch leuker om met je eigen vrienden ergens te hangen dan perse met een hele groep anderen.
- Iets van de Untwijk maken of gebruik maken van plek onder de sporthal.
- Wel wordt er weer gezegd (tegenstrijdig met bovenstaand) Met elkaar... Dan kun je ook eens andere mensen leren kennen

5. Waar doen wij inkopen

- Winkels moeten blijven
- 1 persoonshuishoudens boodschappen bij winkels in het dorp, als het gezin om de hoek komt kijken dan uitwijken naar een grotere, goedkopere winkel in de stad
- Graag pin automaat, Ook duidelijk voor toeristen, halen geen geld bij auke of Neno.
- Winkels moeten wel bij elkaar blijven niet verspreid over het hele dorp.

6. Waar kunnen wij terecht voor gezondheidszorg

- Dit is allemaal prima geregeld
- Weten eigenlijk niet eens wat we op dat gebied hebben
- Hoeft bijv geen tandarts, kan hier toch niet bestaan

7. Voelen wij ons veilig

- Wij voelen ons veilig in het dorp
- Geen wijkagent
- In de toekomst iemand die hier woont alles een beetje in de gaten houden
- Maar moet geen bedreiging vormen

8. Zijn we alleen op de wereld

- Een dorp moet een dorp blijven.
- Bij bijv huizen verkoop eerst tzummarumers voorrang geven en dan de rest
- Niet teveel import in het dorp (Het liefst alleen maar friese mensen) geen mensen vanuit het westen naar de dorpen.

Tzummarum, 29-01-07

Verslag bijeenkomst afgevaardigden bewoners Nij Bethanië en in- aanleunwoningen betreffende de te ontwikkelen dorpsvisie.

Aanwezig: Mw. Sijbesma, Mw. Hempenius, Mw. Groothof en Mw. de Jong

Afwezig: Dhr. vd Kooi.

Voorzitter: S. Miedema

Verslag: S. Miedema

Doel: Het aanleveren van ideeën die door dorpsbelang meegenomen kunnen worden in het ontwikkelen van de dorpsvisie Tzummarum/Firdgum.

1. Opening.

Dhr. Miedema opent de bijeenkomst en geeft mondeling uitleg aangaande het doel van deze bijeenkomst. Namens dorpsbelang heeft Dhr. Heeringa gevraagd om een bijeenkomst te plannen waarbij bewoners hun zienswijze kunnen geven over hoe, en met welke voorzieningen, het dorp Tzummarum/Firdgum nodig heeft in het jaar 2020. De uitkomsten van deze bijeenkomst zullen worden toegezonden aan dorpsbelang, welke deze bouwstenen mee zullen nemen in de verder te ontwikkelen dorpsvisie.

2. Algemene opmerkingen:

- Toegankelijkheid binnen Tzummarum laat te wensen over, slechte trottoirs met name voor inwoners die slecht ter been zijn of gebruik maken van rolstoel of rollater. Verbeterde toegankelijkheid staat hoog op de agenda van de aanwezigen.
- Busverbinding.
Er is een zeer slechte tot geen mogelijkheid om met openbaar vervoer in Franeker te komen. Wil men ook voor senioren het aantrekkelijk maken om in de toekomst in Tzummarum te blijven wonen dan dient hier verbetering op te treden
- Bewoners storen zich aan een aantal woningen binnen Tzummarum, slecht onderhoud hetgeen ten nadele komt voor wat betreft de uitstraling van het dorp.

3. Huisvesting/voorzieningen voor senioren.

- Rondom het zorgcentrum senioren/appartementen voor zelfstandig wonen
- voorzieningen realiseren binnen deze woningen voor alarmering etc. naar het centrum toe en indien mogelijk ook voor senioren die zelfstandig in het dorp wonen.
- indien er binnen het eigen appartement zorg niet meer verleend kan worden, geen opname in een verpleeghuis elders maar naar een kamer in het zorgcentrum waar de zorg verleend kan worden, dus in Tzummarum blijven wonen.
- opbaar ruimte die ook ter beschikking staat voor inwoners van Tzummarum/Firdgum
- Realiseren van een hospice binnen Franekeradeel
- Bij nieuwbouw rekening houden met brede gangen dit i.v.b. met langer zelfstandig wonen en toename rollaters, scootmobielen etc.
- creëren van voldoende "parkeer gelegenheid" zodat gangen niet worden geblokkeerd.
- Mogelijkheid om intern vanuit de appartementen/woningen naar het zorgcentrum toe te kunnen.

4. Het Zorgcentrum:

- Dient aantrekkelijk te zijn bij binnenkomst, waarbij voorzieningen in het oog springen
- Voorzieningen in en dichtbij het centrum plaatsen.

- bij binnenkomst grote centrale ruimte die uitnodigt tot bezoeken. De volgende diensten hier laten plaats vinden/ vestigen:
 - restauratieve voorzieningen, waarbij de mogelijkheid bestaat om hier de warme maaltijd te nuttigen, ook voor inwoners van Tzummarum/Firdgum.
 - seniorensoos
 - internet café
 - bibliotheek
 - bankzaken
 - kapsalon
 - fysiotherapie
 - spreekuur ergotherapie
 - rolstoel spreekuur (incl. onderhoud rollators etc)
 - winkeltje
 - pedicure
 - huisartsenlab.
 - depot voor uitleenmaterialen
 - apotheek mogelijkheid
 - spreekuur sessies m.b.t. gehoorapparaten/elastische kousen etc.
 - recreatiezaal voor activiteiten en gezamenlijk koffiedrinken
 - servicediensten (bv Nynke)
- Opslagplaats voor afval (reststoffen) welke vriendelijk oogt, geen grote zwarte container.

Tot slot wordt er door betrokkenen nog aangegeven dat de diensten toegankelijk dienen te zijn voor bewoners van het verzorginghuis en bewoners van appartementen, in- en aanleunwoningen en bewoners vanuit het dorp. Daarbij zou men zien dat te organiseren activiteiten ook voor een ieder toegankelijk zijn. Ook hier wordt opgemerkt om ruime gangen te creëren met voldoende opslag mogelijkheid voor rolstoelen scootmobiel e.d.

Met bovenstaande weergave hopen de bewoners van Nij Bethanië en in- en aanleunwoning een bijdrage te hebben geleverd om te komen tot een dorpsvisie voor Tzummarum/Firdgum.

BIJLAGE 3

Huurwoningen Wonen Noordwest Friesland, mei 2007

	Bouw jaar	Adres	Slaap kmrs	CV	Soort woning		Huurprijs
1.	1948	Hearewei 1	3	Nee	2/1 kap		€ 387,40
2.	1948	Hearewei 3	3	Nee	2/1 kap		€ 330,00
3.	1948	Hearewei 5	3	Nee	hoek		€ 310,20
4.	1948	Hearewei 7	3	Nee	2/1 kap		€ 327,80
5.	1948	Hearewei 9	2	Nee	hoek		€ 310,20
6.	1948	Hearewei 11	2	Nee	2/1 kap		€ 304,55
7.	1948	Hearewei 13	2	Nee	hoek		€ 310,20
8.	1948	Hearewei 15	3	Nee	hoek		€ 313,05
9.	1948	Hearewei 17	2	Nee	hoek		€ 310,20
10.	1948	Hearewei 19	2	Nee	2/1 kap		€ 304,85
11.	1948	Hearewei 21	2	Ja	hoek		€ 394,80
12.	1948	Hearewei 23	2	Nee	hoek		€ 310,20
13.	1948	Hearewei 25	2	Ja	hoek		€ 352,85
14.	1948	Hearewei 27	2	Ja	2/1 kap		€ 348,90
15.	1948	Hearewei 29	2	Nee	hoek		€ 355,03
16.	1948	Hearewei 31	2	Ja	hoek		€ 361,85
17.	1952	Sybesmastrj 1	3	Nee	2/1 kap		€ 305,10
18.	1952	Sybesmastrj 3	3	Ja	2/1 kap		€ 368,85
19.	1952	Sybesmastrj 5	3	Nee	2/1 kap		€ 290,40
20.	1952	Sybesmastrj 7	3	Nee	2/1 kap		€ 290,40
21.	1952	Sybesmastrj 9	3	Nee	2/1 kap		€ 290,40
22.	1952	Sybesmastrj 11	3	Nee	2/1 kap		€ 290,40
23.	1952	Sybesmastrj 13	3	Nee	2/1 kap		€ 288,55
24.	1952	Sybesmastrj 15	3	Nee	2/1 kap		€ 277,25
25.	1958	Sybesmastrj 25	4	Ja	tussen		€ 372,95
26.	1958	Sybesmastrj 34	4	Ja	hoek		€ 372,50
27.	1958	Sybesmastrj 36	4	Nee	tussen		€ 324,35
28.	1958	Sybesmastrj 42	4	Ja	tussen		€ 364,00
29.	1958	Sybesmastrj 44	4	Ja	hoek		€ 375,30
30.	1960	Sybesmastrj 6	3	Ja	hoek		€ 387,50
31.	1960	Sybesmastrj 8	3	Ja	tussen		€ 372,50
32.	1960	Sybesmastrj 10	3	Ja	tussen		€ 379,10
33.	1960	Sybesmastrj 12	3	Ja	hoek		€ 379,65
34.	1960	Sybesmastrj 14	3	Nee	hoek		€ 338,50
35.	1960	Sybesmastrj 16	3	Ja	tussen		€ 369,65
36.	1960	Sybesmastrj 18	3	Nee	tussen		€ 332,85
37.	1960	Sybesmastrj 20	3	Ja	hoek		€ 375,30
38.	1964	Sybesmastrj 2	3	Nee	hoek		€ 344,15

	Bouw jaar	Adres	Slaap kmrs	CV	Soort woning		Huurprijs
39.	1964	Sybesmastrj 4	3	Nee	hoek		€ 344,15
40.	1967	Sybesmastrj 1 A	3	Ja	2/1 kap + gar		€ 436,50
41.	1967	Sybesmastrj 1 B	3	Ja	hoek		€ 392,30
42.	1967	Sybesmastrj 2 A	3	Ja	hoek		€ 430,95
43.	1967	Sybesmastrj 2 B	3	Ja	hoek		€ 406,45
44.	1967	Sinaedawei 1 A	4	Ja	hoek		€ 417,75
45.	1967	Sinaedawei 2 A	4	Ja	hoek		€ 378,15
46.	1967	Sinaedawei 3 A	4	Nee	hoek		€ 341,35
47.	1967	Sinaedawei 4 A	4	Ja	hoek		€ 380,95
48.	1967	Sinaedawei 5 A	4	Ja	2/1 kap		€ 406,00
49.	1967	Sinaedawei 6 A	4	Ja	hoek		€ 380,95
50.	1967	Sinaedawei 7 A	3	Ja	2/1 kap		€ 412,40
51.	1967	Sinaedawei 8 A	4	Nee	hoek		€ 338,50
52.	1967	Sinaedawei 9 A	3	Ja	2/1 kap		€ 392,30
53.	1967	Sinaedawei 11 A	3	Ja	2/1 kap		€ 406,85
54.	1968	Roordastrj 4	1	Ja	senioren(hoek)		€ 318,05
55.	1968	Roordastrj 6	1	Ja	senioren(tussen)		€ 309,55
56.	1968	Roordastrj 8	1	Ja	senioren(hoek)		€ 318,05
57.	1968	Roordastrj 10	1	Ja	hoek (1 à 2 pers)		€ 318,05
58.	1968	Roordastrj 12	1	Ja	senioren(tussen)		€ 309,55
59.	1968	Roordastrj 14	1	Ja	senioren(hoek)		€ 318,05
60.	1969	Benninghastrj 23	4	Nee	tussen		€ 341,35
61.	1969	Benninghastrj 25	4	Nee	tussen		€ 341,35
62.	1969	Benninghastrj 31	4	Ja	hoek		€ 386,65
63.	1969	Benninghastrj 33	4	Ja	2/1 kap		€ 397,95
64.	1969	Benninghastrj 37	4	Ja	2/1 kap		€ 395,15
65.	1969	Benninghastrj 39	4	Ja	hoek		€ 389,45
66.	1969	Roordastrj 7	4	Ja	tussen		€ 380,95
67.	1969	Roordastrj 9	4	Nee	hoek		€ 349,85
68.	1969	Roordastrj 11	3	Ja	hoek		€ 397,95
69.	1969	Roordastrj 13	3	Ja	tussen		€ 400,80
70.	1969	Roordastrj 17	3	Ja	tussen		€ 434,75
71.	1969	Roordastrj 19	3	Nee	hoek		€ 344,15
72.	1969	Roordastrj 23	4	Ja	tussen		€ 387,65
73.	1970	Rinckesstrj 4	1	Ja	hoek (1 à 2 pers)		€ 340,70
74.	1970	Rinckesstrj 6	1	Ja	senioren(tussen)		€ 326,55
75.	1970	Rinckesstrj 8	1	Ja	tussen (1 à 2 pers)		€ 333,50
76.	1970	Rinckesstrj 10	3	Ja	senioren(tussen)		€ 366,15
77.	1970	Rinckesstrj 12	3	Ja	senioren(hoek)		€ 375,30
78.	1970	Roordastrj 16	3	Ja	senioren(hoek)		€ 380,30
79.	1970	Roordastrj 18	3	Ja	senioren(tussen)		€ 371,85

	Bouw jaar	Adres	Slaap kmrs	CV	Soort woning		Huurprijs
80.	1970	Roordastrj 20	3	Ja	senioren(tussen)		€ 366,15
81.	1970	Roordastrj 22	3	Ja	senioren(hoek)		€ 374,65
82.	1970	Zuurstrj 1	3	Ja	senioren(hoek)		€ 375,00
83.	1970	Zuurstrj 2	2	Ja	hoek (1 à 2 pers)		€ 380,95
84.	1970	Zuurstrj 3	3	Ja	tussen (1 à 2 pers)		€ 372,50
85.	1970	Zuurstrj 4	3	Ja	senioren 2/1 kap		€ 374,65
86.	1970	Zuurstrj 5	3	Ja	tussen (1 à 2 pers)		€ 371,00
87.	1970	Zuurstrj 6	3	Ja	senioren 2/1 kap		€ 374,65
88.	1970	Zuurstrj 7	3	Ja	senioren(tussen)		€ 366,15
89.	1970	Zuurstrj 8	3	Ja	2/1kap (1 à 2 pers)		€ 380,95
90.	1970	Zuurstrj 9	3	Ja	senioren(hoek)		€ 375,35
91.	1970	Zuurstrj 11	3	Ja	senioren(hoek)		€ 374,65
92.	1971	Sixmastrj 1	3	Ja	hoek		€ 392,30
93.	1971	Sixmastrj 3	3	Ja	tussen		€ 383,80
94.	1971	Sixmastrj 5	3	Ja	tussen		€ 383,80
95.	1971	Sixmastrj 7	3	Ja	hoek		€ 392,30
96.	1972	Benninghastrj 7	4	Ja	tussen		€ 392,30
97.	1972	Benninghastrj 11	4	Ja	hoek		€ 400,80
98.	1972	Rinckesstrj 9	4	Ja	tussen		€ 395,15
99.	1972	Rinckesstrj 11	4	Ja	tussen		€ 392,30
100.	1972	Rinckesstrj 13	4	Ja	hoek		€ 400,80
101.	1972	Roordastrj 31	4	Ja	2/1 kap		€ 403,60
102.	1972	Roordastrj 33	4	Ja	tussen		€ 405,35
103.	1972	Roordastrj 37	4	Ja	2/1 kap		€ 403,60
104.	1972	Roordastrj 39	4	Ja	hoek		€ 400,80
105.	1972	Roordastrj 43	3	Ja	hoek		€ 426,25
106.	1972	Roordastrj 45	3	Ja	tussen		€ 417,75
107.	1972	Roordastrj 47	3	Ja	hoek		€ 426,25
108.	1976	Benninghastrj 4	3	Ja	hoek		€ 446,10
109.	1976	Benninghastrj 6	3	Ja	tussen		€ 434,75
110.	1976	Benninghastrj 8	3	Ja	tussen		€ 434,75
111.	1976	Benninghastrj 10	3	Ja	tussen		€ 438,40
112.	1976	Benninghastrj 12	3	Ja	hoek		€ 446,65
113.	1976	Rinckesstrj 15	3	Ja	hoek		€ 447,65
114.	1976	Rinckesstrj 17	3	Ja	tussen		€ 437,60
115.	1976	Rinckesstrj 19	3	Ja	tussen		€ 432,90
116.	1976	Rinckesstrj 21	3	Ja	tussen		€ 437,60
117.	1976	Rinckesstrj 23	3	Ja	hoek		€ 446,10
118.	1976	Rinckesstrj 29	3	Ja	tussen		€ 434,75

	Bouw jaar	Adres	Slaap kmrs	CV	Soort woning		Huurprijs
11	1976	Rinckesstrj 33	3	Ja	tussen		€ 429,45
12	1976	Koningstrj 2	3	Ja	hoek		€ 443,25
12	1976	Koningstrj 4	3	Ja	tussen		€ 434,75
12	1976	Koningstrj 6	3	Ja	tussen		€ 434,75
12	1976	Koningstrj 8	3	Ja	tussen		€ 437,60
12	1976	Koningstrj 10	3	Ja	hoek		€ 443,25
12	1980	De Fjouwere 2	3	Ja	hoek + garage		€ 493,74
12	1980	De Fjouwere 3	3	Ja	hoek		€ 420,10
12	1980	De Fjouwere 4	3	Ja	hoek + garage		€ 493,74
12	1980	De Fjouwere 5	3	Ja	hoek		€ 420,10
12	1980	De Fjouwere 8	3	Ja	hoek + garage		€ 493,74
13	1980	De Fjouwere 10	3	Ja	hoek + garage		€ 493,74
13	1980	Finkepolle 1	3	Ja	hoek		€ 420,10
13	1980	Finkepolle 3	3	Ja	hoek		€ 420,10
13	1980	Finkepolle 5	3	Ja	2/1 kap		€ 420,10
13	1980	Finkepolle 7	3	Ja	2/1 kap		€ 420,10
13	1980	Flaekspaed 10	3	Ja	2/1 kap		€ 420,10
13	1984	De Fjouwere 7	2	Ja	hoek		€ 371,20
13	1984	Finkepolle 2	2	Ja	hoek		€ 361,15
13	1984	Finkepolle 4	2	Ja	tussen		€ 373,10
13	1984	Finkepolle 8	2	Ja	hoek		€ 395,10
14	1984	Finkepolle 10	2	Ja	hoek		€ 367,90
14	1984	Finkepolle 12	2	Ja	hoek		€ 358,10
14	1984	Finkepolle 14	2	Ja	tussen		€ 360,10
14	1984	Finkepolle 16	2	Ja	hoek		€ 370,10
14	1984	Lytse Buorren 48	2	Ja	hoek		€ 366,40
14	1984	Lytse Buorren 50	2	Ja	tussen		€ 357,90
14	1984	Lytse Buorren 52	2	Ja	hoek		€ 367,10
14	1984	Lytse Buorren 54	2	Ja	hoek		€ 367,90
14	1984	Lytse Buorren 56	2	Ja	2/1 kap		€ 366,35
14	1990	Nij Bethanie 6	2	Ja	senioren(hoek)		€ 472,40
15	1990	Nij Bethanie 8	2	Ja	appart beg gr		€ 472,75
15	1990	Nij Bethanie 10	2	Ja	appart beg gr		€ 472,40
15	1990	Nij Bethanie 12	2	Ja	appart beg gr		€ 472,40
15	1990	Nij Bethanie 14	2	Ja	senio- ren(hoek)woning		€ 472,40
15	1990	Nij Bethanie 16	1	Ja	appart(hoek) beg gr		€ 441,30
15	1990	Nij Bethanie 18	1	Ja	appart beg gr		€ 441,30
15	1990	Nij Bethanie 20	1	Ja	appart beg gr		€ 442,75
15	1990	Nij Bethanie 22	1	Ja	appart beg gr		€ 441,30
15	1990	Nij Bethanie 24	2	Ja	appart 1e etage		€ 460,70

	Bouw jaar	Adres	Slaap kmrs	CV	Soort woning		Huurprijs
15	1990	Nij Bethanie 28	2	Ja	appart 1e etage		€ 460,70
16	1990	Nij Bethanie 30	2	Ja	appart 1e etage		€ 460,70
16	1990	Nij Bethanie 32	2	Ja	appart 1e etage		€ 460,70
16	1990	Nij Bethanie 34	1	Ja	appart 1e etage		€ 429,60
16	1990	Nij Bethanie 36	1	Ja	appart beg gr		€ 429,60
16	1990	Nij Bethanie 38	1	Ja	appart beg gr		€ 429,60
16	1990	Nij Bethanie 40	1	Ja	appart 1e etage		€ 429,60
16	1995	Nij Bethanie 42	1	Ja	appart 1e etage		€ 515,55
16	1995	Nij Bethanie 44	1	Ja	appart beg gr		€ 515,55
16	1995	Nij Bethanie 46	1	Ja	appart 1e etage		€ 515,55
16	1995	Nij Bethanie 48	1	Ja	appart beg gr		€ 515,55
17	1995	Nij Bethanie 50	1	Ja	appart beg gr		€ 515,55
17	1995	Nij Bethanie 52	1	Ja	appart 1e etage		€ 515,55
17	1995	Nij Bethanie 54	1	Ja	appart beg gr		€ 515,55
17	1995	Nij Bethanie 56	1	Ja	appart 1e etage		€ 515,55
17	2004	De Buffer 28	3	Ja	Senioren 2/1 kap + garage		€ 582,62
17	2004	De Buffer 30	3	Ja	Senioren 2/1 kap + garage		€ 592,91
17	2004	De Buffer 32	3	Ja	Senioren 2/1 kap + garage		€ 592,72
17	2004	De Buffer 34	3	Ja	Senioren 2/1 kap+ garage		€ 582,62
17	2004	De Buffer 36	3	Ja	Senioren 2/1 kap + garage		€ 582,62
17	2004	De Buffer 38	3	Ja	Senioren 2/1 kap + garage		€ 582,62

-	Skoalstrj 14-16 A	0	Nee	bedrijfsruimte	€ 494,66
-	Skoalstrj 14-16 C	0	Nee	bedrijfsruimte	€ 494,66
-	Skoalstrj 14-16 G	0	Nee	bedrijfsruimte	€ 184,70
1983	Sytzamaane 2	0	Nee	aangepast wonen	€ 3930,65

BIJLAGE 4

Rijksmonumenten en jongere bouwkunst Tzummarum-Firdgum

Rijksmonumenten

Rijksmonumenten zijn monumenten die beschermd zijn op grond van de Monumentenwet 1988. Volgens deze wet wordt onder een monument verstaan:

1. alle vóór tenminste vijftig jaar vervaardigde zaken welke van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde;
2. terreinen welke van algemeen belang zijn wegens daar aanwezige zaken als bedoeld onder 1.

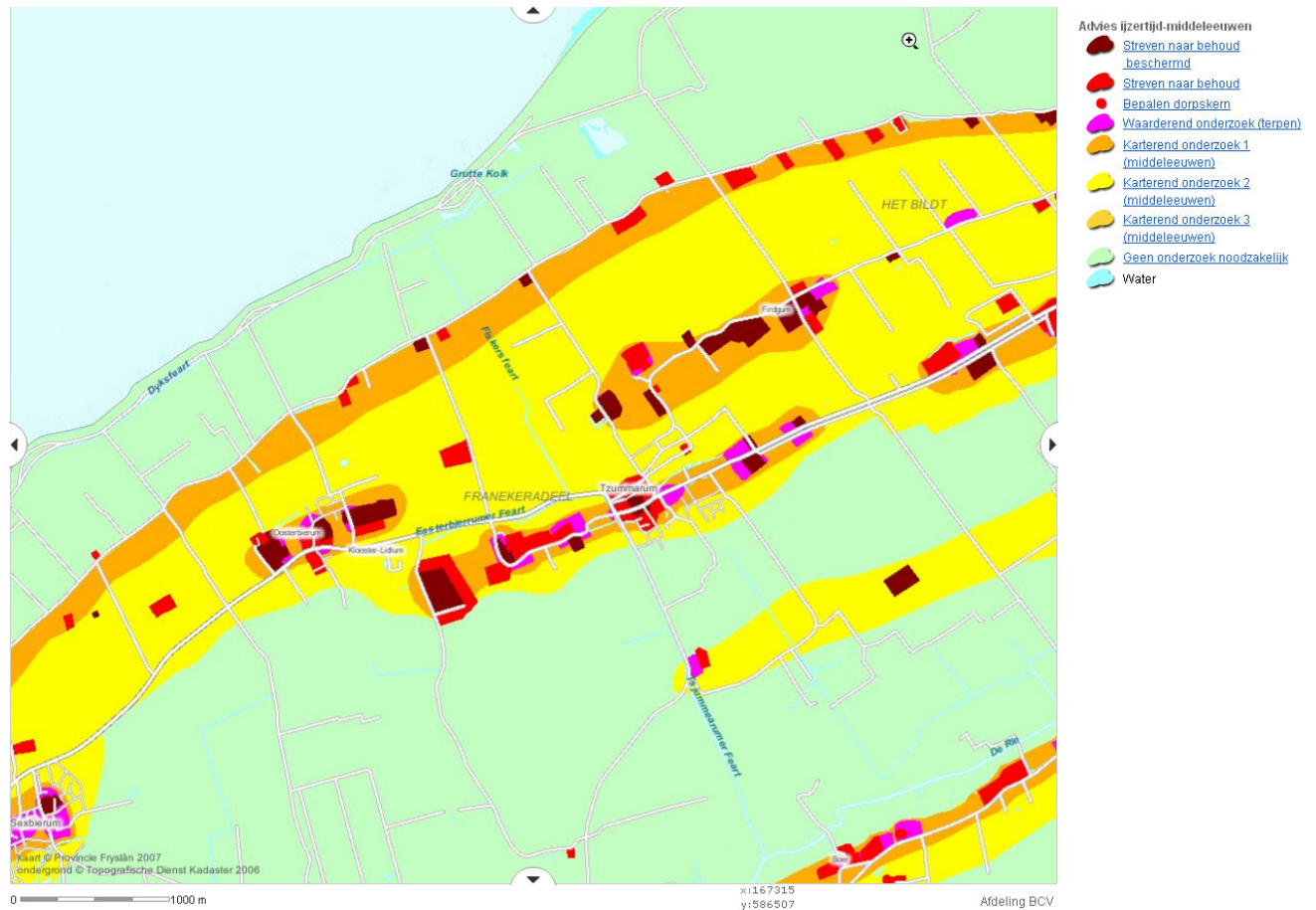
Nummer	(Naam), Adres	Categorie	Beschrijving
8631	Camstrawei 1 8852 RH Firdgum	Boerderij	Boerderij waarvan het voorhuis onder schilddak een onderkelderd vertrekt heeft, waarin een 16e eeuwse schouw, overblijfselen van Camstra-State. Ook de kleine vensters in het voorhuis wijzen op oudere stichting dan het overige gedeelte van de boerderij.
8632	Camstrawei 7 8852 RH Firdgum	Kerken	Toren op kerkhof. Op het verhoogde kerkhof staat sedert 1794 alleen nog de bakstenen toren uit drie geledingen bestaande en door zadeldak gedekt. Klokkenstoel met klok van N. Warnerus?, 1481, diam. 75 cm. Mechanisch torenuurwerk, J.F. Weule, Bökene, 1894.
8656	Buorren 44 8851 EP Tzummarum	Woonhuis	Pand onder zadeldak tussen topgevels met topschoorstenen. Vensters in de voortop met zes ruiten.
8657	Buorren 55 8851 GB Tzummarum	Woonhuis	Eenvoudig pand onder zadeldak met voorschild.
8658	Buorren 57 8851 EL Tzummarum	Woonhuis	Eenvoudig pand onder zadeldak met voorschild. Goot op blokken, zesruits vensters en bijpassende dakkapel.
8659	Buorren 61 8851 EL Tzummarum	Woonhuis	Eenvoudig pand onder zadeldak met voorschild. Vormt één geheel met de buurnummers Formoanje 1 en 2.
8660	Buorren 70 8851 EP Tzummarum	Woonhuis	Pand onder dwars zadeldak tussen topgevels. Stoepje voor de ingang; goot op klossen.
8661	Buorren 71 8851 EM Tzummarum	Woonhuis	Pand onder zadeldak tussen topgevels. De voorgevel met lijsten bij de aanzet van de geveltop. In de top zes- en vierruitsvensters.
8662	Formoanje 1 8851 EL Tzummarum	Werk- woonhuis	Eenvoudig pand onder zadeldak. Vormt één geheel met buurnummers Buorren 61 en Formoanje 2.
8663	Formoanje 2 8851 EL Tzummarum	Woonhuis	Eenvoudig pand onder zadeldak. Vormt één geheel met de buurnummers Buorren 61 en Formoanje 1.
8664	Hearewei 39 8851 GC Tzummarum	Boerderij	Boerderij waarvan het lange voorhuis in het midden onderkelderd is. Voortopgevel doorsneden door waterlijst, waarboven twee kleine vensters. Topschoorstenen met borden.

Nummer	(Naam), Adres	Categorie	Beschrijving
8665	Harkema-State Hoarnestreek 31 8851 RN Tzummarum	Boerderij	Harkema-State. Boerderij van het winkelhaaktype. Voorhuis onder schilddak met hoekschoorstenen waarop borden; voorzijde onderkelderd. Ingang geflankeerd door pilasters; oude deur met bovenlicht. Alle vensters met zes of negen ruiten.
8666	Roardamaleane 10 8851 GL Tzummarum	Boerderij	Boerderij van het kop-hals-romptype met lang voorhuis onder zadeldak tussen topgevels, waarvan de voorste vrijwel gesloten. Kelder in het midden van het voorhuis.
8667	Sinaedastate Sinaedawei 23 8851 GH Tzummarum	Boerderij	Sinaedastate. Op omgracht terrein met hoog gelegen boerderij van het kop-hals-romptype met lang voorhuis tussen topgevels. In de voortop waterlijst waarboven kleine lichtkozijnen ter weerszijden van gevelsteen met 1683. Achterop met treden ter halverhoogte. In het voorhuis zeslichtsvensters met luiken.
8668	Tsjerkepaed 1 8851 EV Tzummarum	Kerk en kerkonderdeel	Kerkhof en toren der Hervormde Kerk. Bij de in 1876 herbouwde kerk staat een 16e eeuwse toren in vier geledingen waarvan de bovenste drie door rijk versierde nissen geled zijn. Spits 1876 ter vervanging van zadeldak. In de toren zerken uit de kerk. Klokkenstoel met klok van G. van er Wou en J. ter Steghe, 1531, diameter 136 cm.
512674	Stasjonswei 1 8851 EX Tzummarum	Transport	Het Stationsgebouw van de Noord-Friesche Locaal-Spoorwegmaatschappij is gebouwd in 1902 onder maatschappijgebonden stationsarchitectuur en als variant op het standaardtype van het eenvoudige stationsgebouw, type B. Op 14 mei 1936 reed de laatste personentrein; het goederenvervoer werd op 2 oktober 1961 gestaakt. Het stationsgebouw is daarna in gebruik genomen als dubbel woonhuis. In het najaar van 2003 werd het voormalige treinstation van Tzummarum na een grondige restauratie als bedrijfsruimte in gebruik genomen. Ook het bij het station behorende retiradegebouwtje werd gerestaureerd en doet sinds juli 2005 dienst als toeristisch informatiepunt. Uit oude beelden werd een film over de historie van It Dokkumer Lokaaltsje samengesteld die permanent in de Retirade te zien is. Tevens werd het gebouwtje voorzien van een maquette van het voormalige stationsemplacement van Tzummarum. Om de vroegere ambiance te completeren is het stationsgebied onder meer voorzien van een seinpaal, een Andreaskruis en oude lantaarns. Aan de gevel van het station hangt een "antiek" reclamebord.

Archeologische rijksmonumenten

Tzummarum en Firdgum kennen een aantal archeologische monumenten uit de IJzertijd en de Middeleeuwen. Het kaartje geeft een overzicht van deze terreinen. De voorbijganger ziet vrijwel niets van deze locaties omdat zij na onderzoek weer met aarde zijn bedekt.

Provincie Fryslân: uitsnede van de cultuurhistorische Kaart – FAMKE Advieskaart IJzertijd-Middeleeuwen.

Jongere bouwkunst (1850-1940)

De gebouwen en objecten die onder deze noemer vallen, zijn verzameld tijdens het Monumenten Inventarisatieproject (MIP). Dit landelijke project is uitgevoerd tussen 1987 en 1994. Het doel van dit project was het inventariseren van jongere bouwkunst en stedenbouw uit de periode 1850-1940, om een overzicht te verkrijgen van de ontwikkelingen die in die periode op deze terreinen hebben plaatsgevonden. In Tzummarum en Firdgum zijn de volgende monumenten geregistreerd:

MIP-code	Adres	Categorie
FR-FRA-39	Roardamaleane 25, 8851 GL Tzummarum	Boerderij
FR-FRA-59	Hearewei 2,3,12,16, 8852 RK Firdgum	woonhuis
FR-FRA-59a	Camstrawei 12, 16, 8852 RH Firdgum	woonhuis
FR-FRA-60	BIJ Camstrawei 20, 8852 RH Firdgum	schoolgebouw
FR-FRA-93	Formoanje 33, 8851 EL Tzummarum	Kerk en kerkonderdeel
FR-FRA-93a	Formoanje 35, 8851 GL Tzummarum	Dienstwoning (pastorie)

MIP-code	Adres	Categorie
FR-FRA-94	Buorren 8, 8851 EN Tzummarum	woonhuis
FR-FRA-95	Buorren 14, 8851 EN Tzummarum	slagerij
FR-FRA-96	Buorren 32, 8851 EN Tzummarum	horeca
FR-FRA-97	Westerbuorren 1, 8851 GJ Tzummarum	woonhuis
FR-FRA-98	Westerbuorren 14, 16, 22-30, 8851 GK Tzummarum	woonhuis
FR-FRA-99	Bij Westerbuorren 1, 8851 GJ Tzummarum	Begraafpl. (of –onderdeel)
FR-FRA-100A	Bij Kleasterwei 5, 8851 GP Tzummarum	spoorbrug
FR-FRA-101	Kleasterwei 6, 8851 GP Tzummarum	dienstwoning
FR-FRA-101a	Kleasterwei 18, 8851 GP Tzummarum	gasfabriek
FR-FRA-102	Lytse Buorren 9, 8851 ER Tzummarum	Woonhuis (=armhuis)
FR-FRA103	Swaerderwei 2, 8851 EH Tzummarum	boerderij
FR-FRA-103a	Swaerderwei 16 (“bij 14”), 8851 EH Tzummarum	woonhuis
FR-FRA-104	Swaerderwei 5, 8851 EG Tzummarum	woonhuis
FR-FRA-105	Swaerderwei 7, 8851 EG Tzummarum	woonhuis
FR-FRA106	t.o. Skoalstrjitte 1, 8851 GA Tzummarum	Woonhuis
FR-FRA-107	Skoalstrjitte 1, 8851 GA Tzummarum	Woning met bedrijf

November 2007

BIJLAGE 5

Bedrijven in Tzummarum-Firdgum, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel, oktober 2007

Landbouw en visserij

1. Firma Staart van Schieringhals
2. Gebr. Dijkstra Flowers
3. Jorritsma Pluimvee
4. M. Wassenaar
5. Mts. Brolsma
6. Gebr. vd Zee
7. Mts. Wassenaar-Jonker
8. Mts. Vogels-Dijkstra
9. S. vd Zee
10. Huizinga CV
11. A. Bijlsma
12. Mts. Dokter
13. P. Lootsma
14. G. Bleeker
15. Mts. vd Schaar
16. J. en F. vd Burg Melkveehouderij v.o.f.
17. A. vd Zee
18. H. de Haan
19. K. de Vries

Industrie

1. B.V. Nederlandse Plastic Industrie
2. Spoelstra Techniek BV

Bouwnijverheid

1. Bouwbedrijf Hiemstra Tzummarum BV
2. Bouwbedrijf Fongers BV
3. Miedema & Zijlstra G.W.W. Service
4. Timmer – en Onderhoudsbedrijf W.J. Reitsma
5. Jelly's Schilder- en klusbedrijf
6. Micha's Timmerbedrijf
7. Jorrit de Vries Kraanverhuur

Handel en Reparatie

1. Dokter's Fruitschuur
2. Gebr. Kramer Vishandel
3. V.o.f. A. Bonsma
4. 't Hoekje
5. Struiksma's Bakkerij
6. Wotex
7. Babyspeciaalzaak Ukkepek
8. Berber's Blomke
9. Klokkenmakerij Y. de Hoop
10. Mien-us
11. Rienk's Tweewielercentrum
12. Sijbesma Caravans & Aanhangwagens
13. Automobielbedrijf Miedema V.O.F
14. Ploegro BV
15. Installatiebedrijf Fa. Dijkstra
16. P.H. de Valk
17. Pijll's Pijpwerken
18. B. van Merode
19. Multiservice De Haan van A tot Z v.o.f.
20. Handelonderneming Christiaan de Rijke

21. Handelonderneming JFB
22. Douwe Dokter
23. Hauservice
24. autobedrijfroelofs.nl
25. Ament Welding Service
26. Klussenbedrijf S.J. van der Laan

Horeca

1. Pension Poortstra
2. Eetcafé De Buorren
3. Snackbar De Babbel
4. Het Wapen van Barradeel

Vervoer, opslag, communicatie

1. Gebr. Terpstra Int. Containertransport
2. Transportbedrijf D.H. Groeneveld
3. Jan Gerrit Monsma Transport
4. D & R Metzlar Transport v.o.f.
5. Transportbedrijf Tuinman
6. Klipper Isis
7. Koelbedrijf Vogels
8. Bor Stalling en Opslag
9. Buwalda Verhuur Bedrijfsruimte

Zakelijke dienstverlening

1. Goeman Borgesius & Partners
2. Van der Mei Fiscaal Advies BV
3. B&T, Begeleiding en Training
4. A. Wiersma Systeembeheer & Computerservice
5. Administratiekantoor G. Lokken
6. Bentum Consulting
7. Administratiekantoor vd Berg
8. Hondenbeveiliging J.W. Udink
9. Mapc-Media

Openbaar bestuur / (semi)overheid

1. M.J. Tamsmaskoalle
2. De Schalmei
3. Peuterspeelzaal Boartershonk

Gezondheids – en welzijnszorg

1. Zorgcentrum Nij Bethanië.
2. Zorggroep Talant.
3. Huisartsen Hardijzer & Rolf.

Overige dienstverlening

1. Kapsalon Amarens
2. Schoonheidsstudio The Beauty Lounge
3. Schoonheidssalon Beauty in Balance
4. Bungalowpark Barradeel
5. Harnehal
6. Jelgersmahiem
7. Friesland Nutrition Shape
8. Muzika

Kerkelijke Gemeente

1. Protestantse Kerk Nederland

BIJLAGE 6

Verenigingen in Tzummarum en Firdgum, januari 2008

Naam	Adres	Telefoon
Algemene Bond Voor Ouderen	Mw. M. van Dijk-Oosterhof Jan de Haanstraat 3 8801 VE Franeker	0517-393835
Badmintonvereniging De Shuttle	Mw. S. Nielsen Joh. Roordastrjitte 18 8851 EC Tzummarum	0518-419351
Begrafenisvereniging Onderlinge Voorzorg is Nuttig	Dhr. P.H Haarsma Willem Koningstrjitte 22 8851 GT Tzummarum	0518-481770
Biljartclub Carambole	Dhr. G. Monsma C. Benninghastrjitte 2 8851 GS Tzummarum	0518-481009
Buurtvereniging De Five	Dhr. R. Bouma Sinaedawei 4 8851 GG Tzummarum	0518-401164
Christelijk Friese C.P.B.	Mw. W. Schram-Roersma De Buffer 3 8851 GR Tzummarum	0518-481069
Chr. Muziekvereniging De Bazuin	Mw. S. van der Ploeg-Struiksmā Skoalstrjitte 19 8851 GA Tzummarum	0518-482739
Drumband D.T.O.	Mw. J. Haarsma Buorren 23 8851EL Tzummarum	0518-482161
Beter Bewegen voor Ouderen	Mw. N. de Haan-Heinis Swaerderwei 22a 8851EH Tzummarum	0518-481167
Gymnastiekvereniging Tonido	Mw. W. Plat Sinaedawei 12 8851 GH Tzummarum	0518-481106
Hâld Moed Firdgum	Mw. D .van der Walt-Brinksmā Camastrawei 3 8852 RH Firdgum	0518-481172
IJclub Tzummarum en Omstreken	Dhr. J. de Vries Kleasterwei 7 8851GP Tzummarum	0518-481207
Nut en Genoegen	Mw. G. Vogels-Dijkstra Camstrawei 41 8852RJ Firdgum	0518-481155
Ondernemersvereniging Tzummarum e.o.	Mw. H. de Haan-Bronger Swaerderwei 35 8851EG Tzummarum	0518-481141
Oudheidkundige Vereniging Barradeel	Dhr. G. Bouma Reiddomp 17 9101 HJ Dokkum	0519-240914
Peuterspeelzaal Boartershonk	Mw. M. Haarsma Hearewei 2 8851 GB Tzummarum	0518-481606

Naam	Adres	Telefoon
Protestants Christelijke Ouderen Bond	Dhr. D. van der Wal Hearewei 17 8851 GB Tzummarum	0518-481497
Protestants Christelijke Stichting voor Maatschappelijk werk en gezinsverzorging	Mw. J. Bakker Lytse Buorren 5 8851 ER Tzummarum	0518-481516
Rederijderskamer Onno Zwier	Mw. A. Zijlstra Joh. Roordastrjitte 45 8851 EB Tzummarum	0517-481181
PKN Tzummarum-Firdgum	Mw. J. Ettema Sinaedawei 9 8851 GG Tzummarum	0518-482218
Stichting Beheer Sportvel- den accommodatie	Dhr. K.J. Vellinga Johan Roordastrjitte 1 8851 EB Tzummarum	0518-482813
Stichting Fonds Nij Bethanië	Dhr. L.S. Heeringa Buorren 16 8851 EN Tzummarum	0518-481205
Tennisclub OPINOO	Mw. A. Bouman Lenteklokje 135 8935 KW Leeuwarden	058-2129060
Vereniging Dorpsbelang Tzummarum/Firdgum	Mw. M. van Slooten-Preng De Buffer 13 8851 GR Tzummarum	0518-481983
Vereniging voor Dorpsfees- ten Tzummarum-Firdgum	Mw. A. Plat De Buffer 42 8851 GR Tzummarum	0518-482004
Vereniging voor Volks- vermaken Tzummarum e.o.	Dhr. T. Bonnema Hearewei 2a 8851 GB Tzummarum	0518-481105
Voetbalvereniging Tzummarum	Mw. I. Mollema D. Sixmastrjitte 5 8851 EC Tzummarum	06-12070037
Volksdansgroep Tjedmer dûnsers	Mw. H. Bandsma-Bleeker Buorren 68 885 EP Tzummarum	0518-481352
Volleybalvereniging S.S.T.	Dhr. H. Visser Sinaedawei 2 8851 GG Tzummarum	0518-482343
Vrijzinnig Hervormde Vrouwenvereniging	Mw. L. Wassenaar-Banning Hoarnestreek 3 3851 RN Tzummarum	0518-481381
Amnestygroep Tzummarum-Firdgum	Mw. J. Kooistra De Fjouwere 6 8851 GZ Tzummarum	0518-481051
Paardensportvereniging De Jelgersmaruiters	Dhr. J. van der Wal Camstrawei 8 8852 RH Firdgum	06-51452976

BIJLAGE 7

Bronnen en literatuur

Bij het maken van deze dorpsvisie werden de volgende bronnen en literatuur geraadpleegd:

Centrum voor Werk en Inkomen (CWI)

- Arbeidsmarktprognose 2006-2011

Fryske Akademy

- Skiednis fan Fryslân, 1750-1995 – red. Johan Frieswijk, Jo Huizinga, Lammert Jansma en Yme Kuiper, 1998 (isbn 9053523707)

Gemeente Franekeradeel:

- Demografische gegevens
- Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan 2007 (in concept)
- Woonplan tot 2010
- Gemeentegids 2007

Instituut Service Management, Leeuwarden (i.o.v. Toerdata Noord)

- Toerisme in Cijfers 2007

Kamer van Koophandel, Leeuwarden

- Overzicht bedrijven per 1 oktober 2007 in Tzummarum en Firdgum

Ministerie VROM/Servicecentrum Handhaving

- Woningwet 2007 en handreiking

Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut

- Demos, jaargang 22, september/oktober 2006

Politie Nederland

- Beleidsdocument Naar een Veiliger Samenleving

Provincie Friesland:

- Sociaal Rapport 2007
- Atlas van de Friese Pendel 2005
- Concept Sociale Agenda 2008-2011
- Provinciaal Verkeer- en Vervoerplan 2006
- Onderzoek Wonen, Welzijn, Zorg 2004
- Woningbehoefteonderzoek (WOBOF)
- Beleidsnota Recreatie en Toerisme 2002-2010
- Milieubeleidsplan 2006-2009
- Diverse kaarten en statistische gegevens van de website

Ruimtelijk Planbureau

- Demografische gegevens
- Samenvatting “Winkelen in het internettijdperk” – Jense Weltevreden, 2007 (isbn 9789056625313)

Rijksdienst voor de Monumentenzorg

- Beschrijving rijksmonumenten

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)

- Nationaal Kompas Volksgezondheid

Sociaal en Cultureel Planbureau

- Sociaal en Cultureel Rapport 2004
- De Sociale staat van Nederland, 2005

Speerstra, Hylke – It Wrede Paradys; libbensferhalen fan Fryske folksferhuzers; 1999 Friese Pers Boekerij, Leeuwarden (isbn 9033011034)

Stichting Welzijn Ouderen Franekeradeel

Verslag preventief huisbezoek Tzummarum, voorjaar-zomer 2007

Vereniging Dorpsbelang Tzummarum-Firdgum

Dorpsvisie 2000-2015

Woningstichting Noordwest Friesland

- Overzicht huurwoningen
- Beleidsplan

Verder werden websites van verschillende organisaties bezocht, bijvoorbeeld ter completering van bepaalde gegevens.